

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Slovensko petje pri mednarodnem adventnem koncertu : pevski zbor Podjuna na Dunaju.**- Dunaj. Mešani pevski zbor Podjuna Pliberk je ponesele dober slovenski glas v avstrijsko prestolnico. Pevke in pevci so nastopili v slavnostni dvorani dunajske mestne hiše.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 2
- **Košnjek, Jože. Slovenska gimnazija v projektu Slavit : program Erasmus /** Jože Košnjek.- Čezmejni naravoslovni projekt Slavit iz programa Erasmus plus je prvi mednarodni projekt, v katerem je slovenščina povezovalni jezik.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 3
- **Tischlerjeva nagrada Lenčki Kupper : za življenjsko delo.**- Celovec. Prejemnica 39. Tischlerjeve nagrade, ki jo podeljujeta Narodni svet koroških Slovencev in Krščanska kulturna zveza, je Lenčka Kupper, avtorica neštetihi otroških pesmi, lutkovnih iger, pravljic in pripovedk. Visoko priznanje bo prejela 22. januarja v Tischlerjevi dvorani Mohorjeve.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 4
- **Štefan Merkač kot adut Zelenih : deželnozborske volitve.**- Celovec. Koroški Zeleni na deželnozborskih volitvah 4. marca prihodnje leto želijo osvojiti vsaj štiri sedeže v deželnem parlamentu in biti ponovno del vladne koalicije. Kot strokovnjak za vprašanja energetike in obenem adut v boju za glasove slovenskih volivcev kandidira na 4. mestu deželne liste Zelenih Štefan Merkač, sedaj strokovni referent za energijo v kabinetu deželnega svetnika Rolfa Holuba.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 4
- **Kulmesch, Janko. Politični zbornik - informativen in aktualen : Koroški politični zbornik 2017 /** Janko Kulmesch.- Celovec. Letošnji Koroški politični zbornik / Kärntner Jahrbuch für Politik (izdajatelj: Karl Anderwald, Peter Filzmeier, Karl Hren) je izšel v času, ki je v znamenju dveh volitev.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 4
- **Sodja, Lovro. Štefan Vevar prvi dobitnik nagrade Fabjana Hafnerja : prevajalec Maje Haderlap /** Lovro Sodja.- Ljubljana. Pobudo za ustanovitev nagrade, imenovane po pokojnem koroškem pesniku in prevajalcu Fabjanu Hafnerju, za prevajanje nemških tekstov, so dali Goethejeva inštituta v Ljubljani in Berlinu, Musilov inštitut v Celovcu in Literarni kolokvij v Berlinu, kar kaže na izredno kvaliteto Hafnerjevih prevodov v nemškem govornem območju. Kot prvi jo je prejel Slovenec Štefan Vevar, ki je iz nemščine prevedel tudi že nekaj knjižnih del Maje Haderlap, med drugimi sedaj že po vsem svetu znani in tudi v druge jezike prevedeni roman Engel des Vergessens - Angel pozabe.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 5
- **Wakounig, Franc. Tokrat posvečen koroškim Slovencem : Hrvaški ples na Dunaju /** Franc Wakounig.- Dunaj. 20. januarja 2018 bo v Parkhotelu Schönbrunn na Dunaju potekal že 71. Hrvaški ples oz. Hrvatski bal, kakor so ga poimenovali na Dunaju živeči gradiščanski Hrvati. Organizator plesa oz. bala je Hrvatski centar na Dunaju.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 6
- **Wakounig, Bojan. Alenka Hain in Nina Zdouc ob bok Petru Turriniju : deželne kulturne nagrade /** Bojan Wakounig.- Celovec. Dežela Koroška je podelila letošnja kulturna priznanja tudi dvema slovenskima umetniškima ustvarjalkama: Nini Zdouc, študentki medicine, ki je leta 2002 izdala svoj pesniški prvenec "Ko ne pišem, me ni". Posebno priznanje na področju upodabljaljoče umetnosti je prejela gledališka režiserka in avtorica dramskih besedil Alenka Hain.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 12
- **Blažjevi Zapiski v kavarni Pazzo : razstava v Pliberku.**- Pliberk. Mesec december je v razstavnem oziru za Helmuta Blažjeja neobičajno pester. Njegova dela so te dni namreč na ogled v Sevnici, Bohinju, Mozirju in v Sinči vasi, v četrtek 14. decembra 2017 pa je svoja dela dal na ogled še v kavarni Pazzo v Pliberku.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 12
- **Wakounig, Bojan. Slikarja Karl Schnabl in Franz Nagele : dvojna razstava v Tinjah /** Bojan Wakounig.- Tinje. Zahomčan Karl Schnabl je bil v 70. letih preteklega stoletja v vrhu svetovne elite smučarskih skakalcev, leta 1976 je v Innsbrucku na veliki skakalnici osvojil olimpijsko zlato in se kasneje uveljavil kot odlični športni zdravnik. Le redkim pa je bilo doslej znano, da Schnabl od leta 1979, torej od svojega 25. leta tudi slika. Skupaj s prijateljem in kolegom iz slikarskega krožka Štalenska gora Franzem Nagelejem je Schnabl v ponedeljek, 11. decembra 2017 v Veliki galeriji Doma prosvete v Tinjah odprl razstavo z naslovom Od portreta do abstrakcije.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 12
- **Wakounig, Bojan. Kdo ima prav - sreča ali ljubezen? : premiera v Šentjanžu /** Bojan Wakounig.- Šentjanž. Z Lumpacivagabundom so šentjanški igralci postavili na oder pravo ljudsko igro s primesmi koroške resničnosti. Čudežna burka Johanna Nepomuka Nestroya Lumpacivagabund je klasik avstrijskega ljudskega gledališča. Na odru centra k&k v Šentjakobu v Rožu so komedijo v šestih slikah v dobrih sto let starem prevodu v slovenščino Adolfa

Robide s premiero v soboto, 9. decembra 2017 ponovno uprizorili po 23 letih.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 13**

- **Wakounig, Bojan. Začinjena miza za kritično mladino, ki ji ni vseeno : novi prireditveni niz SGZmladine /** Bojan Wakounig.- Podmladek združenja Slovenske gospodarske zveze (SGZ) SGZmladina 21. decembra 2017 začenja nov niz pogovornih večerov o aktualnih temah.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 14**
- **Srečanje gospodarstvenikov : Generalni konzulat in SGZ.-** Celovec. Slovenski generalni konzulat v Celovcu je v torek, 12. decembra 2017 skupaj s Slovensko gospodarsko zvezo (SGZ) vabil na tretje predbožično srečanje gospodarstvenikov, ki ga je ob prihodu na Koroško uvedel generalni konzul Milan Predan. Med gosti je lahko pozdravil deželnega glavarja Petra Kaiserja, deželnega svetnika Rolfa Holuba, ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazda Žmavca, slovensko veleposlanico na Dunaju Ksenijo Škrilec in predsednika Koroške gospodarske zbornice Jürgna Mandla.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 14**
- **AACC zastavil smernice do leta 2021 : občni zbor Alpe jadranskega centra.-** Celovec. V ponedeljek, 11. decembra 2017 je potekal občni zbor Alpe jadranskega centra za čezmejno sodelovanje AACC, ki so se ga udeležili člani iz Avstrije in Slovenije. Predsednik Bernard Sadovnik je v svojem poročilu poudaril štiriletno uspešno delovanje centra, še posebej na področju čezmejnih projektov med Avstrijo in Slovenijo.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 48 (15. dec. 2017), str. 14**

Primorski dnevnik, Trst

- Sandor Tence. SSK čaka za Rim, za FJK pa se nagiba k levi sredini: Medja vas – zasedanje strankinega deželnega sveta. Gabrovce: v primeru drugačnih izbir ne morem več kandidirati. Primorski dnevnik, št. 291, 15.12.2017, str. 3
- (st) »Nam ni mar za vodstvo KB1909, temveč za usodo zaposlenih«. Primorski dnevnik, št. 291, 15.12.2017, str. 3
- Peter Verč. Babilonski stop, ki mu rečemo šola: Sežana, Trst – slovenske šole z neslovenskimi otroci. Primorski dnevnik, št. 291, 15.12.2017, str. 4
- Sando Tence. Čkovek, ki je verjel v sanje in prijateljstvo: Marino Vocci – in memoriam. Primorski dnevnik, št. 291, 15.12.2017, str. 7
- David Sanzin. Evropa potrebuje močnejše vodstvo: Gorica – Dimitrij Rupel in Miloš Budin ob 10-letnici vstopa v schengensko območje. Primorski dnevnik, št. 291, 15.12.2017, str. 15
- Sergij Lipovec. O deželni konferenci in obliki izvolitve slovenskega parlamentarca. (Rubrika Prejeli smo). Primorski dnevnik, št. 291, 15.12.2017, str. 20
- Črnogorski jezik mednarodno priznan: Balkan – nekoč je bila srbohrvaščina ... Primorski dnevnik, št. 291, 15.12.2017, str. 24
- Sandor Tence. Prispevki za Kanalsko dolino, Prosek in gledališče Prešeren: deželni proračun – uspešno sodelovanje Gabrovca in Ukmarja. Primorski dnevnik, št. 292, 16.12.2017, str. 1, 3
- Po šestih mesecih slovenska konzulta: Gorica – na ponedeljkovi seji občinskega sveta imenovanje članov. Primorski dnevnik, št. 292, 16.12.2017, str. 4
- Tokrat v ospredju problematika bretonskih šol Diwan v Franciji: zasedanje Združenih narodov o pravicah manjšin v Ženevi. Primorski dnevnik, št. 293, 17.12.2017, str. 12
- Z odprtjem šole v irščini poživili otok Inis Meain. Primorski dnevnik, št. 293, 17.12.2017, str. 12
- Tridentinska pokrajina bo podprla podpisovanje pobude Minory Safepack. Primorski dnevnik, št. 293, 17.12.2017, str. 12
- Alenka Andrejašič. Zadnja leta se v vrte in šole z italijanskim učnim jezikom vpisuje vedno več otrok: reportaža – stanje na Obali. Primorski dnevnik, št. 293, 17.12.2017, str. 13
- Aldo Rupel. »Okoli se ozira za potjo, ki je bila s takimi težavami prehojena ...«: Gorica – ob 40-letni položitve temeljnega kamna za Kulturni dom. Primorski dnevnik, št. 293, 17.12.2017, str. 19
- Vasi vrnilo izvorno ime in dostojanstvo : Prebeneg - od nedelje ne več tudi "Prebenico", ampak le "Prebeneg". Primorski dnevnik, št. 294 (19. dec. 2017), str. 5
- »Šola lahko preživi samo, če je kvalitetna«: Trst – posvet o doprinosu Slovenije pri izobraževanju šolnikov. V FJK samo slovenske šole izkosristile vsa sredstva za izpopolnjevanje. Primorski dnevnik, št. 294 (19. dec. 2017), str. 9
- Po 120 letih znova Slovenka: Narodna galerija – predstavitev knjige o prvem ženskem časopisu. Primorski dnevnik, št. 295 (20. dec. 2017), str. 11

Primorske novice, Koper

- Denis Sabadin. Rumena barva je prepovedana: pred katalonskimi volitvami pritiski centralne oblasti. Primorske novice, št. 290, 15. dec. 2017, str. 15

Delo, Ljubljana

- Vzhod in zahod iščeta rdečo nit. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 15.12.2017, str. 3

Migracijska politika EU Višegradske države proti obveznemu sprejemu beguncev, odkupile bi se s financiranjem varovanja v Libiji

Bruselj – Ko gre za gospodarsko in denarno unijo, je ločnica med severom in jugom, pri migracijah pa med vzhodom in zahodom. To je ob začetku vrha EU pojasnil predsednik evropskega sveta Donald Tusk in se opravičil za svoja – geografska poenostavljanja.

Takšne delitve da spremljajo čustva, zaradi katerih se je »težko dogovoriti in najti racionalne argumente za razpravo«. Zato bi si v njegovih očeh morali še bolj kot prej prizadevati za enotnost. A Poljak Donald Tusk je s svojo analizo, pripravljeno za sinočno večerjo voditeljev 28 članic Unije, še enkrat povzročil delitev evropskih duhov. Sistem obveznih kvot, ki je bil uveden ob izbruhu krize leta 2015, je označil za nedelujoč in razdiralen za EU. Namesto tega predlaga osredotočanje na varovanje zunanje meje in hitrejšo vračanje ljudi, ki ne izpolnjujejo pogojev za zaščito.

Najodločenjše zagovornice obveznih kvot za premeščanje prosilcev za azil so bile države na zunanji meji Unije, v katere se je zateklo največ ljudi, predvsem Grčija in Italija. Tudi ciljne države na čelu z Nemčijo so zagovornice takega sistema. V svojem predlogu reformne dublinskega azilnega sistema, ki ga je predlagala evropska komisija, bi članica morale za vsakega prosilca iz kvote, ki ga ne bi sprejela, plačati 250.000 evrov. »Predloge, ki smo jih dobili od predsednika, niso zadostne,« je nemška kanclerka Angela Merkel kritizirala Tuska.

Pomanjkanje solidarnosti

Kanclerka meni, da so prizadevanja za urejanje vprašanih migracij zunaj območja EU sicer koristna, a v Evropi potrebujemo notranjo solidarnost. »Selektivne solidarnosti med članicami ne bi smelo biti,« pravi. »Dublin sploh ne deluje, zato potrebujemo solidarnostne rešitve,« je nadaljevala. Na njeno stran sta se odločno postavila avstrijski kancler Christian Kern in nizozemski premier Mark Rutte. »Ne more se zgoditi, da članice v EU 'kupujejo', kar jim je všeč, ne bi pa bile solidarne,« je ocenjeval Nizozemec.

Slovenija se je v svojih oceni razmer postavila med oba tabora. »Izjava Tuska je večinoma izraz dejanskega stanja,« je najprej ocenil premier Miro Cerar. Slovenija je sprejemala prosilce za azil v sistemu kvot, od predvidenih 567 jih je sprejela 232, kar je po deležu nad povprečjem članic Unije. Na ravni EU ponuja nekakšno kompromisno rešitev. Skladno z njim bi vprašanje mehanizma premeščanja izločila iz reforme dublinskega sistema in bi ga reševali ločeno z direktivo o začasni zaščiti.

Višegrajska četverica se je tik pred vrhom odločila za manever, s katerim je želela pokazati, da ne zavračajo solidarnosti, temveč le sistem obveznih kvot. Tako so voditelji četverice na sestanku s predsednikom evropske komisije Jean-Claudom Junckerjem in italijanskim premierom Paolom Gentilonijem obljubili 35 milijonov evrov za sklad EU za Afriko. V njegovem okviru bi sofinancirali nadzor meja v Libiji in preprečevali nezakonite migracije iz Afrike v Italijo. Madžarski premier Viktor Orbán je naredil korak v kontekst – k enotnosti EU.

Razklana večina

Tudi Juncker je odločitev o 35 milijonih razglasil za dokaz, da so »višegrajske države, kar zadeva solidarnost, povsem usklajene z Italijo in drugimi«. Prepričane so, da je migracijski pritisk na Evropo mogoče učinkovito rešiti samo z varovanjem zunanje meje in odpravljanjem njegovih vzrokov. »Ne obstaja človekova pravica do poti v EU,« je povedal slovaški premier Robert Fico. Opozoril je, da je v sistem obveznih kvot mogoče uvesti kvalificirano večino članic, a na tak način da bi EU razdelili.

Pri drugih temah vrha je sicer veliko več enotnosti kot pri migracijskem vprašanju. Po zadostnem napredku v pogajanjih z Londonom o ločitvenih vprašanjih bo sprejeta odločitev o premiku v drugo fazo, v kateri bodo na mizi prihodnji odnosih z Združenim kraljestvom. Tudi kot odgovor na politične zaplete v Londonu voditelji EU27 pričakujejo, da se doseženo v pogajanjih čim prej prelije v pravno zavezujoč tekst. Resnejša obravnava reform območja z evrom je že tako predvidena za prihodnje leto, podaljševanje gospodarskih sankcij proti Rusiji pa je »rutinska operacija«.

• Težka naloga na morju. Boris Šuligoj. Delo, 15.12.2017, str. 5

Slovenska vlada je pred eno svojih najtežjih nalog v zgodovini samostojne Slovenije: kako urediti odnos z državo, s katero imajo težave vse njene sosede in tudi druge. In to zaradi enostranskega pogleda na urejanje dvostranskih odnosov, pri katerih bi moral biti temeljni aksiom kompromis. Hrvaška ne prizna niti mednarodne arbitražne rešitve, ki je v škodo Sloveniji, če jo primerjamo z doseženim kompromisom Drnovšek-Račanovega sporazuma iz leta 2001, in ne zagotavlja obljubljenega stika z odprtim morjem iz sporazuma.

Predstavniki vlade so šele ob zadnjem obisku ribičev pokazali določeno stopnjo razumevanja pomembnosti mejaške vloge ribičev. Država je zdaj s konkretnimi ukrepi razglasila, da jih bo varovala. Vsakemu ribiču, ki bo zaradi incidentov na morju ostal brez mrež, če bo imel poškodovano plovilo, če bi moral po krivem plačevati kazen in imeti druge stroške pri hrvaških organih, so pripravljene kriti stroške. Smer je prava, vprašanje je, kako se bodo ukrepi obnesli v praksi. »Če nam bodo nepridipravi odnesli mreže iz našega morja, bomo čez pol leta morda res dobili odškodnino, kako pa bomo živeli do tedaj? Če nam bodo Hrvati zaplenili čolne, nam bo država plačevala preživnino?« so negotovi ribiči. Nikakor jim ne gre v račun niti določilo, da bodo smeli hrvaški ribiči loviti v slovenskem morju in slovenski v delu hrvaškega morja (do Vrsarja). Asimetrija interesov je na dlani: za takšen ribolov se morda zanimajo tri slovenske kočarice in ena ladja s plavarico. Več kočarjev je zatrnilo, da jih takšna menjava morja sploh ne zanima. Še najmanj pa to zanima kakih 30 mrežarjev. Že zato, ker nimajo plovil za dolgo plovbo in bi bili stroški dolge plovbe proti jugu previsoki za prgišče ulovljenih rib. Medtem pa bi na svoje domače morske njivice dobili dodatne ribolovce.

Kako naj ribiči verjamejo obljubam, da jim bo država pomagala do močnejšega in sodobnejšega ladjevja, če so jim zdaj 20 let prali glavo s tem, da EU zahteva zmanjšanje ribiškega napora, če so jim vsem skupaj za obnovo ladijskih motorjev nazadnje namenili 25.000 evrov, kolikor stane en motor majhnega ribiškega čolnička, če so jim ukinili ribiško pisarno ...? Kakšna pomoč je to? Koliko je ostalo mladih slovenskih ribičev? Koliko je tistih, ki lahko preživijo samo od ribištva? In zakaj večina od teh, ki živijo samo od ribištva, ostaja dolžna prispevke državi, ker zasluži komaj za golo preživetje? Slovenska država je zagotovo svetovna prvakinja v zmanjšanju količine ulova rib. Leta 1983 so jih nalovili 7915 ton, še leta 1993 so jih 2000 ton. Lani so jih 152 ton. Država se bo morala zelo potruditi, da bo ribištvo toliko usposobila, da bodo ribiči lahko igrali vsaj približno vlogo mejašev na morju. Šele po korektnem odnosu s svojimi ribiči bo lahko pričakovala približno resen dialog s sosedi. Pot do dogovora s Hrvaško bo še dolga. Koliko ribičev bo ostalo do tedaj? Pred 16 leti je imela Slovenija z Drnovšek-Račanovim sporazumom še stik z odprtim morjem. Samo 16 let kasneje smo že pozabili nanj. Kaj nas čaka čez 16 let?

• Uporno pokorjeni. Mimi Podkrižnik. Delo, 15.12.2017, str. 5

Romanski razgledi

Znana katalonska pisateljica Maria Barbal ima v svojem žalostnem romanu Kamen v melišču strašno misel: »Sprejeti je treba, da so ljudje, ki so jih vzgojili z avtoriteto in zato ne znajo spoštovati nikogar, ki jim ne ukazuje.« In koliko se znajo taki ljudje upirati?

V knjigi, ki ponižno pripoveduje o vsakodnevnem garanju na katalonskem hribovskem podežlju v preteklem stoletju, se boleče izrisuje španska državljanska vojna, po svoje pa tudi – čeprav vemo, da je literatura vsaj mestoma klišejska – pomanjkljiva in kar ubita samozavest ljudi, ki jih tlačijo premočni in prenasilni drugi. A mogoče je nekaj tudi v mentaliteti, da se vedno znova utrujeno sklonijo ljudje in da na silo upognjenemu narodu spet in spet »spodleti« dokončno prekucni upor: dovolj je!

Katalonci imajo razloge za zgodovinsko samozavest, kakor je po drugi strani razumeti tudi njihovo sklonjenost. »Vlado, tako imenovano generalitat, so ustanovili že davnega leta 1359,« mi je pred dnevi nemirno preteklost povzel pisatelj Matthew Tree, Londončan, ki živi že desetletja v Barceloni. »Ta prva faza je trajala do leta 1714, ko so Katalonijo usodno porazile vojaške enote kastiljskih in francoskih Burbonov. Dotlej si je pod Aragonsko krono zlagoma pridobivala vse več oblasti, imela je dvanajst članov parlamenta, ki so predstavljali Cerkev, plemstvo, mesta in vasi ... Mnogo pozneje, leta 1931, so Katalonci spet enostransko vzpostavili svojo vlado, leto pozneje pa, v Drugi španski republiki, tudi potrdili prvi statut o avtonomiji.« V srhljivem nemiru 20. stoletja, španskega in evropskega, so se potegnili zase, da bi se kot družba premaknili samostojno naprej, in bili spet kazensko povlečeni grobo nazaj. »Leta 1934, na primer, ko se je v Madridu ustoličila desničarska centralistična oblast, je katalonski predsednik Lluís Companys razglasil katalonsko republiko znotraj federalne Španije.« Predstavljati si je, kaj je sledilo: takojšnje aretacije Companysa in članov vlade, trideset let zapora (zanj), podreitev Barcelone neposredno Madridu. A potem ko je politično za krajši čas spet zapihalo drugače, bolj demokratično, je bila leta 1936 znova vzpostavljena generalitat, zatem pa je zmaga fašizma ponovno postavila vse na glavo. Predsednika Companysa, prebeglega v Francijo, so zgrabile Francove lovke, ga privlekle nazaj v Barcelono in postavile pred zid ... Španija in pokorjena Katalonija z njo sta se pogreznila v mučna desetletja mrzke diktature, ko je bila katalonska avtonomija odpravljena, katalonščina prepovedana in regionalna vlada obsojena na desetletja eksila v Franciji, najprej pod taktirko Josepa Irlaja in za njim pod Josepom Tarradellasom. Po Francovi smrti sredi 70. let je v Španiji končno posijalo sonce, naprej tranzitno, potem demokratično, Kataloniji je prineslo drugi statut o avtonomiji, leta 2006 še tretjega – a ga kmalu zatem zatemnilo; ker je bila svetloba samo umetna, demokracija nemogoče demokratična.

Tudi zdaj vidimo, koliko so tlačeni Katalonci in koliko so tik pred skorajšnjimi volitvami 21. decembra razklani. Morda so spet tam, kjer so že bili. Z lastno dvojno preteklostjo tik za petami, morda le opazneje kot kdaj prej, zdaj independentisti vpijejo še morebitnim zaveznikom na pomoč. Je mogoče v razkolu upora in ponižnosti neprijetni zgodovini presekati pot ...?

- **Kurz optimističen o novi vladi. Delo, 15.12.2017, str. 6**

Dunaj – Mandatar za sestavo avstrijske vlade, prvak ljudske stranke (OeVP) Sebastian Kurz, je seznanil avstrijskega predsednika Alexandra Van der Bellna s potekom koalicijskih pogovorov s svobodnjaki (FPÖ). Po pogovorih je Kurz izrazil optimizem, da bo Avstrija dobila novo vlado še pred božičem.

V kratki izjavi za javnost je dejal, da je avstrijski predsednik potrdil željo, da ministrstvo za pravosodje in ministrstvo za notranje zadeve ne bi bila v rokah iste stranke. Dodal je, da je predsednik države redno seznanjen z najnovejšim stanjem pogajanj. Tudi včeraj naj bi mu mandatar predstavil -najnovejše stanje. »Smo v ciljni ravnini pogajanj. Pred nami je še nekaj intenzivnih dni, med drugim o kadrovskih zadevah ter neposredni demokraciji,« je dejal najverjetnejši bodoči avstrijski kancler, ki se bo danes ponovno sestal z vodjo FPÖ Heinz - Christianom Strachejem.

- **Zagreb ne bo mesto čudeža. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 16.12.2017, str. 1**

Bruselj – Na bruseljskem več kot dveurnem sestanku premiera Mira Cerarja s hrvaškim kolegom Andrejem Plenkovičem zblížanja glede arbitražnega vprašanja ni bilo. Tudi v torek na sestanku v Zagrebu slovenski viri ne pričakujejo – čudeža.

Po 29. decembru, ko se bo iztekel rok za pripravo implementacije, se bo začela nova faza arbitražne sage. Slovenija pravi, da bo Hrvaška od tega datuma kršila mednarodno pravo in pravo EU. Cerar pričakuje, da bo osrednja tema zagrebških pogovorov uresničevanje arbitražne rzsodbe. A pravega optimizma pri njem ni bilo mogoče zaznati. »V pričakovanjih ostajam realist ... Želim uresničiti še zadnja prizadevanja za uresničitev arbitražne rzsodbe,« je povedal. Pogovori v Zagrebu naj bi bili tudi zato, »da evropska komisija in drugi mednarodni dejavniki vidijo, da Slovenija misli zelo resno.«

Ko se bo 29. decembra iztekel rok, Cerar napoveduje izvrševanje odločbe. Pogovori v Zagrebu bodo »pogovori na najvišji ravni, da vidimo, kaj je še mogoče narediti«. V Bruslju sicer ni pričakoval obljube, da se bosta tam na sestanku uskladila o izvršitvi arbitraže. Slovenija se je sicer pripravljena pogovarjati v kontekstu uresničevanja rzsodbe o rešitvah za označitev meje na terenu. A logiko hrvaškega premiera, ki bi se pogovarjal ne samo o poteku kopenske, ampak tudi morske meje skladno s stanjem na dan 25. junija 1991 odločna zavrača.

Ohraniti sodelovanje in dialog

Plenković je po sestanku s Cerarjem zatrdil, da bi »nadaljevali pogovore o vprašanju meje na način, s katerim poskušamo ugotoviti elemente, o katerih obstaja soglasje hrvaške in slovenske strani«. Veliko je govoril tudi o dobrih sosedskih odnosih. Temelj bi lahko bili pozitivni odnosi, ki so se pokazali spomladi med urejanjem sistematičnega nadzora na schengenski meji. »Partnerjem in prijateljem v EU bi dokazali, da smo zreli in odgovorni državi, ki razumeta položaj Ljubljane in Zagreba; prizadevata si tudi za rešitev vprašanja o meji,« je povedal.

Strani se strinjata tudi o metodi: da ohranimo sodelovanje in dialog. Tako bi po njegovih besedah preprečili enostranske poteze, incidente ali razpoloženje v javnosti, ki ne bi bilo naklonjeno iskanju rešitev. Na slovenski strani teoretično sicer še dopuščajo možnost, da bo Hrvaška izkoristila zagrebško okno priložnosti za konstruktivnejšo držo. Šele ko se bo položaj bolj razčistil in bo jasno, da Zagreb vztraja v svoji drži, bi se utegnil v zadevo bolj vplesti prvi podpredsednik evropske komisije Frans Timmermans.

- **Iskanje graditelja druge cevi za 184 milijonov evrov. Blaž Račič. Delo, 16.12.2017, str. 9**

Predor Karavanke Razpis za glavnega izvajalca na slovenskem in evropskem portalu javnih naročil – Hkrati z Darsom razpis objavil tudi upravljavec avstrijskih avtocest

Jesenice – Dars je na slovenskem in evropskem portalu javnih naročil objavil javni razpis za graditelja druge cevi cestnega predora Karavanke. Če bo razpis uspešen, bodo izvajalca, ki bo za 151 milijonov evrov (brez DDV) zgradil drugo predorsko cev, izbrali v prvi polovici prihodnjega leta. Predor bo moral zgraditi pet let po uvedbi v delo, torej predvidoma leta 2023.

Izbrani graditelj bo zgradil 3446 metrov predorske cevi (pod zemljo) na slovenski strani, kjer bo predor skupaj s portalom dolg še sto metrov več, torej 3546 metrov. Obenem bo moral zgraditi 620 metrov dolg manjkajoči odsek avtoceste od platoja pred obstoječim karavanškim predorom do druge cevi predora Karavanke. Hkrati z Darsom je razpis objavil tudi upravljavec avstrijskih avtocest (Asfinag) za gradnjo druge cevi na avstrijski strani.

Druga cev je nujna, gradnja pa zelo zahtevna

Druga cev karavanškega predora je nujna, pravi profesor dr. Tomaž Tollazzi, vodja centra za prometne gradnje na Fakulteti za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru, saj morajo biti vsi avtocestni predori na transevropskih koridorjih dvocevni. Hkrati bodo z drugo predorsko cevjo izboljšali prometno in požarno varnost, boljša bo pretočnost ob konicah (v času poletne turistične sezone), pridobili bodo tudi dnevni migranti, našteva Tollazzi.

Gradnja druge cevi bo zelo zahtevna, saj je hribina razmeroma mehka in se bo med gradnjo lahko deformirala, pa pričakuje izredni profesor dr. Stanislav Škrabl, vodja centra za geotehnične analize na mariborski gradbeni fakulteti. Večjih vdorov vode, ki bi lahko otežili gradnjo druge cevi, Škrabl ne pričakuje, saj so bili že v času gradnje prve cevi pred tremi desetletji izvedena določena dela za ureditev težav z vodo. »Sem optimist,« je dejal Škrabl, ki je kot revident pregledal del načrtov. Petletni rok za dokončanje predora je zanj realen, če ne bo prišlo do večjih vdorov vode.

Slovenski strokovnjaki in gradbena operativa so se v zadnjih letih razpršili, saj večjih in zahtevnejših gradbenih projektov po dokončanju avtocestnega križa ni bilo, pravi Škrabl in ocenjuje, da bi slovenska podjetja lahko sama zgradila drugo cev, a bi se morala povezati. Na razpis se bodo lahko prijavila tudi tuja podjetja, Škrabl pa se boji, da bodo pri gradnji predorov sodelovala slovenska podjetja le kot podizvajalci.

Dvosmerni promet predvidoma leta 2025

Za Škrabla je 151 milijonov evrov (brez DDV) oziroma 184 milijonov evrov z davkom orientacijska cena, na razpisu pa bi lahko ponudniki za gradbena dela ponudili višjo ali pa tudi nižjo ceno. Med tistimi, ki bi predor lahko zgradili ceneje, je Škrabl omenil kitajska podjetja, medtem ko imajo podjetja iz Avstrije, Švice in Italije veliko izkušenj pri gradnji predorov. Cena gradnje bi bila v primeru izbire katerega od ponudnikov iz teh držav lahko višja. Pri tem je treba upoštevati, kateri materiali se uporabijo med gradnjo. Škrabl opozarja, da je treba veliko pozornosti nameniti nadzoru v času gradnje. Dober nadzornik bo pazil, da se »stroški ne dvignejo do neba« in lahko odtehta obsežnejša vzdrževalna dela v obdobju obratovanja predora.

Po končani gradnji druge cevi bo promet preusmerjen v novo cev, medtem ko bodo obstoječo cev v dveh letih celovito obnovili tako, da bo dvosmerni promet skozi predor Karavanke stekel predvidoma leta 2025.

- **To ni več smešno! Tekst: Jadran Lenarčič. Jadran Lenarčič je direktor Inštituta Jožefa Stefana. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 16.12.2017, str. 12-13**

Kdo ve, kaj bi z znanostjo in inovativnostjo

Nekdo je rekel, da če sodimo po medijskih nastopih, se zdi, da se je znanost prebudila iz zimskega spanja. Če se znanstveniki začnemo oglašati v medijih, mora biti nekaj zares narobe in bi moralo vsakogar v državi skrbeti.

Slovenija brez vizije, antiintelektualizem in etatizacija, predvsem pa razpadanje inovacijskega sistema, kar se kaže v grozovitem in že nepopravljivo škodljivem zmanjšanju javnih vlaganj v raziskave in razvoj, predvsem na račun mladih, infrastrukture in povezovanja z gospodarstvom, presegajo toleranco znanstvenikov. Tako kot vse mислеče državljane nas motijo tudi druge stranpoti slovenske družbe, medijski populizem, politikantstvo. Predvsem pa to, da od odločevalcev nihče ne ve, kaj bi z znanostjo in inovativnostjo.

Sodobna zakonodaja naj povezuje in sprošča podjetnost

Pred dobrim mesecem je ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport posredovalo v javno razpravo predlog zakona o raziskovalno-razvojni dejavnosti, in to preden je bil obravnavan na za to ustanovljeni delovni skupini. Kot je dejal eden od televizijskih voditeljev, je predstavnike znanosti ta predlog zakona neverjetno povezal. Sklicali smo namreč skupno novinarsko konferenco in na njej javnosti organizirano sporočili svoje negativno stališče. Trije največji naravoslovno-tehniški inštituti, Univerza v Ljubljani, Univerza v Novi Gorici in Inženirska akademija Slovenije, namreč mislimo, da je tak predlog zakona preprosto slab, prepoln napak in vsebuje tudi rešitve, ki gredo v napačno smer. Negativno mnenje glede zakona so sporočile tudi Slovenska akademija znanosti in umetnosti pa Gospodarska zbornica Slovenije in še mnoge druge ustanove. Zakon je šel prehitro in nedodelan v javno razpravo. Večina prisotnih na novinarski konferenci je menila, da je zakon v trenutni obliki brezupen. Jaz sem bil prijaznejši; rekel sem, da je zakon kot prazno satovje, v katero je treba vnašati vsebine. Zakon namreč ne odgovarja na temeljna vprašanja, ki se nanašajo na (ne)razumevanje raziskovalcev kot javnih uslužbencev. Raziskovalci že dlje časa spodbujamo premislek o zakonu o univerzah in inštitutih, ki bi bil ločen od zakona o zavodih in ki bi omogočal deregulacijo in sproščanje osebnih iniciativ. Zakon, ki je bil poslan v javno razpravo, pa so spisali ljudje, ki večinoma niso nikoli obiskali raziskovalnega laboratorija. Zato je v svojem bistvu birokratski, saj medtem ko si že leta prizadevamo, da bi raziskovalne ustanove postale tekmovalnejše, podjetnejše, odgovornejše in konkurenčnejše, nas ta zakon potiska v poslušne podružnice ministrstev in pasivizacijo.

Zakonu gre očitati več zadev. Ne povezuje inštitutov in univerz ter obojih skupaj z inovativnostjo in gospodarstvom. Ni povezave in kompatibilnosti z visokošolskim zakonom v nastajanju, nihče ne ve, kdo je pristojen za inovacije in tehnološki razvoj v državi ter kje se je izgubila tehnološka agencija. V preambuli bi morala biti izvedena temeljita analiza slabega stanja na tem področju v Sloveniji in analiza neizvajanja raziskovalne in inovacijske strategije (resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020) ter relevantna primerjava z Evropo in s svetom. Pri tem pa se zakon sklicuje na resolucijo, mrtvi dokument, ki ga je sprejel državni zbor in se ga kasneje ni držala nobena vlada.

Z začudenjem sem opazil, da je iz starega zakona črtana beseda avtonomnost, po novem pa naj bi direktorje imenovala vlada in raziskovalne organizacije bi lahko razpolagale le z do 49 odstotkov imetja. Iz nezapisanega bi mogli razumeti, da se črta tudi avtonomnost volitev v znanstvene nazive, zaposlovanja, organiziranja in izvajanja dejavnosti ter poslovanja. Da se je nekemu kaj takega zapisalo v zakon, me manj skrbi kot pa občutek, da se kot megla vali po ministrstvih ideja o ponovni etatizaciji in podrejanju družbenih dejavnosti, kot je znanost in kmalu tudi umetnost. Spominja me na obdobje v slovenski zgodovini, za katero sem mislil, da je bilo preseženo.

Sistemska napaka je ukinjanje programskega financiranja, ki predstavlja 60 odstotkov javnega denarja za znanost, in pretvorba tega v institucionalno financiranje. Iz rok najbolj uspešnih raziskovalcev v roke direktorjev, ki naj bi jih imenovala vlada(!). Nekateri pravijo, da naj bi to povečalo avtonomnost raziskovalnih organizacij. V resnici gre za še večjo odvisnost in za zmanjšanje kakovosti raziskovanja. Sem celo pobudnik institucionalnega financiranja, vendar ne tako, da ukineš en uspešen inštrument in ga pretvoriš v drugega, ki ima drugačen namen, drugačno evalvacijo, drugega upravitelja. Institucionalno financiranje naj se vpelje postopoma in ločeno od programskega.

Nisem opazil, ali se je sploh katera pomembnejša raziskovalna ustanova ali združenje potegnilo za ta predlog zakona. Razumljivo je, da si posamezniki, ki so tačas manj zadovoljni s svojim statusom, želijo predvsem prerazporejanja programskega financiranja. Tega je vsekakor treba fleksibilizirati, omogočiti vstop mlajšim in novim skupinam, izostriti selekcijo pri starejših skupinah, ne pa ga demontirati. Razumem tudi, da je nenehno tekmovanje za sredstva pri javni agenciji za raziskovalno dejavnost (ARRS) težko predvsem za manjše inštitute in mlajše univerze, ampak brez tekmovanja ni kakovosti.

Predlagani zakon poskuša uveljaviti tudi nekaj pozitivnih premikov, kot so fleksibilne plače, možnost ustanavljanja podjetij, vendar ne kaže pozabiti, da lahko nespameten poseg v plače pelje v podpiranje kvantitete nad kakovostjo ali v zaslужkarstvo, možnost ustanavljanja podjetij pa se mora omejiti izključno na spin-offe. Vsebinsko podpiram člen, ki predvideva obvezno rast vlaganj v raziskave in razvoj. Bojim pa se, da so vse te novosti dokaj nepremišljene, niso bile v razpravi v delovni skupini in v širši strokovni javnosti, zato obstaja verjetnost, da jih bodo v medresorski obravnavi izvrgli in bo zakon že pred sprejemanjem invaliden.

Kolaps inovacijskega sistema

Slovenci smo glede vlaganja v raziskave in razvoj daleč od svetovnega vrha že od nekdaj. S prehodom v gospodarsko krizo po letu 2008 se je začelo o tem veliko govoriti, prišlo je do nekakšne kratkotrajne presvetlitve zaradi vztrajnosti tedanjega ministra, in je državni zbor leta 2011 sprejel resolucijo o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije, ki je bila usmerjena v persistentno in odločno povečevanje državnih in s tem zasebnih vlaganj v to področje ter v nekaj pomembnejših strukturnih sprememb. Manj kot leto kasneje smo bili raziskovalci žrtev psevdovarčevalne strategije, ki je znanosti zmanjšala sredstva za več kot tretjino, in začel se je razkroj inovacijskega sistema.

V Evropi se delimo na one, ki vedo, kaj z znanostjo, razvojem in inovacijami, naj omenim samo Skandinavce, Švicarje, Nemce in še zlasti Avstrijce, in one, ki jim ni nič jasno. Slovenija se je očitno podala po poti drugih. Podatki kažejo, da je Slovenija od leta 2007 naprej skupaj z Madžarsko najbolj zmanjšala vlaganja v raziskave in razvoj, najbolj pa so vlaganja povečale države, kot so Poljska, Slovaška, Češka, Estonija. Že prej velikanska vlaganja so povečevali tudi najbolj razviti, na prvem mestu prav Avstrija. Strašljivo je, da je leta 2009 Avstrija vložila v raziskave in razvoj na prebivalca dvakrat toliko kot Slovenija, zdaj pa že šestkrat toliko.

Delež javnega vlaganja v raziskave in razvoj v Sloveniji konstantno upada od leta 1998, ko je bil skoraj 0,65 odstotka BDP, do danes, ko je manjši od 0,40 odstotka BDP. Medtem pa v uradnih statistikah Slovenija prikazuje zavidljive številke, ki segajo do 2,5 odstotka BDP, če vštujemo tudi zasebna vlaganja. Vsakdo ve, da so ti podatki nerealni; ocenjujem čez prst, da so v Sloveniji skupna vlaganja, javna in zasebna, pod 1,5 odstotka BDP.

Leta 2009 je ARRS imela 183 milijonov evrov, leta 2015 pa samo še 133 milijonov. S tem smo vsega skupaj privarčevali eno kavo na mesec na prebivalca in »uspešno« razzsuli inovacijski proces. To je »vrhunski dosežek« fiskalne politike, mar ne? Pri tem pa smo razpolovili število mladih raziskovalcev, infrastruktura se seseda. Naša mednarodna konkurenčnost strmo upada, na nekaterih področjih že ne zmoremo več pridobivati evropskih projektov. Absurdno je, da so bila nekaj zadnjih let vlaganja v raziskave in razvoj med znanostjo in gospodarstvom celo nič, prav tam, kjer razvite države vlagajo največ. Imamo invertiran inovacijski sistem ali inovacijski sistem na teleportacijo, svetovni unikum. V zadnjem času se na tem področju vrta nekaj kohezijskih sredstev, vendar ta niso sistemska. Kot če bi osnovnim šolam eno leto namenili denar, naslednje pa ne, naključno. V raziskave in razvoj je treba sistemsko, načrtno in predvidljivo vlagati javni denar, ki pritegne tudi zasebna vlaganja. Zaradi menefregizma, ki se ga gredo tačas v Sloveniji, bo marsikoga bolela glava v prihodnosti. Govorim o pomanjkanju inovativnih kadrov, infrastrukture, prebojnih znanj in tehnologij.

Izjavil sem, da se sramujem svoje generacije, ki zapira vrata mlajši generaciji. Med letoma 2009 in 2011 smo namreč imeli dvakrat toliko mladih raziskovalcev kot danes. Od teh, ki so vstopali v proces, jih je na koncu izpopolnjevanja polovica odhajala v gospodarstvo. Z današnjimi vlaganji lahko vključimo v inovacijski proces pol manj mladih kot v preteklosti, zato večino teh »porabimo« za lastno obnovo, v gospodarstvo pa ne gre skoraj nihče. Mnogi ostanejo pred zaprtimi vrati in gredo v poklice, kjer ne bodo uveljavili svojega talenta in želje po raziskovalnem in razvojnem delu. Ali pa bodo odšli v tujino. Slišim, da polovica študentov v višjih letnikih razmišlja o odhodu v tujino. Ne pomnim, da bi se tak eksodus dogajal v novejši zgodovini Slovencev. V dvajsetih letih prejšnjega stoletja so ljudje odhajali, ker niso imeli ničesar, tokrat pa odhajajo mladi, ki imajo v rokah svoje polno delovno življenje, v srcih navdih in talent, v glavi pa izobrazbo na povsem evropskem nivoju. To ni več smešno!

Kot piše v evropskih dokumentih, obstajajo neizpodbitni dokazi, da je pot k ekonomskemu napredku in konkurenčnosti močno povezana s povečanjem vlaganj v raziskave in inovacije. V Evropi se tačas pogovarjajo, kako bi evropska sredstva za t. i. okvirne programe sodelovanja podvojili z 80 na 160 milijard za naslednje obdobje. Evropski parlament je že sprejel sklep, da mora biti dvig najmanj 50-odstoten. To razveseljuje, ampak evropski denar je namenjen izmenjavi in sodelovanju, nikakor pa ne izvajanju osnovnih raziskovalnih in razvojnih dejavnosti doma, nujni infrastrukturi, vzgoji kadrov, sodelovanju

z nacionalnim gospodarstvom ipd. Če želiš tekmovati za evropska sredstva, moraš biti najprej zelo dober, potem te sploh kdo pogleda in povabi v svoje mreženje. Torej tudi do evropskega denarja lahko prideš predvsem na podlagi nacionalnega vlaganja in tekmovanja v svojem okolju.

Priporočila naslednji vladi

Raziskav kot prioritete ne najdete prav v nobenem političnem programu. Naslednji vladi priporočam, da ponovno uvede ministrstvo za znanost in inovacije, kjer bodo pristojni vedeli, kaj je njihova naloga, in ustanovi tehnološko agencijo. Treba je prenoviti raziskovalno in inovacijsko strategijo, jo postaviti v realne okvire in začeti izvajati, kar v prvem koraku pomeni takoj vrniti javna vlaganja na stanje pred krizo (z dodano inflacijo) in nato v skladu z gospodarskimi cilji sredstva vsako leto dvigovati, da bi dosegli mednarodno konkurenčnost. Vzor, kako se dela na tem področju, ni daleč, Avstrija izvaja svoj načrt preboja med najbolj razvite v Evropi na znanstvenem in tehnološkem področju, ne glede na to, kako se podpisuje njihova vlada. Dunaj naj bi postal v nekaj letih znanstven in podjetniško središče Evrope.

Za večja vlaganja v raziskave in inovacije se je zavzel slovenski gospodarski vrh na Bledu. Ali bo to spodbuda političnim voditeljem, da se potegnejo za najbolj produktivno in talentirano mladino, ali pa se bodo raje ukvarjali z milijardo za uskladitev pokojnin. V pogovorih s predsednikom vlade smo spomladi dosegli, da se sredstva za raziskave in razvoj v proračunu za prihodnje leto povečujejo za približno 18 milijonov. To je dobro in hkrati preskromno. Če bi namreč tako nadaljevali vsako leto (že to je zelo optimistično), bi dosegli nivo iz leta 2009 šele leta 2022.

Medtem pa drugi gredo strmo naprej, nas ne čakajo in nikomur se ne smilimo.

- **Balkanski kontekst arbitraže. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 18.12.2017, str. 3**

Bruseljski teden. Pred počitnicami na mizi še nekaj zadev, povezanih s Slovenijo.

Bruselj – Šest držav Zahodnega Balkana bo na današnjem srečanju njihovih premierov z visoko zunanjepolitično predstavniko EU Federico Mogherini še enkrat dobilo jasno potrdilo svoje evropske perspektive.

Po dolgem času se Unija spet bolj konkretno loteva širitve. Vse balkanske države imajo jasno perspektivo članstva že od solunskega vrha davnega leta 2001. Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker kot »favoritinji« obravnava Srbijo in Črno goro, ki v pogajalskem procesu napredujeta in bi utegnili postati članici do leta 2025. Večje zanimanje Unije za širitev spodbujata tako vpletanje drugih akterjev v regijo kot tudi sama želja po bolj trajni stabilizaciji celotnega Balkana. Kočljivo vprašanje so njihovi dvostranski spori. Balkanske države številnih nerešenih medsebojnih vprašanj ne bi smele pripeljati v Unijo. Eno od teh je vprašanje Kosova, s katerim bo Srbija morala urediti odnose pred vstopom v Unijo. Od vseh, tudi od članic, ki mejijo na regijo, se pričakuje, da ne bodo zlorabljale širitvenega procesa za reševanje dvostranskih vprašanj. Slovensko-hrvaška arbitraža je po sklenitvi sporazuma veljala za pozitiven primer za balkansko regijo. Tudi zato ima vprašanje arbitražne odločbe in njenega spoštovanja širšo razsežnost. Če na jutrišnjem srečanju slovenskega in hrvaškega premiera v Zagrebu ne bo preboja, je pričakovati močnejše angažiranje evropske komisije. Ko je ta julija po objavi razzsodbe uradno obravnavala zadevo, je sporočila, da je pripravljena pomagati v procesu njene izvršitve. Kot posrednik se z njo ukvarja prvi podpredsednik evropske komisije Frans Timmermans.

Za Slovenijo bo v prihodnjih tednih še posebej težavno odločanje Bruslja, kaj narediti s privatizacijo NLB. Slovenska vlada naj bi že v prihodnjih dneh poslala evropski komisiji uradno vlogo za spremembo zavez o prodaji. Skladno z veljavnimi zavezami bi morala 50 odstotkov banke prodati že letos in 25 odstotkov minus eno delnico prihodnje leto. Slovenija si želi vsaj enoletni odlog začetka prodaje, a evropska komisija si želi hitrejšega ukrepanja, saj so v njenih očeh že štiri leta od odobritve državne pomoči leta 2013 do prve izpolnitve zaveze o prodaji dolgo obdobje.

Evropska komisija ves čas vztraja pri izpolnitvi zaveze o prodaji kot edini poti. Ena od njenih zahtev je, da bo zadeva rešena na primerljiv način kot drugi primeri v EU. V dosedanem pogajalskem procesu slovenskega argumenta o posebnosti, velikih tveganjih z deviznimi vlogami hrvaških varčevalcev, niso prepoznavali kot najbolj utemeljenega. Tveganje bi se po njihovem z različnimi mehanizmi ali jamstvi lahko nevtraliziralo. Vsak časovni odpustek glede zavez bodo spremljali strožji ukrepi drugje, denimo pri upravljanju banke.

- **Arbitražni igrokaz. Peter Žerjavič. Delo, 18.12.2017, str. 5**

Evropski (ne)red

Ko sta premiera Miro Cerar in Andrej Plenković v petek zvečer drug za drugim nastopila pred časnikiarji v bruseljski palači Justus Lipsius, je bilo povsem očitno, da sta še daleč vsaksebi. Čeprav sta nekoliko presenetljivo sklenila, da se bosta jutri srečala še v Zagrebu, manevrskega prostora za izhod iz arbitražnega mrtvega teka ni bilo mogoče prepoznati. Tako bi bilo res veliko presenečenje, če se bo Cerar vrnil v Ljubljano z jamstvom za skupno izvrševanje arbitražne odločbe.

Z iztekanjem roka za sprejetje vsega zahtevanega za izvršitev razzsodbe arbitraža spet dobiva bolj evropski kontekst.

Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker je že konec novembra naložil svojemu podpredsedniku Fransu Timmermansu, naj se loti posredovanja v zadevi. Evropska komisija je bila že tako nekakšen boter arbitražnega sporazuma in samo sebe razume kot pristojno za ukvarjanje s primerom, ki skozi hrvaško pristopno pogodbo neposredno zadeva pravo EU. Kakšna naj bi bila konkretno Timmermansova naloga, še ni najbolj jasno. Nizozemec je pred kratkim javno napovedal, da bo oba premiera najprej vprašal, kako si predstavljata njegovo vlogo. Tudi ocene, da je v ozadju bruseljskega in zagrebškega sestanka Timmermansova »tiha diplomacija« pred iztekom arbitražnega roka, so le bolj ali manj glasna ugibanja. Gotovo je le, da bo evropska komisija težko odstopila od logike, po kateri mora biti arbitražna sodba izvršena. »Vedno smo podpirali arbitražo in mislimo, da bi jo morali obe strani izvršiti. To bo ostalo stališče evropske komisije,« je Timmermans konec poletja razlagal v intervjuju za Delo. V nemški vladi so že ob izreku razzsodbe nedvoumno izrazili pričakovanje, da bosta »obe partnerici uresničili razzsodbo arbitražnega sodišča v šestmesečnem roku, določenem v sporazumu«. Ker Hrvaška ne priznava arbitraže, seveda dosledno zavrača vsakršen rok iz razzsodbe.

Tako osrednje vprašanje postaja, kaj bo sledilo. V vplivni pravni službi evropske komisije so že opozarjali, da bi bilo treba zahtevati, da se razjasnijo učinki razzsodbe na pravo EU v primeru sprožitve postopka nespoštovanja evropska zakonodaje ali po sodni poti. Po evropskem pravnem redu lahko članica, ki meni, da druga država članica ni izpolnila neke obveznosti iz pogodb, predloži zadevo sodišču EU in pred vložitvijo tožbe je predvideno še vključevanje evropske komisije.

V širšem kontekstu balkanske regije in njene poti v EU je usoda slovensko-hrvaške arbitraže že tako prvorazredna tema. V regiji so nakopičeni ozemeljski in drugi dvostranski spori in splošna želja EU je, da z njimi ne bi obremenjevali prihodnjega pristopnega procesa. Slabše popotnice kot padec arbitraže, ki je nastala kot projekt evropske komisije in v kateri so sedeli vodilni mednarodni pravniki, ne bi moglo biti.

Na srečo arbitraže s takšnim mednarodnim kontekstom ne morejo ogroziti niti nespametne notranjepolitične igrice in lahkomišelnih izjav. O njih je že dovolj napisanega v lanski vmesni razsodbi, ko se je arbitražni tribunal odločil, da bo ne glede na slovenske kršitve pravil nadaljeval delo.

- **Avstrija pred prisego Kurzeve vlade. STA. Delo, 18.12.2017**

Severna sosed. Šefa ljudske stranke in svobodnjakov predstavila ministre

Dunaj – V novi avstrijski vladi bodo svobodnjaki (FPÖ) prevzeli notranje, obrambno in zunanje ministrstvo, ljudska stranka (ÖVP) pa finančno, gospodarsko in pravosodno področje. Imena novih ministrov sta sporočila prva moža obeh strank Heinz-Christian Strache in Sebastian Kurz, potem ko sta z njimi seznanila predsednika države. Zunanja ministrica bo postala 52-letna nestranskarica publicistka in strokovnjakinja za Bližnji vzhod Karin Kneissl, ki jo je predlagala FPÖ, Strache pa bo minister za šport. Notranji minister bo 49-letni generalni tajnik stranke Herbert Kickl. Nova vlada, ki jo bo kot kancler vodil 31-letni Kurz, bo po napovedih prisegla v ponedeljek.

- **Avstrija ostrejša tudi do slovenskih delavcev. C. R. Delo, 19.12.2017, str. 1**

Nova vlada - Koalicija med ljudsko stranko in svobodnjaki napovedala ostrejši odnos do priseljencev

Dunaj – Včeraj je avstrijski predsednik Alexander Van der Bellen zaprisegel novo avstrijsko vlado, ki jo vodi predsednik ljudske stranke Sebastian Kurz. Podkancler pa je postal voditelj svobodnjakov Heinz-Christian Strache.

Proti novi vladni koaliciji je pred predsedniško palačo Hoffburg protestiralo več tisoč ljudi. Predsednik Van der Bellen je novo vlado pozval k spoštovanju pravic manjšin in zagotavljanju blaginje vseh v Avstriji, tudi nedržavljanov.

Medtem ko je slovenski zunanji minister Karl Erjavec čestital svoji novi kolegici Karin Kneissl, ki so jo predlagali svobodnjaki, več držav EU in evropske ustanove opazujejo, kakšna bo politika nove vlade.

Prvi odzivi predstavnikov slovenske manjšine v Avstriji so umirjeni, a »spektakularnih preobratov« v manjšinski politiki nihče ne pričakuje. Med koroškimi Slovenci priljubljeni celovški odvetnik Rudi Vouk se sprašuje, ali bo mlada neizkušena ekipa znala obvladovati svobodnjake, ki se v svoji politični usmeritvi niso veliko spremenili.

Benjamin Wakounig, predsednik upravnega odbora Slovenske gospodarske zveze v Celovcu, pa svari, da vlada s svobodnjaki lahko močno zagreni življenje dnevnim migrantom, ki hodijo na delo v Avstrijo. Tisočem Gorenjcev, Štajercev in Korošcev, ki se vsak dan vozijo na delo čez severno mejo, napoveduje še ostrejši nadzor kot doslej.

- **Skrajno na desno. Boris Čibej. Delo, 19.12.2017, str. 1**

Tema dneva

Evropa se spreminja. To je v svoji twitterski »haiku analizi« pred dnevi najlepše opisal nekdanji voditelj britanske stranke Ukip Nigel Farage. »Leta 2000 sem sedel v evropskem parlamentu, ki je zahteval sankcije proti Avstriji, ker je bila svobodnjaška stranka v koalicijski vladi. Zdaj je stanje povsem enako, a nihče ne reče niti besede. Evroskeptična politika je zdaj 'mainstream',« je zapisal politik, ki velja za poosebljenje skrajno desničarskega strahu in trepeta Evrope.

Zadnje avstrijske parlamentarne volitve, na katerih je prenovljeno ljudsko stranko do zmage popeljal zdaj najmlajši voditelj na stari celini, so bile zgolj še en dokaz, da izumira tradicionalna politična delitev na levico in desnico. Nekoč umirjena desničarska ljudska stranka se je prelevila v milejšo različico »skrajno desničarskih« svobodnjakov, prej vladajoča socialdemokracija oziroma leva sredina pa je tako kot drugod izgubila »raison d'être«. Postala je žrtev globalizacije, saj si je prav s tem, da je to tako nekritično podpirala, levica sama izkopal grob, v katerega so jo položili njeni nekdanji volivci, ki zdaj glasujejo za bolj »nacionalne socialiste«. Če pa se morda le še kje pojavi kaj, čemur smo nekoč pravili zmerna levica, je v tem novem »mainstreamu« takoj razglašeno za skrajno, če že ne revolucionarno levico.

V sodobni Evropi bi bilo res licemerno, če bi zaradi tega, ker so svobodnjaki, ki so v tem času zgladili svojo javno podobo, stopili v avstrijsko vlado, spet začeli uvajati sankcije proti severni sosedu. Težko bi našli dokaze, da se je Avstrija obrnila bolj na desno kakor večina njenih vzhodnih sosed, ki so od leta 2000 tudi postale članice EU. V primerjavi s tistimi, ki (ne le) zdaj vladajo v naši mogočni čezatlantski partnerici, pa je nova avstrijska vlada tako ali tako skorajda skrajno levičarska. Tako v napovedani zunanji politiki, še bolj pa v tem, kar namerava početi na domačem prizorišču.

- **Majhna pričakovanja pred potjo v Zagreb. Zoran Potič. Delo, 19.12.2017, str. 1**

Bilateral. Plenković ponuja Cerarju srednjo pot do rešitve mejnega vprašanja

Ljubljana – Pred današnjim dolgo napovedovanim srečanjem med Mirom Cerarjem in Andrejem Plenkovićem v Zagrebu so se zlasti na hrvaški strani povečala pričakovanja, da bi se lahko zgodil preboj. Plenković rešitev mejnega vprašanja pogojuje s srednjo potjo.

Pri predsedniku vlade Miru Cerarju so včeraj potekale mrzlične priprave na odhod v Zagreb, kjer se bo srečal s hrvaškim kolegom Andrejem Plenkovićem, osrednja tema pogovora pa naj bi bila implementacija arbitražne odločbe o poteku meje med državama. To je bil tudi pogoj, da se je Cerar sploh odločil za pot v Zagreb, je pa veliko vprašanje, ali se bo na sestanku zgodil preboj med diametralno nasprotnimi stališči slovenskega in hrvaškega premiera.

Plenkovičeva včerajšnja izjava, da bo treba najti srednjo pot, bi lahko bila prva znanilka, da se je Hrvaška pripravljena odreči trdemu stališču, da zanje arbitražna sodba ne obstaja. Kako daleč mu je pripravljen priti naproti Cerar, ni najbolj jasno.

Zunanji minister Karl Erjavec je včeraj znova svaril, da bi sklepanje kakršnega koli dvostranskega sporazuma pomenilo odstop od arbitražnega sporazuma.

Tudi predsednik republike Borut Pahor je včeraj svaril pred pretiranim pričakovanjem, povezanim z današnjim uradnim srečanjem premierov. »Če bosta Cerar in Plenković dosegla kaj več kot ponovila svoja različna stališča, bom presenečen,« je dejal Pahor. Ta sicer zagovarja Cerarjevo tokratno pot v Zagreb, po njegovem bo to pomembno srečanje, ker pomeni, da se dialog med državama nadaljuje. Predsednik republike meni, da je večji napredek med državama pričakovati v prihodnjih tednih in mesecih in da se ne mudi zaradi izteka polletnega obdobja, ki ga je naložilo arbitražno sodišče za implementacijo

arbitražne določbe. »Gre za instruksijski in ne prekluzivni rok, po 29. decembru ne bo nič drugače,« je dejal Pahor. Prepričan je, da bo Slovenija prej ali slej uveljavila odločitev arbitražnega tribunala s političnimi, diplomatskimi ali pravnimi sredstvi.

- **Bo Cerar v Zagrebu ubral Plenkovićevo srednjo pot? Zoran Potič. Delo, 19.12.2017, str. 2**

Diplomacija. V kabinetu Mira Cerarja si od srečanja z Andrejem Plenkovićem ne obetajo veliko

Ljubljana – V uradu predsednika vlade Mira Cerarja je bilo včeraj pred odhodom v Zagreb več gneče kot običajno. Kljuko so si podajali koalicijski prvaki in strokovnjaki z ministrstva za zunanje zadeve za mejna vprašanja in Hrvaško. Po vseh dosegljivih informacijah lahko sklenemo, da od današnjega srečanja Plenković-Cerar ne smemo preveč pričakovati. Premiera Slovenije in Hrvaške Miro Cerar in Andrej Plenković sta se od razglasitve odločbe arbitražnega sodišča, ki je 29. junija letos zakoličilo mejo med državama, uradno srečala le enkrat, julija v Ljubljani (ob robu evropskih vrhov pa večkrat). Takrat sta se dogovorila tudi o vrnitvi srečanja v Zagrebu, ki pa se nikakor ni uresničil, saj je Hrvaška v tem obdobju naredila nekaj pomembnih potez, ki so potrjevale Plenkovićeve izjave, da Hrvaška ne bo nikoli priznala, niti uresničila arbitražne odločbe. Hrvaški premier je tako pozival umaške ribiče, naj kar plujejo v slovenske notranje vode v Piranski zaliv, v Generalni skupščini Združenih narodov pa je obtoževal Slovenijo, da je bila kršiteljica arbitražnega sporazuma, čeprav so sodniki ugotovili, da večje škode zaradi neetičnega ravnanja agentke Simone Dimic in sodnika Jerneja Sekolca ni bilo.

Utiranje poti Timmermansu

Vse to je prispevalo k omahovanju Mira Cerarja, ali naj sploh vrne obisk, če sosednja država ne le noče priznati odločbe, ampak celo zastruje stališča s posrednimi dejanji. Tudi slovenska stran je v vmesnem obdobju sprejela vrsto ukrepov, ti so bili usmerjeni k implementaciji arbitražne sodbe skladno z instruksijskim rokom, ki ga je postavil arbitražni tribunal, da naj državi v šestih mesecih pripravita vse potrebno za implementacijo njihove mejne odločbe.

Čeprav je Cerar že v petek v Bruslju, kjer sta se s Plenkovićem zadržala na skoraj dveurnem sestanku, kjer je bila tudi sprejeta odločitev o srečanju, izjavljal, da ni pričakovati večjega preboja in da ostaja realist, ker se čas za implementacijo pač počasi izteka, je treba po njegovem napeti vse sile in narediti še zadnji poskus, da bi na redili korak naprej. In v nadaljevanju je Cerar navedel ključni razlog za odhod v Zagreb – evropska komisija in mednarodna javnost morata videti, je dejal Cerar, da Slovenija poskuša, vodi dialog in da misli resno. Dobro informirani vladni viri pravijo, da je ves smisel Cerarjeve privolitve v pogovore s Plenkovićem, ki se v zvezi s priznavanjem arbitražne odločbe ni premaknil niti za milimeter, to, da se resnično začnejo že priprave na posredovanje prvega podpredsednika evropske komisije (EK) Fransa Timmermansa. Njega je pred tedni zadolžil predsednik EK Jean-Claude Juncker z nalogo, da posreduje in pomaga pri implementaciji arbitražne odločbe. Nekdanji diplomat in dober poznavalec Jugovzhodne Evrope Borut Šuklje pred odhodom Cerarja v Zagreb opozarja na širši kontekst srečanja. Ravno včeraj je evropska komisija začela pogovore z državami na Balkanu o njihovi evropski perspektivi in morebitnem članstvu v EU. V internih pogovorih predstavniki EK pojasnjujejo, da je eden ključnih pogojev za članstvo, da imajo kandidatke rešena mejna vprašanja. Hrvaška, denimo, nima urejene niti ene meje s sosedami razen z Madžarsko. Interes komisije in verjetno želja je to, meni Šuklje, da se Cerar in Plenković sestaneta in pokažeta, da je rešitev mejnega problema mogoča s pomočjo arbitraže. Morebitni kasnejši neuspeh Timmermansovega posredovanja bi bil najslabše možno sporočilo balkanskim državam, in sicer da mednarodnega prava ni treba spoštovati.

Tožba se pripravlja

Plenković je včeraj pred Cerarjevim prihodom izjavil, da se zavzema za srednjo pot, kar je njegova prva uradna izjava po številnih namigovanjih v hrvaških medijih, da bi bil za njih sprejemljiv dvostranski sporazum, ki bi vseboval tudi arbitražno odločbo. »Državi sta v položaju, ko je treba najti neko srednjo pot, ki bo rešila vprašanje meje,« je dejal Plenković. Pred takšno rešitvijo je včeraj znova svaril zunanji minister Karl Erjavec, ko je zapuščal sestanek pri premieru Cerarju. »Karkoli smo se dogovorili, tega ponavadi ne spoštujemo. Zlasti ne smemo začeti pogovorov o tem, da bi arbitražno odločbo vključili v dvostranski sporazum, ker bi to pomenilo odstop od arbitražne odločbe,« je dejal Erjavec. Pri tem je ponovil, da se na MZZ temeljito pripravljajo na morebitno tožbo Hrvaške pred Sodiščem EU v Luksemburgu, ker se ji po njegovem zaradi hrvaških stališč ne bo mogoče izogniti. Slovenska politika je bolj ali manj poenotena, da je treba odločitev arbitražnega sodišča uveljaviti. Poleg tega, opozarjajo poznavalci arbitražne sage in reševanja mejnega vprašanja s Hrvaško, bi bilo kakršno koli odstopanje od referendumске volje, ko je bil leta 2010 na referendumu potrjen arbitražni sporazum, nevaren korak in neznan teritorij z nepredvidljivimi posledicami.

- **Štiri družine želijo živeti v Sloveniji. Bojan Rajšek. Delo, 19.12.2017, str. 2**

Metlika – Brezovičanom so predstavniki vlade predstavili možnosti za preselitev iz hrvaške katastrske občine v našo državo, kar urejajo štiri intervencijski zakoni, ki jih je državni zbor sprejel novembra. Prošnjo za preselitev so na metliško upravno enoto vložile štiri družine.

Pri razglasitvi razzsodbe o meji med Hrvaško in Slovenijo so arbitri junija določili natančen potek meje med državama, a v Brezovico v metliški občini sodniki niso posegali. Pri proučitvi njihovega katastra so v razzsodbi zapisali, da je meja tako nenavadna, da naj jo skupaj rešita državi v duhu miroljubnega reševanja sporov. Metliški župan Darko Zevnik je dejal, da je ljudi zanimalo zlasti, kdaj se bodo začeli postopki glede zemljiške knjige in kaj bodo potrebovali. »Štiri družine bodo lahko prejeli odškodnino in si poiskale nov dom v Sloveniji,« je povedal Zevnik in dodal, da bodo s pomočjo države v Brezovici in Kamenici urejali tudi nekatere ceste. Opozoril je na težavo iz kmetijstva, kako prenesti živino, ki se vodi v slovenskih veterinarskih registrih, hlev pa stoji na hrvaški strani, saj slovenski veterinarji nimajo pooblastil za delo na Hrvaškem. Niko Goleš, ki živi s partnerko in materjo v hiši v hrvaški katastrski občini in s še tremi sosednjimi hišami dobesedno v enklavi, ki jo obkroža slovensko ozemlje je povedal, da je z razlago predstavnikov vlade zelo zadovoljen. Za preselitev naj bi njegova tričlanska družina prejela 84.000 evrov odškodnine, poleg tega jim v njihovi lasti ostane sedanja hiša, ki jo lahko prodajo. Sogovornik je povedal, da bodo imeli tri leta časa za preselitev v nov dom.

- **Konec politike dobrodošlice. Boris Čibej, dopisnik. Delo, 19.12.2017, str. 3**

Prisega. Novo avstrijsko vlado so na Dunaju pospremile demonstracije, v tujini pa zaskrbljenost Italije, ogorčenje Turčije in pohvale Rusije ter Izraela

Dunaj – Po dveh mesecih pogajanj je ljudski stranki, ki je zmagala na predčasnih volitvah, in tretjeuvrščenim svobodnjakom uspelo sestaviti vlado ter sprejeti program nove vladne koalicije. Vodenje vlade je pričakovano prevzel 31-letni Sebastian Kurz.

Novi vladni program obsega 180 strani, v njem pa so zadnje dneve prebivalce severne sosedo najbolj zanimale spremembe na domačem prizorišču oziroma v njihovih denarnicah. Študente razburja uvajanje šolnin, ki menda ne bodo visoke in jih bo mogoče uveljavljati kot davčne olajšave. Tiste, ki so jih nekoč imenovali »gastarbajterji«, pa skrbi, ker v državi, kjer je čedalje več šolarjev otrok »Neavstrijcev«, ne bo več mogoč vpis v šolo brez osnovnega znanja nemškega jezika. Nova koalicija obljublja varčevalne ukrepe, s katerimi hoče narediti državo bolj »vitko«. Napoveduje boj proti birokraciji, saj je po njihovih izračunih Avstrija »svetovna prvakinja« v zakonskih omejitvah ter omejevanju svobode in osebne odgovornosti. Zamrznili bodo plače poslancem, prebivalstvu pa jih bodo »zvišali« tako, da bodo davke in prispevke iz osebnih dohodkov oklestili s sedanjih 43 na 40 odstotkov.

Zavezali so se tudi, da nasploh ne bodo višali davkov, družinam pa obljublajo davčne olajšave: 1500 evrov za vsakega otroka. Ker severna sosedo ni več država z najnižjo stopnjo brezposelnosti v EU, se bodo tega problema lotili tudi tako, da bodo sedanjo zakonodajo, ki dovoljuje zgolj deseturni delovnik, spremenili. Po novem bodo lahko zaposleni delali 12 ur na dan, kar je po mnenju vladajoče koalicije dosežek »win-win« tako za delavce kot delodajalce.

Migrantsko vprašanje

V koaliciji pravijo, da so zavezani Evropi, a da si bodo prizadevali, da bi EU usmerili nazaj v pravo smer k njenim temeljnim idejam. Ko bo v drugi polovici prihodnjega leta severna sosedo predsedovala EU, bo prevzela »vodilno vlogo pri popravljanju nekaterih dosedanjih napačnih odločitev«, še napovedujejo v novi avstrijski vladi. Avstrija, ki je bila pred dvema letoma med najhujšo pribežniško krizo ena najbolj gostoljubnih držav v Uniji, bo med vodenjem Unije pripravila tudi vrh o migraciji, ki je bila ena glavnih tem letošnjih parlamentarnih volitev. V koalicijskem programu so zapisali, da nasprotujejo »ilegalni migraciji« in da bo Avstrija sama odločala, kdo lahko pride v njihovo državo in tam živi. Zato bodo pospešili postopek podeljevanja azilov, da bodo lahko čim prej deportirali tiste, ki ga ne bodo dobili. A tudi status azilanta je za njih le začasna značaja. Borili se bodo proti vzpostavljanju »vzporednih družb«, zato tiste pribežnike, ki se ne bodo hoteli integrirati, čakajo sankcije. Ker koalicija nasprotuje »migraciji v socialni sistem«, azilanti ne bodo več enakopravni avstrijskim državljanom. Doslej so pribežniki dobili skoraj 840 evrov mesečne pomoči, zdaj se jim je obeta le še 365 evrov, k čemur bodo dodali »integracijski bonus« v višini 155 evrov.

Mešani mednarodni odzivi

Čprav se turkizno modri zavzemajo za več neposredne demokracije po švicarskem modelu, je Strache v soboto izjavil, da je njegova stranka privolila v zahteve vladajoče ljudske stranke, ki nasprotuje temu, da bi v severni sosedo pripravili podoben referendum o izstopu iz EU kot v Veliki Britaniji. Tudi zato tokrat iz Bruslja ni bilo tako burnih odzivov na vstop svobodnjakov v vlado kakor pred 17 leti. Malce zaskrbljenosti je bilo slišati iz Italije, saj je bilo iz obeh novih vladnih strank, zlasti pa iz svobodnjaške, že večkrat slišati zahteve, da je treba zaradi »navala migrantov« uvesti nadzor na meji med obema deloma Tirolske.

»Nikoli ni dobra novica, če pride v vlado skrajna desnica,« je izjavil italijanski državni sekretar za evropske zadeve Sandro Gozi. Je pa bilo tokrat pohvalne besede o novi avstrijski vladi slišati tako iz Moskve kot iz Tel Aviva. V Rusiji so mediji poročali, da si bo nova vlada prizadevala odpraviti evropske sankcije proti njihovi državi, in povzemali zlasti tisti del koalicijske pogodbe, v katerem so turkizno modri zapisali, da bo Avstrija kot nevtralna država odigrala zgodovinsko vlogo posrednice med zahodom in vzhodom ter poskušala umiriti napetosti med njima. V Izraelu, kjer so leta 2000 protestno odpoklicali svojega veleposlanika z Dunaja, pa so tokrat navdušeno ugotavljali, da je Avstrija prvič v zgodovini priznala judovski značaj njihove države, kar je na stari celini doslej storila zgolj Nemčija. Drugo izraelsko pohvalo si je nova koalicija prislužila, ker je v svojem programu priznala sokrivdo za holokavst. »To, da se je desničarska svobodnjaška stranka strinjala z vključitvijo teh točk v program nove vlade, priča o njeni novi politiki od Izraela in avstrijske nacistične preteklosti,« so v nedeljo ugotovili na novičarskem spletišču Arutz Sheva.

Ankaro je zmotilo, ker v koalicijskem programu nove vlade piše tudi, da se bo zavzemala za prekinitev vključevanja Turčije v EU in bo znotraj Unije poskusila najti somišljenice. Čprav v tem ni bistvene razlike od stališč dosedanje vlade pod vodstvom socialdemokratskega kanclerja Christiana Kerna, ki je prav tako zahteval konec priključitvenih pogajanj z Ankaro, so se na turškem zunanjem ministrstvu takoj odzvali z ostro izjavo, v kateri so zapisali, da ta »nesrečna« in »kratkovidna« usmeritev dokazuje, da politika nove avstrijske vlade temelji na »diskriminaciji« in »marginalizaciji«. Turški minister za EU Ömer Çelik je izjavil, da sta (tako imenovana) desnosredinska in skrajno desničarska stranka že začeli napadati demokratične vrednote, politika novega avstrijskega kanclerja pa je po njegovih besedah »celo bolj radikalna od skrajno desničarske«.

- **Brezplodno srečanje. C. R. Delo, 20.12.2017, str. 1**

Dialog gluhih. Brez preboja glede uveljavitve arbitraže

Slovenski predsednik vlade Miro Cerar je gotovo že velikokrat v življenju bolje izkoristil dan kot včeraj, ko je obiskal hrvaškega kolega Andreja Plenkovića v Zagrebu.

V skladu s skromnimi pričakovanji srečanje ni prineslo preboja glede uveljavitve razsodbe arbitražnega sodišča. Cerar je ponovil slovensko stališče, da je arbitražna razsodba zavezujoča za obe državi, Plenković pa je predlagal pravni okvir, ki bi bil lahko temelj za dvostranski dogovor o meji. Cerar mu je odgovoril, da je edina pot za rešitev vprašanja meje uresničitev arbitražne odločbe, ki je jasna in nedeljiva.

Slovenski minister za zunanje zadeve Karl Erjavec nad jalovostjo srečanja ni bil presenečen. Vztraja pa, da mora Slovenija po 29. decembru implementirati odločbo tam, kjer jo sama lahko. Slovenski ribiči, ki so nad izplenom srečanja premierov razočarani, se sprašujejo, kako bosta videti njihovo življenje in delo po 29. decembru.

Hrvaški politični analitik Žarko Puhovski napoveduje, da bo status quo najverjetneje še nekaj časa trajal. Možnosti, da se spor premosti v skladu z arbitražnim sporazumom, pa so po njegovem »majhne ali skoraj nikakršne«, saj obe strani vztrajata vsaka pri svojih stališčih.

- **Cesar je nag. Boris Šuligoj. Delo, 20.12.2017, str. 1**

Tema dneva

Vlada Mira Cerarja je v nezavidljivem položaju. Če gre premier v Zagreb ali ne gre, je narobe. Če se pogovarja z Banskimi dvori ali ne, je tudi narobe. Narobe je, ker prejšnje vlade niso razumele, da bi morala Slovenija vztrajati pri Drnovšek-Račanovem kompromisnem sporazumu. Narobe je, ker so se Slovenci na referendumu večinsko odločili za arbitražo, in to potem, ko so jo dolga leta vsiljevali Hrvati, in potem, ko 20 let ni bilo mogoče doseči dogovora. Narobe je, ker mednarodno arbitražno sodišče ni spoštovalo ključnega arbitražnega izhodišča, menjalnega pogoja: stik za vstop Hrvaške v EU. Narobe je, ker vlada in vsi njeni advokati še zmeraj ne priznajo, da ni bil izpolnjen temeljni pogoj arbitražnega sporazuma, zaradi česar bi morala pravzaprav Slovenija zavrniti odločbo. Slovenija je izgubila stik svojega in odprtega morja in vrsto vasi. Narobe je, ker Hrvaška zavrača arbitražno sodbo zaradi prenapihnjene argumenta o spornem dogovarjanju med arbitrom in državno uradnico. Kot da se od nacionalnih arbitrov sploh lahko pričakuje nevtralnost. Narobe, da je Slovenija prevzela vse stroške arbitraže in da še naprej plačuje milijone zato, ker se ta ne uresniči. Narobe je, ker hrvaški premier, hrvaški ribiči in javnost, kljub vsej tako bogati genezi enostranskih ne-odnosov in ne-izpolnjevanja vseh sporazumov in dogovorov, kot edinega krivca na križ pribijajo janeze. Narobe je, da bo na morju še leta natanko tako, kot si zamišlja, napoveduje in grozi večji paglavec z ulice, ki si upa biti predrzen, ker ima strica v Ameriki, in ne zato, ker bi res potreboval ta košček morja. In narobe je, ker vsi v tej ulici pričakujejo, da bodo s to zgodbo prepričevali volivce še na mnogih volitvah. Verjetno ste brali Andersenovo pravljico o cesarjevih novih oblačilih. Če ste pozabili: cesar je v njej (oblačilom) arbitražni sodbi navkljub – nag.

- **Kakšen dan bo 29. december na eni in drugi strani meje. Željko Matić. Delo, 20.12.2017, str. 2**

Zagrebski sestanek. Premiera slovenske in hrvaške vlade na pogovoru nista dosegla premika glede mejnega spora Zagreb – Tudi po srečanju predsednikov vlad Andreja Plenkovića in Mira Cerarja ostajata Slovenija in Hrvaška trdno na izhodiščnih položajih. Arbitražna sodba je za Plenkovića neobvezujoča, ker je Hrvaška s soglasno odločitvijo sabora izstopila iz arbitraže, zato je ne namerava izvajati. Za Cerarja je arbitražna sodba obvezujoča.

Tudi po zagrebškem sestanku predsednikov vlad Andreja Plenkovića in Mira Cerarja ostajata državi trdno na svojih izhodiščih. Arbitražna sodba je za Plenkovića neobvezujoča, ker je Hrvaška s soglasno odločitvijo sabora izstopila iz arbitraže, in je zato ne namerava izvajati. Za Cerarja je arbitražna sodba obvezujoča, Slovenija jo bo izpeljala, spoštovanje sodbe pa pomeni spoštovanje vladavine prava in temeljnih evropskih vrednot.

Namesto implementacije sodbe ponuja Hrvaška Sloveniji pravni okvir, ki naj bi bil podlaga za sklenitev dogovora o meji na kopnem in morju. »Gre za to, da bi se poskusili dogovoriti o pripravi protokola, ki naj bi imel več elementov. Eden bi se nanašal na kopno, drugi na morje, tretji pa na režim plovbe. Četrti bi bila vzpostavitev nekakšne komisije. Peti pa bi bil način, kako naj bi takšen sporazum, potem ko bodo meje določene, prišel pred oba parlamenta,« je predlagal Plenković

Cerar ne izključuje možnosti tožbe

Cerar je ta predlog zavrnil in izjavil, da je edina možna pot popolno spoštovanje arbitražne sodbe, ki je nedeljiva celota in ki jo je treba kot takšno spoštovati. »Obstajata dve različni dimenziji, ena na kopnem in druga na morju, kjer je sodišče začrtalo jasno razmejitev.« Kar zadeva kopenski del, Cerar predlaga »ustanovitev skupne mešane komisije, ki bo izpeljala markacijo mejne črte.«

Če slovensko stališče o potrebi po spoštovanju sodbe arbitražnega sodišča ne bo sprejeto, Cerar ne izključuje možnosti tožbe pred sodiščem Evropske unije v Luksemburgu.

Izvajanje arbitraže se bo začelo 29. decembra, je poudaril Cerar, Plenković pa je izjavil, da je za Hrvaško 29. december povsem navaden dan, ker zanjo sodba ne obstaja. Kar zadeva morebitno tožbo, Plenković meni, da je ne bo. Arbitražna sodba ni pravnomočna, saj je ena od držav ne priznava, tako da evropsko sodišče zanjo ni pristojno.

Plenković je priznal, da so nekatere rešitve iz arbitraže načeloma sprejemljive glede na to, da se spoštujejo katastrske točke, vendar Hrvaška kljub temu ne more privoliti v nič drugega razen v dvostransko razmejitev. Poudaril je še, da gre za manjši problem, ki zadeva kakšnih petdeset ribičev in komajda kakšnih sto prebivalcev.

Plenković je slovensko stran zaprosil, naj pokaže več prožnosti in pripravljenosti na dialog, kar je Cerar, ki vztraja pri izvajanju sodbe, zavrnil. Čeprav tega ni pokazal, je Plenković očitno naklonjen »salomonski razzodbi«, za katero se na Hrvaškem vse bolj zavzemajo. Hrvaška bi z manjšimi popravki obdržala rešitve iz arbitražne sodbe, a ob tem ne bi priznala sodbe, temveč bi vse skupaj prikazala kot rezultat dvostranskih pogajanj. Slovenija v to noče privoliti, tako da je bil včerajšnji pogovor bolj pogovor gluhih. Cerar se zavzema za implementacijo sodbe, dejal pa je, da Slovenija ne bo podpihovala incidentov.

Politični analitik prof. dr. Žarko Puhovski meni, da so »možnosti, da se spor premesti skladno z arbitražnim sporazumom, majhne ali skorajda nikakršne«, saj Hrvaška vztraja pri dvostranskem sporazumu, Slovenija pa pri arbitražni sodbi. »Po vsej verjetnosti bo še nekaj časa trajal status quo, slej ali prej pa bo končna rešitev sprejeta po sledeh arbitražne sodbe, a v obliki dvostranskega sporazuma. Vendar gre za majhen problem, ki se ga izkorišča za krepitev nacionalističnih pozicij ene ali druge vlade, ob tem pa naj spomnim na to, da je ena slovenska vlada že prišla na oblast zaradi škandala v zvezi z mejo. In to bi se utegnilo ponoviti,« je še dodal Puhovski.

- **»Razočaranje!«, »Izgnubljajo čas!«. Boris Šuligoj. Delo, 20.12.2017, str. 2**

Dialog o uveljavitvi arbitražne razzodbe

Piran, Izola – »Razočaranje!« »Izgnubljajo čas!« To sta bila dva komentarja dveh slovenskih ribičev po včerajšnjem obisku in sestanku slovenskega premiera Mira Cerarja s hrvaškim kolegom Andrejem Plenkovićem, od katerega nobeden od ribičev niti ni pričakoval kakšnega napredka.

Vodja piranskih mrežarjev (in tudi vodja letošnjega izlova cipljev v Piranskem zalivu) Zlatko Novogradec je včerajšnji sestanek dveh predsednikov vlad ocenil kot »razočaranje«, vendar je našel tudi eno dobro plat Cerarjeve poti v Zagreb.

»Tako je premier vsaj zamašil usta nasprotnikom, ki tako glasno kričijo, da Slovenija ni pripravljena na dialog. Slovenski premier je pravzaprav moral v Zagreb, ker bi sicer lahko govorili, da so pripravljene na ne vem kakšne kompromise in rešitve,

ki jih Slovenija ni bila pripravljena sprejeti. Samo s te plati je bil obisk smiseln – da se še enkrat dokaže, kako Hrvaška ni pripravljena sprejeti razsodbe mednarodnega sodišča. Sicer pa ribiči vemo, da rešitve še dolgo ne bo,« je dejal Novogradec. Povedal je, da so ribiči z naklonjenostjo sprejeli nekatere državne ukrepe, ki bi jim bili lahko v pomoč. To se je zgodilo prvič nekoliko bolj očitno. »Toda odškodnine, ki nam jih obljublajo, jemljemo s pridržkom. O tem bi se morali še pogovarjati, saj ribiči potrebujemo pomoč ali nadomestilo za izgubljene mreže ali plovila takoj. Skoraj ne verjamemo, da bi bila država v nedogled pripravljena (sposobna) pokrivati naše izgube, če bi nam Hrvaška uničevala mreže in plenila čolne. Zato mislim, da piranski mrežarji še nekaj časa ne bodo silili daleč čez polovico zaliva. Če jeseni nismo lovili, ko je bilo več rib in so na veliko ribarili hrvaški ribiči, potem niti pozimi nima smisla, saj tedaj ni ravno veliko jat, da bi se izplačalo izpostavljati. Počakali bomo, da bomo videli, kako se bodo naše oblasti obnašale do hrvaških ribičev, in bomo previdno sproti sprejemali odločitve,« je dejal Novogradec, ki ve, da sta samo dva slovenska ribiča naklonjena uveljavitvi ribolova po Sopsu (da sme v slovenskem morju ribariti po 25 hrvaških ribičev in v hrvaškem morju do Vrsarja ravno toliko slovenskih ribičev). S tem se je strinjal tudi kočar iz Izole Mitja Sluga, ki je povedal, da v povprečju ribari samo šest slovenskih kočarjev na dan in da je morda samo eden zainteresiran za izlov do Vrsarja. Medtem ko so hrvaški ribiči tudi za RTV Slovenija povedali, da bi jim zanimal ribolov v slovenskem morju, ko so sipe, lignji ali plave ribe bolj v severnem delu Jadrana ali pa jim premočen jugo onemogoča ribolov južneje. »Toda slovensko morje je premajhno še za naše mrežarje, šest kočarjev in tri ali štiri plavarice, kaj šele, da pripluje še 25 hrvaških ribičev sem. Tako so opremeljeni, da nam lahko hitro počistijo morje. Temu večina nasprotuje,« je povedal Mitja Sluga. Povedal je, da kočarji zdaj skoraj nemoteno lovijo v celotnem območju slovenskega morja do arbitražne meje, da jih hrvaški policisti spremljajo le od daleč, da jih ne nadlegujejo več toliko, kot so jih, in da imajo zdaj samo eno plovilo, medtem ko so imeli poleti tri. Zlatko Novogradec in drugi piranski ribiči so prepričani, da so hrvaški ribiči lovili v Piranskem zalivu tudi poleti, ko ni bilo rib, in da so jih k temu nagovarjale hrvaške oblasti, ker ni bilo nobene ekonomske logike po metanju in dvigovanju praznih mrež iz morja. Prepričan je, da Hrvati še dolgo ne bodo sprejeli arbitražnega sporazuma, da se bodo še dolgo let spopadali s takšnimi razmerami na morju. Vprašanje pa je, ali ne bi bilo bolje, če bi milijone evrov, ki so jih porabili za arbitražo in denar, ki ga namenjajo za varovanje svojih ribičev v negotovem morju, raje koristneje naložili v razvoj svojega ribištva.

- **Predvolilna »čudnost« v zraku. Mimi Podkrižnik. Delo, 20.12.2017, str. 6**

Katalonske volitve. Zagovorniki neodvisnosti verjamejo v zmago, ljudje previdno čakajo jutrišnji dan
Barcelona – Razpoloženje je predvolilno klavrno, precej bolj predbožično turistično kakor politično. Vsaj na hitro je vtis tak. Tik pred jutrišnjimi volitvami v Kataloniji je na La Ramblu le tu in tam kak plakat s političnim obrazom, recimo priprttega levičarja Oriola Junquerasa, ki v svojem sloganu verjame, da »demokracija vedno zmagava«.

Očitno je še, da so v primerjavi z atmosfero, ki je vladala ob referendumu o neodvisnosti 1. oktobra, z zasebnih balkonov povlekli veliko katalonskih zastav, vidneje pa so zaplapolale neredke španske. Katerih bo več po jutrišnjem »čudnem« dnevu za volitve?

Zagovorniki neodvisnosti verjamejo, da se jim obeta zmaga, čeprav je kampanja »izredna«, zagotovo ne »normalna«, kajti vodilna independentistična politika je »obglavljena«. Zato je kampanja tudi precej »emocionalna« ter tako mogoče celo bolj »slišana«: odstavljeni predsednik katalonske vlade Carles Puigdemont se oglašja iz eksila v Bruslju, odstavljeni podpredsednik Oriol Junqueras mora ostati za zapahi v Madridu. Tudi Ramon Tremosa, evropski poslanec iz Katalonije, ki se je pred kratkim mudil v Ljubljani, je v intervjuju za Delo poudaril, da »javnomnenjske raziskave, objavljene v zadnjem času, zdržema kažejo v isto smer, kot se je potrdilo že na vseh zadnjih šestih volitvah v Kataloniji; odkar smo zagnali osamosvojitveni proces. Independentistične stranke bodo zmagale, vprašanje je le, ali jim bo uspelo doseči absolutno večino.«

Po Tremosi ankete ne pripisujejo velike podpore, kot se je najprej zdelo, predvsem Junquerasovi Republikanski levice Katalonije (ERC), ampak bolj Puigdemontovi koaliciji Skupaj za Katalonijo (JxCAT). »Vse raziskave – tudi tiste, ki jih opravljajo v madridskem centru za sociološke študije in v katerih sodeluje po več tisoč anketirancev – dajejo na vprašanje, koga si želite za predsednika, bolj kot ne enak odgovor: Carlesa Puigdemonta bi izbrali v 32 odstotkih, Junqueras bi dobil kakih 14 odstotkov.«

Narazen, ne skupaj

Da oba zagovornika neodvisnosti tokrat volilno nista stopila skupaj – leta 2015 se jima je uspelo povezati v koalicijo Skupaj za Da (Junts pel Sí), ki jo je nato podprlo »rekordnih« 1,7 milijona volivcev in je imela 62 poslancev v 135-članskem katalonskem parlamentu –, je po Tremosi razumljivo. »V ERC bi radi preverili, ali bi tako narazen lahko pridobili na svojo stran še več glasov, predvsem volivce, ki so pred dvema letoma podprli Podemos, zdaj pa mu vse manj zaupajo ... Ankete hkrati napovedujejo, da se bo tudi podpora konservativni Ljudski stranki zmanjšala za polovico, z 8 odstotkov (ob zadnjih regionalnih volitvah) na kake 4 odstotke, zato pa se je predsednik španske vlade Mariano Rajoy odločil, da bo tri dni ob koncu kampanje prebil v Kataloniji. Dramatično naj bi ustavil padec naklonjenosti konservativcem.« Ob tem kaže poudariti, da so ob »vseh zadnjih volitvah v Kataloniji prošpanske stranke, ki neizpodbitno podpirajo ustavo, dobile od 30 do 35, tudi 38 odstotkov podpore. Da bi jim bili volivci tokrat, po vsem, kar se je zgodilo, bolj naklonjeni, ni verjeti.«

Na aktualni politični sliki, je prepričan Tremosa, ni zaznati razklanosti Kataloncev, saj si, kot so ponavljale študije pred referendumskim 1. oktobrom, »Ljudskega glasovanja želi 80 odstotkov katalonskih volivcev. [...] To pomeni, da nas referendum, ki ga Ljudska stranka vztrajno zanika, povezuje: da nas demokracija vendarle združuje ... Kljub španskemu nasilju je 1. oktobra glasovalo tri milijone ljudi, 70 odstotkov jih je odgovorilo, da si želijo neodvisne republike. Kolikšen bi bil delež, če bi vse potekalo normalno?« In še nekaj se zdi ključno evropskancu Tremosi: »V madridskem centru za sociološke raziskave so ugotovili, da je želja po neodvisnosti večja med mladimi in med višje izobraženimi.« To izpodbija znano trditev, da so za samostojnost predvsem podeželani, taki, ki so med množičnimi zborovanji preplavili mesto s traktorji, medtem ko so Barcelončani za enotno Španijo. »V mestnem svetu so pred mesecem z 29 glasovi proti 12 potrdili pobudo, po kateri so obsodili priprtje ministrov in priznali Puigdemonta za legitimnega predsednika.«

Tudi medijska vojna

Koliko je v resnici razdeljenosti med Katalonci, naj bi se pokazalo jutri na volitvah. Zdaj je v Barceloni predvsem čutiti, da si nihče ne upa napovedati ničesar; preveč je politične »čudnosti«. Zato pa se je ob nedavnem tretjem in zadnjem predvolilnem soočenju na TV3 spet potrdilo, da je sedem strank, ki se potegujejo za sedeže v katalonskem parlamentu, res razklanih na dva politična bloka, postavljena nespravljivo narazen. In tako so se za tiste, ki verjamejo, da je boj za katalonsko neodvisnost predvsem boj za denar, v prošpanskem El País razpisali, kako, medtem ko independentisti gradijo gradove v oblakih, iz regije bežijo podjetja: več kot 3000 da jih je že zaprosilo za preselitev sedeža v drugo avtonomno skupnost. Po El País zagovorniki neodvisnosti v svoj bran »relativizirajo« pojav, češ da se je dejansko preselilo le 300 družb. V pogovoru za Delo je bil pomirljiv tudi Ramon Tremosa, saj da prenos sedeža ne more biti prevrten, ko pa vsa delovišča ostajajo v Kataloniji. A vsak na svojo stran menda vlečejo tudi pri razlagi, kaj je pravi vzrok za podjetniški umik. Za unionistični Madrid je to nezakoniti referendum 1. oktobra oziroma razglasitev neodvisnosti, za independentistično Barcelono nasilje, ki sta si ga na referendumski dan dovolili španska policija in civilna garda. A četudi bi se razmere pomirile, v Caixabanku in Planeti menda pravijo, da zanje ni več poti nazaj v Katalonijo.

- **Danes volijo Katalonci. Mimi Podkrižnik. Delo, 21.12.2017, str. 1**

D21. Volilni dan bo pokazal na razmerje med independentisti in unionisti

Barcelona – Javnomenjske ankete napovedujejo precej- podpore priprtemu independentistu, odstavljenemu podpredsedniku vlade Oriolu- Junquerasu iz Republikanske levice Katalonije. Vseeno je vsaka napoved rezultata današnjih predčasnih volitev v Kataloniji tvegana.

Mogoča je velika naklonjenost tudi prebeglemu odstavljenemu predsedniku Carlesu Puigdemontu in njegovi koaliciji Skupaj za Katalonijo, čeprav mu neredki zamerijo, ker neodvisnosti ni udeležil v praksi. Bolj kot prej se utegne izkazati levičarski CUP, ki neomajno hoče republiko. Pa se bodo vse tri formacije znale povezati? Sodeč po tem, da je na balkonih po Barceloni manj katalonskih zastav kot kdaj prej ter več španskih, tudi unionisti lahko računajo na precejšnjo podporo. Manj v Ljudski stranki, zagrizeni Državljeni (stranka Ciutadans) pa gotovo.

Propagande in zastraševanja v tej kampanji, zaznamovani s 155. členom španske ustave, aretacijami ..., ni bilo malo. Kakor tudi ni manjkalo solidarnosti: vsi, ki so ostali zvesti odstavljeni katalonski politiki, te dni nosijo rumeno pentljo. Tudi danes naj bi jo imeli pripeto. Rezultati predčasnih volitev, ki bodo v Kataloniji potekale med deveto jutranjo in osmo večerno uro, naj bi bili znani že pozno noč. Nekateri pa se bojijo, da ne bo poštenega štetja.

- **Svojevrstna Avstrija. Gostujoče pero: Bojan Grobovšek, nekdanji veleposlanik in predsednik Slovenskega društva za mednarodne odnose, Delo, 21.12.2017, str. 5**

Pokroviteljstvo, ignoriranje, pritiski. Brez panike in nostrificirajmo nasledstvo v ADP!

Ko je pred sedemnajstimi leti v Avstriji nastopila vlada ljudske stranke (ÖVP) in svobodnjakov (FPÖ), je Izrael z Dunaja umaknil svojega veleposlanika, EU pa se je odločila za sankcije, omejene na znižanje ravni obiskov politikov iz ostalih članic evropske integracije pri naši severni sosedu. Avstrijske svobodnjake so namreč po drugi svetovni vojni ustanovili člani nekdanje nacionalsocialistične stranke (NSDAP), ki se kasneje niso nikoli jasno odpovedali svojim koreninam. Pred dnevi, ob nastopu nove avstrijske vlade ÖVP-FPÖ, ki jo vodi kancler Sebastian Kurz (ÖVP), takšnih reakcij iz Bruslja ni bilo. Izraelska vlada pa se je odločila za začasen ukrep, po katerem naj bi izraelski vladni predstavniki z avstrijskimi resorji, ki jih po novem vodijo ministri FPÖ, komunicirali na nižji ravni. Za naprej naj bi se pa videlo.

Zaščitniki Izraela na temeljih antisemitizma

Da bi si izboljšala svojo mednarodno podobo, ki je bila desetletja zelo tesno povezana z antisemitizmom, se je FPÖ v zadnjih letih začela celo predstavljati kot zaščitnica Izraela. Je FPÖ menjala svojo volčjo dlako in svojo nprav? Vskado ima pravico, da menja nazore. A praktično vsi vodilni FPÖ, z njenim predsednikom Hainz-Christianom Strachejem vred, so se ideološko kalili v študentskih združenjih ter organizacijah, ki še vedno gojijo velikonemško tradicijo in niso nikoli jasno obsodili tretjega rajha in njegovih zločinov. FPÖ je desnopopulistična in ksenofobna stranka. FPÖ je svojo tradicionalno ksenofobijo usmerila v islamofobijo ter v propagiranje strahu pred vsemi tujci, ki naj bi prihajali v Avstrijo, da bi najedali avstrijski socialni sistem. Strah pred tujci in zavračanje vsega tujega je skrivnost uspeha FPÖ, ki je oktobra letos na zveznih parlamentarnih volitvah dobila več kot četrtno vseh glasov. Njenemu kandidatu Norbertu Hoferju je lani skoraj uspelo, da bi postal avstrijski predsednik. S tem pa smo pri stanju, ki zadeva Avstrijo kot celoto. Ksenofobija je v Avstriji in pri Avstrijcih v povprečju zapisana globlje kot pri večini ostalih evropskih nacija. Nemški nacionalni asimilacijski pritisk na nenemško govoreče je bil na ozemlju današnje Avstrije v zadnjih desetletjih habsburške monarhije tako silovit, da se je večina nenemško govorečih sramovala svojega – praviloma slovanskega – porekla, se asimilirala in ksenofobijo v novi nemški identiteti prenesla na tiste, ki se niso asimilirali. Južna Koroška je ilustrativni primer za takšno stanje. Avstrija je tudi domovina političnega antisemitizma. V drugi polovici devetnajstega stoletja si je politični antisemitizem izmislil ustanovitelj krščansko-socialne stranke in predhodnice ÖVP Karl Lueger, zato da bi pridobil čim več glasov. Izrazita avstrijska posebnost je pometanje lastne zgodovine pod preprogo. Z razliko od Nemčije se Avstrija z njo ni nikoli temeljito soočila. V Avstriji rojenega Adolfa Hitlerja je proglasila za Nemca, že med drugo svetovno vojno pa so avstrijski politiki v emigraciji ustvarili mit o Avstriji kot o izključno prvi žrtvi Hitlerja in nacionalsocializma. Pa čeprav je bilo trideset odstotkov nacističnih vojnih zločincev iz Avstrije. Mojrstrsko sprenevedanje so avstrijski politiki v emigraciji izvedli, ko so med argumente za avstrijski medvojni odpor proti nacionalsocializmu navajali oboženi odpor slovenskih partizanov na južnem Koroškem. Da so slovenske partizane in vse Slovence na južnem Koroškem brutalno preganjali lokalni nacisti, niso omenjali. Avstriji je leta 1955 uspelo z zavezniški skleniti avstrijsko državno pogodbo (ADP), zavezniki so se s Sovjeti vred iz Avstrije umaknili. ADP vključuje tudi znameniti 7. člen o zaščiti avtohtonih koroških in štajerskih Slovencev. Avstrijske oblasti so ta člen desetletja izvajale škandalozno počasi in ozkosrčno.

Domovina protislovij

Avstrija je močno protislovna. Avstrijka je bila Bertha von Suttner, pacifistka in prva ženska dobitnica Nobelove nagrade za mir, na avstrijskih tleh se je spesnila Sveta noč, blažena noč, Avstrijec je bil Adolf Hitler. V Avstriji, ki je sicer kulturna velesila, že od začetka prejšnjega stoletja javno mnenje v veliki meri usmerjajo ceneni bulvarski časopisi, ki so vedno

histerično širili ksenofobijo. V domovini političnega antisemitizma, Avstriji, je v 70. letih prejšnjega stoletja postal kancler Bruno Kreisky, edini predsednik vlade judovskega rodu v povojni zahodni Evropi. Socialdemokrat Bruno Kreisky je želel urediti vprašanje dvojezičnih napisov na južnem Koroškem, pa ga je tam pričakala nahujskana množica z vzkliki »Judensau« (judovska svinja). Kreisky je zato odnehal. Se je pa osebno zavzel, da bi v avstrijsko diplomacijo prišlo nekaj koroških Slovencev. Eden od njih je kasneje zvesto služil Avstriji kot njen veleposlanik v Sloveniji.

Sebastian Kurz, ki je pred dnevi zaprisegel kot novi avstrijski kancler, je nadarjen politik. Pred dvema mesecema je na volitvah zmagal tudi zaradi obljub, da bo prevetрил okostenelost avstrijske politike, kjer so se skoraj ves čas po drugi svetovni vojni vrstile koalicije socialdemokratov (SPÖ) in ÖVP. Predvsem pa je zmagal, ker si je ob sicer bolj prefinjeni retoriki prisvojil precejšen del protitujsko obarvanega programa FPÖ. Če tega ne bi storil, tako številni komentatorji, bi oktobra zmagala FPÖ. Zaradi pritiska avstrijskega predsednika Alexandra Van der Bellena in zahtev Sebastiana Kurza, ki se predstavlja kot prepričan privrženec EU, v programu nove avstrijske vlade ni evroskeptičnih osti. Avstrijsko diplomacijo po novem vodi ministrica, ki jo je predlagala FPÖ. Toda Kurz je zunanjemu ministrstvu odvzel kompetence v zvezi z evropsko integracijo in jih preselil v kanclerjev urad. V Bruslju so zato zadovoljni, čeprav navzven kažejo malce kisel obraz, ker je v novi vladi FPÖ, ki je svojčas že propagirala referendum o izstopu Avstrije iz EU. Iz tega ne bo nič.

Vse vladne koalicije, v katerih je bila FPÖ, so se zanjo na naslednjih volitvah končale bolj slabo. Ministri FPÖ so bili praviloma med manj kompetentnimi. Ko je bila FPÖ na oblasti, se je pokazalo, da njeni predstavniki niso prav nič manj izpostavljeni korupciji kot ostali. Tudi zato v Bruslju velja, da zaradi prisotnosti FPÖ v avstrijski vladi panika ni potrebna. Dandanes so dolgoročneje napovedi vprašljive. Če smo optimisti, pa bi veljalo tvegati napoved, da FPÖ v naslednji avstrijski vladi ne bo več.

Pričakovane kritike in zahteve

Kaj pa v Ljubljani? Tudi v Ljubljani ne bi bilo dobro, če bi zaradi prisotnosti FPÖ v novi avstrijski vladi zavladala panika. Slovenija ima z Avstrijo zelo razvejene odnose. Avstrija nas je v času osamosvajanja podprla. S hvaležnostjo se lahko spomnimo tedanjega avstrijskega zunanjega ministra Aloisa Mocka. Toda slovenska osamosvojitvev prav gotovo ni škodila avstrijskim interesom. Prej obratno. Za lastne interese je znala Avstrija vedno poskrbeti.

Včasih se zdi, da nas imajo Avstrijci za nekakšne nezakonske in revnejše sorodnike. S takšnimi se ravna malce zviška in pokroviteljsko. Že prejšnja avstrijska vlada je na avstrijsko-slovenski meji ponovno uvedla policijski nadzor, kljub zagotovitvam slovenske vlade, da Slovenija kot schengenska članica dobro varuje svoje meje. Takšna avstrijska odločitev je bila Bruslju sporočilo, da po ocenah Dunaja Slovenija tega ne počne v zadostni meri. V zadnjih letih Avstrija ponovno pritiska, naj Slovenija prizna obstoj nemške manjšine pri nas. Gre za tisoč in nekaj prebivalcev Slovenije, ki ne živijo strnjeno in naj bi jim bila nemščina materni jezik. Avstrijska veleposlanica v Ljubljani je oktobra letos med sprejemom ob avstrijskem državnem prazniku javno in na glas izrazila začudenje nad tem, da Slovenija ne prizna nemško govoreče manjšine. Naj Slovenija uradno prizna tudi angleško manjšino, ker se je nekaj angleških družin naselilo v Prekmurju in drugod po Sloveniji!?

Napoveduje se, da bo Avstrija z novo vlado ostrejša do slovenskih delavcev v Avstriji. Prav mogoče je, da se bodo spet oglasili politiki FPÖ z zahtevami po dvojezičnih krajevnih napisih v Mariboru in okolici. Na Koroškem, kjer je FPÖ oktobra letos na zveznih volitvah dobila večino, bo FPÖ do koroških Slovencev spet začela napenjati mišice. Mogoče je, da bomo z avstrijske strani v naslednjih mesecih spet slišali kritike na račun varnosti krške nuklearke, ki je bila zgrajena z ameriško tehnologijo. Na račun madžarske nuklearke, ki je bila zgrajena s sovjetsko tehnologijo, pa takšnih kritik z avstrijske strani ni bilo nikoli slišati.

Skrajni čas za urejanje dediščine

Kot že zapisano: brez panike! Bi pa veljalo, da Slovenija svoji prijateljski sosedu končno pokaže, da pokroviteljstvo, ignoriranje sosedovih argumentov in razni pritiski ne sodijo v zares dobre sosedske odnose. Prišel je skrajni čas, da Slovenija prijavi svoje nasledstvo v avstrijski državni pogodbi (ADP). Kot naslednica SFRJ, ki je bila sopolisnica ADP, ima Slovenija za to pravico. To bi morali storiti že zdavnaj. Storimo to zdaj, po tiho in brez pompa. Na Dunaju pa bodo že razumeli.

- **Strah pred še hujšo kaznijo iz Madrida. Mimi Podkrižnik. Delo, 21.12.2017, str. 7**

Volitve v Kataloniji. Kljub zastraševanju ima Martí Estruch občutek, da bodo zmagale »stranke, ki zagovarjajo neodvisnost«

Barcelona – Ni se uprla katalonska vlada, ampak je delno prebegnila na tuje, zato se Madridu po spodleteli osamosvojitvi niso uprli niti katalonski ljudje. Danes bodo po nareku španskih oblasti predčasno glasovali na regionalnih volitvah, na katerih naj bi se pokazalo, kolikšno podporo uživa v Kataloniji independentizem in kolikšno unionizem.

Po vsem, kar se je zgodilo – katalonske politične aretacije, zaporniki in prebegi na tuje –, je čutiti vnaprejšnje razočaranje, da španska demokracija tako in tako ni demokratična, zato volitve ne bodo poštene. Po drugi strani je zaznati določeno resigniranost, ker je odstavljena katalonska politika oktobra »zavozila« nemara zgodovinsko priložnost za osamosvojitvev. In velik je strah, da bi jih Katalonci avtoritarno dobili po glavi, če bi se nocoj pokazalo, da stranke, ki zagovarjajo neodvisnost, ne uživajo večinske podpore.

Po aktivaciji 155. člena španske ustave, ko je Madrid zasejal veliko bojzani in nelagodja, je bilo ob članih katalonske vlade odstavljenih še kakih 100 (visokopolitično imenovanih) ljudi. Denimo Albert Royo, direktor Diplocata, sveta za javno diplomacijo, ki formalno za zdaj ni razpuščen, zaposleni v njem pa nimajo jasnih navodil, kaj početi in kaj bo po današnjem dnevu. Odločno se je Madrid spraval tudi na katalonske delegacije po svetu, ki so neposredno pripadale uradni Barceloni. Odposlance, denimo Adama Casalsa na Dunaju, so odslovili takoj, pred kakimi desetimi dnevi so predčasno prekinili še druge pogodbe; vsi uslužbenci predstavništva na tujem so po večini odpuščeni in zapirajo pisarne. Nadaljevanje bo odvisno od tega, kaj bodo danes rekli katalonski volivci.

»Prihajajo še težji časi«

Kljub zastraševanju iz Madrida in medijski propagandi ima Martí Estruch občutek, da bodo zmagale »stranke, ki zagovarjajo neodvisnost«. Čeprav tudi v obratnem ne bo čudenja. »Vse je odprto. In možne so manipulacije rezultatov.« A da bi imeli

independentisti večino tudi v parlamentu, se bosta morali Puigdemontova koalicija Skupaj za Katalonijo (JxCat) in Junquerasova Republikanska levica Katalonije (ERC) verjetno povezati s skrajno levo stranko CUP, ki pa ne bo hotela v vladno koalicijo brez jasnega zagotovila, da bodo skupaj osnovali katalonsko republiko. »V CUP so se naveličali mečkanja. Mnogi Katalonci in ljudje na tujem težko razumejo, kako je mogoče, da smo osamosvojitveno prišli tako daleč: 1. oktobra smo izpeljali referendum, 1000 ljudi je bilo ranjenih, ker sta se spravili nanje španska policija in civilna garda, potem pa je katalonska politika klonila pred grožnjami Madrida. Politiki so se ustrašili, da bodo žrtve, da bodo ljudje ranjeni, morda tudi pobiti, kar je seveda resno. Toda Madrid zdaj ve, da nas lahko ustavi že z grožnjami. [...] Za stranko CUP bodo zatorej ljudje glasovali zaradi njene odločnosti, ker hoče republiko.« Česar pa ni mogoče, kot so razočarani mnogi, trditi za JxCat in ERC, ki sta bili, resda tudi zaradi obtožb, sodnih procesov ..., predvolilno precej previdni.

Razmere so »izredne«, zato niti kampanja ni bila normalna. A še nekaj je najbrž ključno: desničar Puigdemont in levičar Junqueras tekmujeta med seboj, namesto da bi sodelovala. »Razkolov v odstavljeni vladi je bilo preveč in še vedno so, v ERC očitajo Puigdemontu, ker je prebegnil v Bruselj, Puigdemont po drugi strani napada ERC, ker se predvolilno ni hotela povezati z njegovo listo. Težko je razumeti, da napadata drug drugega, namesto da bi se osredotočila na zmago.« Kajti če volitev ne bodo dobili independentisti, »čaka Katalonijo huda kazen iz Madrida. Prihajajo še težji časi.« Sodeč po javnomnenjskih anketah si je tudi težko predstavljati, da bi lahko katalonsko vlado sestavile stranke, ki podpirajo enotno Španijo; čeprav bi lahko danes presenetili predvsem desničarski Ciutadans (Državljeni).

Podrejeni brez upiranja

Katalonci so, odkar velja 155. člen španske ustave, mirno podrejeni zapovedim Madrida in pokorni. »Kaj pa bi lahko storili, saj se je najprej uklonila naša vlada in deloma pobegnila na tuje,« je povedal Martí Estruch. Še največji »upor« je zato menda kak plakat z zahtevo po osvoboditvi političnih zapornikov, izobešen v pisarni na kakšnem ministrstvu. Navodila, ki jih katalonski javni uslužbenci dobivajo iz prestolnice, po večini upoštevajo ... Pri tem kaže poudariti, da Madrid pri uveljavljanju 155. člena ravna dokaj inteligentno (morebiti je to znak, da nanj pritiska kdo iz Evrope oziroma tujine). »Niso, recimo, dejansko prevzeli nadzora nad katalonsko javno televizijo in radiem. Mogoče so si premislili, ko so se proti ukrepu povezala mednarodna novinarska združenja ... Rekli so, da bodo posegli v katalonski način poučevanja jezikov, katalonščine in španščine, kar se še ni zgodilo. Verjetno se zavedajo, da bi to sprožilo velik upor. Pa tudi katalonske policije niso prevzeli, ampak so le zamenjali prvega človeka s številko dve in zdaj nadzorujejo delo.«

A kljub določeni »premišljenosti Madrida« se mnogi bojijo, kaj bo jutri. Več kot očitno je namreč, da španska oblast hkrati obrača zgodbo na glavo: nasilnost pripisuje Barceloni, ki da je hotela izpeljati »državni udar«, medtem ko so za številne Katalonce »državni udar« 155. člen španske ustave in politična priprtja. Zato ni izključeno, da bo v katalonski politiki, ob današnjem porazu independentizma (ali pa ob njegovem slavljenju), še več obtožnic in aretacij ... Tudi Puigdemonta gotovo čaka zapor, če se bo, kot je napovedal, ob morebitni zmagi zares vrnil v Katalonijo. Mogoče bo svet lahko spremljal nov nemogoč prizor: aretacijo zmagovalca, ki bo, kot preigravajo nekateri, morda le spregledal, da v Španiji ni vse tako, kot naj bi demokratično bilo.

- **Srbija in Kosovo. Delo, 21.12.2017, str. 7**

Posrednica naj bo tudi Rusija

Moskva – Srbski predsednik Aleksandar Vučić je v Moskvi izjavil, da se bo v dialog med Beogradom in Prištino vključila tudi Rusija, če bo Kosovo vztrajalo pri zahtevah, da se vanj vključijo ZDA. Pripravljenost na sodelovanje v tem dialogu je potrdil sam ruski predsednik Vladimir Putin, je povedal Vučić.

»Za zdaj imamo v dialogu za posrednika Evropsko unijo in s tem nimamo težav. Toda če želite vključiti še eno državo, ki je že priznala neodvisnost Kosova, bo Srbija zagotovo zahtevala prisotnost nekoga, ki je ni priznal, in to bi bila Rusija,« je dejal Vučić ob koncu obiska v Moskvi.

S Putinom sta v torek govorila dve uri in pol, nato pa je ruski predsednik na skupni novinarski konferenci med drugim podprl ozemeljsko celovitost Srbije, ki ima Kosovo za svoje ozemlje. Putin je dejal, da je Moskva pripravljena podpreti kakršenkoli dogovor med Beogradom in Prištino o Kosovu, da pa mora biti vprašanje rešeno po politični poti in skladno z resolucijo Združenih narodov 1244 o Kosovu.

Vestnik, Murska Sobota

- **Najbolj poznajo potrebe Romov. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 50, 14. decembra 2017, str. 5**

Romski svetniki

Za svetnike so izvoljeni vedno bolj izobraženi in sposobni posamezniki, ki s svojim delom pripomorejo tudi k boljši komunikaciji med županom in romsko skupnostjo v posamezni občini

Leta 2002 je bil z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o lokalni samoupravi v 20 slovenskih občinah uveden institut romskega svetnika. Enajst od teh občin je v Prekmurju. »S tem je Slovenija naredila zgodovinski korak v smeri politične participacije pripadnikov romske skupnosti. Seveda se je institut od svojih začetkov do danes nekako še politično adaptiral, vendar se je pokazalo, da so romski svetniki pozitivno opravili svoje delo,« pravi predsednik Foruma romskih svetnikov in romski svetnik v Murski Soboti Darko Rudaš.

Vedno bolj izobraženi

Rudaš na vprašanje, kako lahko romski svetnik prispeva k izboljšanju položaja romske skupnosti, odgovarja, da lahko samo izvoljeni predstavniki izboljšajo življenje Romov. »Res je, da so po uvedbi romskih svetnikov ponekod v občinskih svetih potekale razprave na meji ksenofobije, če bi občine imele pri tem proste roke, romskih svetnikov ne bi vključile v svoje delo,« pove Rudaš, ki se mu zdi pomembno, da institut romskega svetnika iz mandata v mandat krepi svojo vlogo.

Pri tem še kot pomembno navaja dejstvo, da so svetniki vedno bolj izobraženi, z vsakimi volitvami pa se po njegovih besedah udeležba Romov, ki izbirajo svoje predstavnike v občinskih svetih, povečuje. S tem namenom je Forum romskih svetnikov Slovenije postal tudi izredni član Skupnosti občin Slovenije. V okviru tega sodelovanja bodo usposabljali tako aktualne romske svetnike kakor tudi tiste, ki se želijo politično angažirati v prihodnosti. »Naš cilj je, da bi imela romska volilna baza na razpolago izobražene in sposobne predstavnike, torej take, ki so pripravljeni prevzeti odgovornost. Romski svetnik mora preseči parcialni interes in poseči tudi na druga področja dela in življenja v občini.« Rudaš še dodaja, da se Romi v zadnjih letih s svojimi težavami bolj obračajo na romske svetnike kot na druge romske organizacije. »Romski svetnik se je v teh letih vzpostavil v polnem pomenu. To je demokracija in na naslednjih volitvah mu lahko volivci zaupajo še enkrat ali pa ne. Kar pa ne pomeni, da ob sedanjem legitimnem političnem predstavnštvu ni potrebe po obstoju aktivne romske civilne družbe.«

Večinoma pozitivne ocene

Tudi romska svetnica v Lendavi Nataša Horvat meni, da je uvedba instituta romskega svetnika prinesla spremembe v vse občine, v katerih živijo Romi, v prvi vrsti na področju politične participacije Romov. »Romski svetnik se giblje v romskih naseljih tudi v vsakodnevnem življenju in najbolj pozna potrebe Romov, ki jih lahko nato predstavi tudi na občinski ravni.« Tudi župani v občinah, v katerih delujejo romski svetniki, danes večinoma pozitivno ocenjujejo njihovo vlogo. »Pri nas gledamo na to pozitivno, saj romski svetnik na občinske seje prinaša zahteve romske skupnosti, tako da smo s tem zadovoljni,« pravi župan Občine Rogašovci Edvard Mihalič. Zaradi dela romskega svetnika je olajšana tudi komunikacija med občinsko upravo in romsko skupnostjo v občini, konkretno v rogašovski občini pa se poleg romskega svetnika Romi s svojimi težavami največ obračajo kar neposredno na župana, pravi Mihalič. »Mobilitel je glavni kanal komunikacije.« Z delom romskega svetnika je zadovoljen tudi župan Občine Beltinci Milan Kerman: »Je kooperativen in informacije ustrezno prenese v romsko skupnost.« Komunikacija med občino in romsko skupnostjo je trenutno po njegovih besedah na zgledni ravni. »Včasih je slabša, včasih boljša,« pravi Kerman, ki meni, da bi bilo v vsakem primeru slabše, če romskega svetnika ne bi bilo.

- **Polovica za selitev. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 50, 14. decembra 2017, str. 7**

Vladna delegacija je pod vodstvom generalne sekretarke Lilijane Kozlovič drugič obiskala Lendavo in Razkrižje, da ljudem, ki jih prizadeva reševanje mejnega vprašanja, pojasni, kakšne možnosti imajo zdaj, po sprejetju zakonodaje v zvezi s slovenskim uresničevanjem arbitražne določitve meje s Hrvaško.

Podžupan lendavske občine Stanko Gjerkeš, ki je sodeloval na pogovorih v Lendavi, je povedal, da so ljudje ob meji na območju lendavske občine s ponudbo vlade zadovoljni, saj naj bi v zameno za kmetijsko zemljo, ki jo imajo na hrvaškem katastru – gre za okoli 100 hektarjev –, dobili možnost za zakup zemljišč na slovenski strani. Prav tako naj bi se na slovensko stran preselilo nogometno igrišče na Kapci, betonarna Balažic na Hotizi pa mora znova oceniti vrednost selitve dejavnosti na drugo lokacijo. Po mnenju Gjerkeša so oškodovanci zaradi arbitraže prejeli ponudbo države, s katero so lahko zadovoljni, lokalna skupnost pa ima vendar pričakovanja še glede preselitve visokonapetostnega daljnovoda do Lendave, ki zdaj prečka hrvaški kataster, na slovensko stran, pa tudi, da bi se rešilo vprašanje vzdrževanja visokovodnega nasipa ob Muri, ki varuje premoženje in ljudi na slovenski strani, vzdržuje pa ga Hrvaška. Vsi lastniki kmetijskih zemljišč na Hrvaškem s Hotize z obiskom vladne delegacije v Lendavi niso bili seznanjeni, čeprav so nekateri hoteli sodelovati v pogovorih oziroma so pričakovali, da se bodo v zvezi s svojo posestjo lahko pogovarjali posamično.

Razkriški župan Stanko Ivanušič pa je po obisku vladne delegacije dejal, da so ljudje zadovoljni prav s tem, da komisija rešuje mejni problem vsake družine posebej, so pa v osnovi vsi nezadovoljni, tudi sam, saj se državi ne pogovarjata glede meje in ne iščeta življenjskih rešitev za ljudi ob meji. To bi bilo namreč dobro za vse, prizadete prebivalce in za obe državi. Ljudje ob meji so torej zakon, ki ga je sprejela slovenska država glede uveljavitve arbitražne odločitve, sprejeli kot dejstvo, ob tem pa jih na Razkrižju polovica razmišlja o selitvi v Slovenijo. Po mnenju Ivanušiča je ponudba države glede pomoči dobra osnova za pogovore. Ti, ki se nameravajo preseliti, lahko pričakujejo finančno pomoč v višini 100 tisoč evrov, ob tem pa bi jim ostala nepremičnina na hrvaški strani.

- **Dvojezično šolstvo na prepihu? Irma Benko. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 50, 14. decembra 2017, str. 26**

In v takšnih razmerah lahko po stotih letih spet postanejo aktualni ozemeljski interesi in pritiski na spreminjanje trianonskih mej.

Skoraj 60 let bo od uvedbe modela dvojezičnega osnovnega šolstva na dvojezičnem območju v Prekmurju, ki je nadomestil razdeljenost na slovensko in madžarsko osnovno šolo. Model so uspešno razvijali, vsebinsko dopolnjevali in širili – kmalu po uvedbi tudi z dvojezičnimi vrtci, leta 1980 pa še z dvojezičnostjo v srednjih šolah. Danes še tako kritični ocenjevalci modela težko oporekajo njegovi uspešnosti: dosežki na raznih tekmovanjih, predvsem pa uspešnost učenk in učencev pri nadaljevanju šolanja, dokazujejo, da njihovo znanje ne zaostaja za znanjem, pridobljenim na enojezičnih šolah. In neprecenljiva je njegova dodana vrednost. Izobraževanje v skupnih oddelkih, kjer imata oba jezika enakopraven status, je vzgoja za sožitje, medsebojno spoštovanje in razumevanje, ki se pozitivno izraža v vsakdanjem življenju. Vsak lahko govori v svojem jeziku in ni težav z razumevanjem. Tudi resnih mednarodnih konfliktov med ljudmi ni, razen ko jih za doseganje svojih interesov »zrežira« politika. To je moj osebni pogled, na katerega so vplivale izkušnje iz poklicnega dela na medijskem področju, pa tudi zasebni stiki in še vedno pogosta prisotnost med ljudmi v krajih od Lendave do Hodoša.

Mreža dvojezičnega šolstva v Prekmurju je optimalna, bolj sta problem – tako kot na splošno po osnovnih šolah v celotni pomurski regiji – upadanje števila otrok in nezasedenost obstoječih javnih šolskih zmogljivosti. Predvsem pa zato, ker gre na dvojezičnem območju za specifičen model osnovnošolskega izobraževanja in njegovo v praksi potrjeno uspešnost, me je drža madžarskega narodnostnega poslanca v slovenskem parlamentu ob aktualni razpravi in odločanju o financiranju zasebnih osnovnih šol po svoje presenetila. Njegovo sklicevanje na argumenta, da je s svojim glasom proti spreminjanju ustave vsaj za nekaj časa preprečil lomastenje po ustavi in v izogib, da bi bil odločilen glas poslanca manjšin, me ni prepričalo. Že sredi prihodnjega leta, po državnoborskih volitvah, lahko pričakujemo, odvisno seveda od izida volitev, tudi

turbulentne spremembe ustave, glas poslanca manjšin v tem konkretnem primeru pa je bil odločilen tako v primeru glasovanja PROTI, kot bi bil tisti ZA.

In ker me argumenta ne prepričata, si dovolim domnevati, kaj lahko pričakujemo v nekaj prihodnjih letih. Madžarska država in njen aktualni predsednik sta v zadnjem obdobju dvojezičnemu območju v Prekmurju namenila za mnoge presenetljivo, za marsikoga pa tudi ne, veliko finančno pomoč. Najprej dva milijona evrov za nogometno akademijo v Lendavi in nato še dober milijon in pol, ki je bil razdeljen 155 madžarsko govorečim družinam za turistične, gospodarske in kmetijske projekte. Cilj denarne pomoči naj bi bilo spodbujanje gospodarskega razvoja območja in zadržanje mladih ljudi v domačem okolju. Kaj bo njegov naslednji projekt v dvojezičnem Prekmurju, ne vem, drznem pa si predvidevati, da bo v bližnji prihodnosti lahko to tudi ustanovitev zasebne dvojezične osnovne šole, najverjetneje v Lendavi. Njen osnovni program bo zdaj itak financirala slovenska država, se pa madžarskemu ustanovitelju, najbrž bi bila to država, njena asociacija ali političnega zaupanja vreden posameznik, zato širše odpirajo možnosti za dodatne programe, ki bodo pisani na kožo samo enemu delu prebivalstva. In tu je lahko začetek postopnega razkroja uspešnega modela javnega osnovnega dvojezičnega šolstva, pa naj ga še tako ščitita ustava in zakon. Pravzaprav ju nihče ne bo kršil, le starši madžarske narodnosti bi najverjetneje svoje otroke usmerili na zasebno osnovno šolo, slovenski bodo ostali v javni, ki pa ne bo več zdaj prepoznavna in uspešna šola sožitja, ampak bolj zakonska prisila, dokler tudi ti starši otrok ne bodo začeli prepisovati na druge slovenske osnovne javne ali zasebne šole. To je začetek konca uspešne funkcionalne dvojezičnosti, tolerance in sožitja, vrednot, ki jih ni mogoče kupiti z denarjem, ampak le živeti. In v takšnih razmerah lahko po stotih letih spet postanejo aktualni ozemeljski interesi in pritiski na spreminjanje trianonskih mej. Iskreno verjamem, da bi večina ljudi obeh narodnosti tovrstnemu ali kakšnemu podobnemu konceptu šolstva s političnim ozadjem, ki temelji na nacionalnem ločevanju, zmogla reči odločni NE, tudi če bi to pomenilo odpoved kakšni materialni koristi.

- **Bogati sadovi protestantizma za Slovence. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 50, 14. decembra 2017, str. 28**

Domoznanski večer ob izteku Lutrovega leta

V pol stoletja natisnili 56 knjig v slovenskem jeziku – Pomembno je, da so ljudje razumeli, kaj so podpisovali

Ob koncu letošnjega leta, posvečenega 500. obletnici začetka reformacije, se je upokojeni muzejski svetovalec Franc Kuzmič na domoznanskem večeru v Pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti spraševal o sadovih reformacije, tudi za ta prostor. Orisal je čas, preden je reformacija vzniknila, čas negotovosti in strahu, ko so že tlele ideje in prizadevanja, da bi bilo treba družbo spremeniti, a niso bili uspešni. Ko je nastopil Luter, je bil čas hude krize, vpadov Turkov, med prebivalstvom je kosila kuga, pa še plemiči so ljudem pobirali denar, ljudi pa so psihično in gmotno izčrpavali. Kot zanimivost Kuzmič dodaja, da naj bi bila najpogostejša beseda, ki se je tedaj pojavljala, greh. Kot teolog in biblicist je Luter začel razmišljati na podlagi skrbnega preučevanja Biblije, kar ni bilo tako samoumevno, saj je bila Biblija redka in le v rokopisih, vredna dobrega konja.

Korenite spremembe

Kuzmič dvomi, da bi Luter svoje teze res zabil na vrata, morda je to storil kdo iz jeze ali evforije, dejstvo pa je, da jih je razposlal in s tem razširil protestantske ideje, ki so pomenile korenite spremembe na gospodarskem, političnem kulturnem, etičnem in ne le verskem področju. Kmalu so zajele tudi slovenski prostor, reformacija, ki je sledila, pa je Slovcem dala pomembne sadove, morda, kot trdijo nekateri teoretiki, največje v Evropi.

Prva stvar je nedvomno jezik. Do tedaj so v cerkvah pridigali največ v latinščini in grščini, običajnim ljudem nerazumljivih jezikih, Ciril in Metod pa sta kot četrti cerkveni jezik uvedla staro cerkveno slovanščino. Ljudje so se lahko bolj vključevali v obrede, saj so lahko molili, govorili in peli v maternem jeziku, poleg tega pa so začeli razumeti, o čem govorijo verske resnice, ter se s tem bolj zavedati svoje svobode in osebne odgovornosti, še pove Kuzmič. K širjenju idej in utrjevanju vere je pomembno prispevala iznajdba tiska. Med drugim je dal Primož Trubar natisniti katekizem za otroke in odrasle, to je učbenik z vprašanji in odgovori, sledile pa so tudi druge knjige in Slovenci smo tako dobili književnost. V pol stoletja so natisnili kar 56 knjig v slovenskem jeziku.

Izjemen opus

Trubar se je lotil tudi prevajanja Svetega pisma. Kot izjemen intelektualec pa se je zavedal, da sam tej nalogi ne bo kos, zato je k temu spodbudil Jurija Dalmatina in ta je to nalogo odlično opravil. Tako smo Slovenci kot 11. narod na svetu dobili Sveto pismo v svojem jeziku. S slovarjem in komentarji k Svetemu pismu in postilami pa so potem še lažje sledili verskim vsebinam. Celoten Trubarjev opus obsega več kot 8000 strani, kar je izjemno za tisti čas, tudi zato, ker ga je več ali manj ustvaril v »nigdirdomu«.

Pomembne sledove je protestantizem pustil v tudi v Prekmurju, med drugim se je prekmurski jezik začel uvajati v bogoslužje. Prvi prekmurski pisec Franc Temlin je leta 1715 napisal Mali katekizem, prevoda Svetega pisma pa se je lotil Števan Kuzmič in njegov prevod je doživel več ponatisov. Temu zgledu so se pridružili drugi prekmurski pisci, tudi katoliški, in v Medžimurju. Začeli so ustanavljati tudi šole, ki so bile namenjene vsem, tudi deklicam in hlapcem, ne le tistim fantom, ki so jih hoteli poslati naprej v šole.

Na Slovenskem z reformacijo dobimo knjižnice, v Ljubljani jo je imel tudi Trubar, ki jo je ob odhodu zapustil z besedami, naj knjige še najprej zbirajo in jih izposojajo. Knjižnica je pozneje zgorela. Dobimo tudi prvi slovenski koledar. Evangeličanski prevod Svetega pisma je za uporabo v času škofa Hrena odobril celo papež, le da so morali iztrgati uvod. Pomemben preobrat je tudi ta, da se je jezik, ki je bil Slovcem razumljiv, začel uporabljati tudi v praktične namene, na primer pri podpisu pogodb, in s tem so ljudje razumeli, kaj so podpisovali.

- **Perspektive dvojezičnega gledališča v Lendavi. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 50, 14. decembra 2017, str. 28**

Eva Nađ o alternativah delovanja ljubiteljskega gledališča

Delovanje Potujočega gledališča Egy & Mas so želeli postaviti na višjo raven, a je to prenehalo delovati.

Z nalogo je želela ponuditi vpogled v zgodovino ljubiteljskega gledališkega delovanja v Občini Lendava in gledališče prikazati ne le kot pomemben prostor kulture in samoodkrivanja, ampak tudi kot mesto svobode, izražanja in ohranjanja kulturne dediščine.

V lendavski knjižnici je na dogodku z naslovom Dajmo se gledališče Eva Nađ predstavila svojo magistrsko nalogo z naslovom Dvojezično gledališče v Lendavi med preteklostjo in prihodnostjo. Nalogo je pripravljala (in jo zagovarjala lani) pod mentorstvom dr. Aleša Gabriča na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, ta se je tudi udeležil njene predstavitve v Lendavi. Pripravila jo je z namenom, pravi Eva Nađ, da bi prispevala k razvoju ljubiteljske gledališke dejavnosti na dvojezičnem območju Prekmurja. »Ob predstavitvi zgodovine dvojezičnega gledališča se v magistrski nalogi ukvarjam s stanjem kulturne politike v Občini Lendava, še posebej pa namenjam pozornost gledališki dejavnosti, ki je postala v zadnjih dvanajstih letih reprezentativna za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji. Sprašujem se o alternativah delovanja amaterskega gledališča, o možnosti razvoja gledališke tradicije v Lendavi in pomenu te za okolje. Predstavljam pa tudi značilnosti financiranja neprofitnih organizacij in javnih institucij.«

Zato tudi predstavlja prakse delovanja treh gledališč v Sloveniji: Šentjakobskega gledališča v Ljubljani (ki je društvo), Mestnega gledališča Ptuj (projektno javno gledališče) in SiTi Teatra BTC iz Ljubljane (komercialno gledališče). Tako je predstavila tudi oblike delovanja gledališč, kakršne poznamo v Sloveniji, ki so nekaj vmesnega med amaterskim in poklicnim Poklicnim gledališčem in jih označujemo kot polprofesionalna.

Pri svojem raziskovanju se posveča tudi mestu Lendava, pravi, kulturnemu središču madžarske narodne skupnosti v Sloveniji: »Od takrat, ko sem napisala nalogo, so se razmere sicer nekoliko spremenile, saj madžarska manjšinska gledališka skupina Potujoče gledališče Egy & Mas (eno in drugo), katere članica sem bila tudi sama, ne deluje več. Od leta 2005 je skrbela za bolj pestro gledališko in umetniško dogajanje na tem območju. Ugotavljal sem, da je to gledališče kot ljubiteljska skupina doseglo največ, kar je lahko, več pa bi lahko doseglo le ob napredku, razvoju, spremembah na področju gledališke dejavnosti v Lendavi. Menila sem, da so možnosti za organizacijo gledališča na višji ravni.«

Z nalogo je želela ponuditi vpogled v zgodovino ljubiteljskega gledališkega delovanja v Občini Lendava in gledališče prikazati ne le kot pomemben prostor kulture in samoodkrivanja, ampak tudi kot mesto svobode, izražanja in ohranjanja kulturne dediščine. Cilj je bil tudi predstaviti možnosti za ustanovitev gledališča na tem multikulturnem območju, predstaviti vpliv gledališča na družbo in učinke na občino v kulturnem, umetniškem, prepoznavnem oz. turističnem, finančnem in izobraževalnem smislu.

- **Da bo prehod v šolo lažji. Adriana Gašpar. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 50, 14. decembra 2017, str. 31**

Mednarodni projekt Erasmus+

Osnovna šola Tišina in vrtec Plavček sodelujeta z Britanci, Belgijci in Italijani

Triletni projekt Erasmus+ poteka v sodelovanju vrtcev, osnovnih šol in pedagoških inštitutov iz Anglije, Belgije, Italije in Slovenije, pri čemer je nosilec projekta tišinski vrtec Plavček. Šest vzgojiteljic in učiteljic ter dva raziskovalca z ljubljanskega pedagoškega inštituta si je tako podrobneje ogledalo, kako poteka delo v vrtcu in nižjih razredih osnovne šole v Angliji in Italiji, o belgijskem sistemu so se pogovarjali na mednarodni konferenci, minuli teden pa so jim tuje koordinatorice obisk vrtnice in en teden preživele v tišinskem vrtcu in osnovni šoli. »Vsaka država se posveča svojemu problemu, mi dajemo poudarek t. i. mehkeemu prehodu iz vrtca v osnovno šolo. To pomeni, da že zadnja skupina vrtca občasno obišče pouk prvega razreda, da spoznajo učitelje, da vidijo, kako poteka pouk. Da otroci sedijo v klopih, učiteljica predava spredaj,« razloži vzgojiteljica Martina Žemljič.

Prav tako zadnjo skupino otrok iz vrtca navajajo na šolsko knjižnico, da jo bodo v prvem razredu že poznali. Pri tem se še posebej ukvarjajo s socialno šibkejšimi oziroma romskimi otroki, da jih, predvsem pa njihove starše, ozavešajo o tem, kako pomembna je izobrazba za uspešno življenje. Pa tudi pravočasna socializacija otrok v vrtcu. »Tujci, predvsem Angleži in Belgijci, so bili navdušeni nad čistočo in urejenostjo naših vrtcev in šol. Presenetila jih je tudi odprtost. Naši otroci so brez težav sodelovali z njimi,« pripoveduje Žemljičeva.

V tujini so namreč javni velikega števila otrok, posledično morajo imeti poostreno varovanje. »V angleški šoli so nam vsem skenirali obraz in vzeli osebne podatke,« razloži Žemljičeva in to se pozna tudi pri otrocih, pravijo tuji pedagogi. Naši so veliko bolj dostopni in pripravljeni sodelovati, saj niso obremenjeni z nenehnim varovanjem in oprezanjem. »So pa v Angliji vzgojiteljice bolj družinske terapevtke, saj delajo predvsem s starši in individualno obravnavajo celotno družino. Še preden gre otrok v vrtec, grede nekajkrat k njim domov, da jih otrok spozna, se naveže in je potem prihod v vrtec manj travmatičen,« se spominja Martina Žemljič in dodaja, da so zagotovo našli ideje, ki bi jih bilo treba uvesti tudi pri nas. Projekt bo trajal še dve leti, ves ta čas pa spremembe že počasi vpeljujejo v proces dela.

- **Kamen in srce. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 50, 14. decembra 2017, str. 43**

V Odrancih predstavili knjigo Lojzeta Kozarja

Osma knjiga zbranih del duhovnika, pisatelja in pesnika, ki je pisal o življenju v svoji župniji in drugod po Prekmurju in Porabju.

Župnija Odranci je v okviru letošnjih Kozarjevih dnevov pripravila predstavitev knjige Lojzeta Kozarja z naslovom Kamen in srce. Knjiga, ki jo je uredil Lojze Kozar mlajši, je osma iz zbirke Zbrana dela Lojzeta Kozarja, ki jih izdajajo od leta 2010. Ob naslovni noveli Kamen in srce (sodobna pravljica) so v knjigi na 210 straneh še zgodbe Drašev božič, Pijano brezumje, Strašilo v ogledalu, Zadetek v obraz, Na robu, Pozabljene sanje in druge. »Mnogo let je bilo treba, da se je srce v kamen spremenilo. Najbrž bo treba tudi mnogo let, da se bo kamen zopet zmehčal in bo iz njega nastalo toplo in mehko srce. Truda polna je taka pot nazaj, tudi polna porazov, toda na koncu je radost, ki ji je ime Bog. Ko boš našla ljubezen, boš našla tudi Boga,« je avtor zapisal v povesti Kamen in srce, ki je izhajala leta 1971 kot nadaljevanka v reviji Nova mladika. Tudi zgodbe o življenju ljudi v tej knjigi dokazujejo, pravi Lojze Kozar ml., da je avtor zelo dobro poznal resnično življenje, dobre in slabe plati družin in človeka kot posameznika. Tega življenja pa ni le poznal, ampak ga je kot duhovnik in pisatelj tudi usmerjal, ga dvigoval in krepil. »Tako v zgodbah sledimo njegovemu prepričanju, da je človek dober, da je v vsakem

človeku nekaj dobrega, le da je to dobro včasih skrito in je treba prebuditi to seme dobrote, da zaživi.« Kozar se pri opisovanju življenja naslanja na Sveto pismo. Govori tudi današnjim bralcem, saj je tema medosebnih odnosov, predvsem v družini, vedno aktualna. »Vsak človek je nenehno na preizkušnji. Ali bo potegnil z dobrim ali zlom. Ali se bo njegovo srce spremenilo v kamen. Ali pa bo zmožgal ohranjati svoje srce čuteče in dobro. Morda pa je kdo zašel že tako daleč, da je zmagal kamen.« A pisatelj tudi nad takimi ne obupa. Jasno kaže pot, ki vodi k lepemu, dobremu, srečnemu življenju. Človekovo srce zmore biti brezmejno sebično. A tudi brezmejno dobro, pripravljeno odpuščati, sprejeti zavrženega otroka, pozabiti krivico in ljubiti z resnično, darovanjsko ljubeznijo, pravi Kozar ml.

Prva knjiga Zbranih del Lojzeta Kozarja, ki jo je izdala Župnija Odranci ob stoti obletnici njegovega rojstva leta 2010, je imela naslov Materina ruta. Pred knjigo Kamen in srce so v zbirki izšle še knjige Premakljivi svečnik, Takšen prag, Nema piščalka, Pajkova mreža, V Porabju doma in Neuničljivo upanje. Vilko Novak je o njem zapisal, da v svojih delih »odkriva do zadnjih globin in korenin zlo današnjih dni, pa tudi lepote našega življenja. Knjige berejo sto tisoči doma in v daljni tujini«. Lojze Kozar je bil rojen v Martinju na Goričkem leta 1910, umrl pa je v Odrancih leta 1999, kjer je tudi pokopan. Decembra 2015 se je začel postopek za njegovo beatifikacijo in od takrat se imenuje božji služabnik. Za duhovnika je bil posvečen v Mariboru leta 1936, od leta 1945 pa je deloval v Odrancih, kjer je z verniki po težkih preizkušnjah uspel zgraditi cerkev Svete trojice.

Vestnik, Murska Sobota

- **Klaudija Šek Škafar bo nova direktorica. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 51, 21. decembra 2017, str. 5**

Pokrajinska in študijska knjižnica

Potem ko se v murskosoboški občini v dveh mesecih niso uspeli izjasniti glede kandidatke za direktorico PIŠK, je o njej odločil svet zavoda

Člani sveta zavoda Pokrajinske in študijske knjižnice (PIŠK) Murska Sobota so na ponedeljkovi seji s petimi glasovi za in štirimi proti imenovali Klaudijo Šek Škafar za novo direktorico knjižnice. Šek Škafarjeva, doslej zaposlena v Saubermacherju - Komunalni kot vodja prodaje, bo petletni mandat začela z novim letom. Kot smo poročali, je izbor direktorice v lokalnem okolju dvignil kar nekaj prahu. V večini občin pogodbenic, ki sofinancirajo delovanje knjižnice, so namreč menili, da bi morala knjižnico še naprej voditi dosedanja direktorica Jasna Horvat, ki je po njihovem mnenju uspela stabilizirati poslovanje knjižnice, v zvezi s tem so poslale tudi dopis vodstvu Mestne občine Murska Sobota, kjer nasprotno menijo, da je Horvatova leta 2015 neupravičeno odpisala terjatve do nekaterih teh občin v skupni višini 170 tisoč evrov. V strankah mestne opozicije je marsikoga zmotilo tudi, da o Šek Škafarjevi, ki jo je svet zavoda med kandidati, ki so se prijavi na razpis, izbral že oktobra, niso glasovali v mestnem svetu, saj o tem občinska kadrovska komisija v dveh mesecih ni uspela odločiti. Zakon o knjižničarstvu določa, da se, ko se občina ustanoviteljica v danem roku ne izreče, šteje, kot da je izdala pozitivno mnenje k imenovanju kandidatke za direktorico.

Neuspešna seja komisije

Že prejšnji teden bi morala zasedati kadrovska komisija murskoso boške občine, vendar člani komisije niso podprli dnevnega reda, zaradi česar predsedniku komisije Mitji Slavincu ni preostalo drugega, kot da sejo prekine. Člani komisije Anton Štihec, Stanko Prelec (oba Modra lista), Andrej Mešič (SDS), Lea Friškič (DeSUS) in Jasmina Opec Vöröš (SLS) so namreč želeli, da Slavinec na dnevni red seje med drugim uvrsti tudi odločanje o izbrani kandidatki za direktorico PIŠK. Prejšnji ponedeljek se je tako iztekel rok, do katerega bi se morala občina izreči o kandidatki, Slavinec pravi, da iz tega razloga ni bilo smiselno, da bi o kandidaturi odločala kadrovska komisija, in glasovanja o tem ni želel uvrstiti na dnevni red, tega pa nato omenjeni člani kadrovske komisije niso podprli. Predsednik sveta zavoda PIŠK Marko Polanšček je dobil tudi pisni odgovor občine, s katerim je bil obveščen, da se glede na okoliščine šteje, da je občina dala soglasje. V ponedeljek je bila seja sveta zavoda, na kateri so člani sveta odločali o novi direktorici. Šek Škafarjeva n Horvatova dogajanja nista želeli komentirati. Slavinec, sicer tudi svetnik SMC, ki skupaj s SD tvori mestno koalicijo, se po lastnih besedah ne more znebiti občutka, da je nekdo namenoma delal za to, da že dve seji komisije zaporedoma nista uspeli, o čemer je obvestil tudi župana Aleksandra Jevška. Nasprotno Mešič meni, da je Slavinec kršil poslovnik. »Ni dobro, da kot občina ustanoviteljica nismo dali mnenja, saj je knjižnica ena najpomembnejših institucij v občini in širše.

Predsednik komisije ni želel pravočasno sklicati seje, enostavno so počakali, da bo rok potekel.« Enako meni Štihec, ki pravi, da je imel Slavinec dvakrat možnost omenjeno točko uvrstiti na dnevni red, pa tega ni storil. O delovanju kadrovske komisije bodo mestni svetniki razpravljali tudi na današnji seji mestnega sveta.

Ponekod razočarani

»To pomeni, da glas drugih občin nič ne velja. Nekateri menijo, da je pomurska regija samo mesto Murska Sobota, podeželja pa očitno ne potrebujejo. Potrebujejo nas samo takrat, ko gre za njihove projekte za razvoj mesta, na razvoj podeželja pa se vedno pozablja. Tako bomo v prihodnosti težko dosegli kompromise pri drugih projektih, vidi pa se, da morajo nekateri poplačati obljube z zadnjih volitev,« meni tišinski župan Franc Horvat, ki je bil med podpisniki omenjenega dopisa. Murskosoboški župan Aleksander Jevšek je vnovič povedal, da je zadeva v pristojnosti sveta zavoda in občinske kadrovske komisije, ki se o tem ni uspela izreči, sam zadeve ne želi podrobno komentirati. Jevšek sicer meni, da imenovanje ne bo vplivalo na sodelovanje občin pri drugih regijskih projektih. Šalovski župan Iztok Fartek je nad imenovanjem Šek Škafarjeve negativno presenečen: »Program, ki ga je pripravila, je finančno obsežen. Kolikor poznam možnosti za pridobitev sredstev, teh od države ne bo mogla dobiti, zato predvidevam, da bo čim več bremena želela prevaliti na občine, te pa že danes težko shajajo, zato sem prepričan, da občine ne bodo privolile v morebitno zvišanje deleža sofinanciranja.« Sam meni, da bi svet zavoda moral upoštevati mnenje občin, ki so podpirale dosedanje direktorice.

V Beltincih razmišljajo o izstopu

Predstavnica beltinske občine v svetu zavoda Terezija Topoljski je tudi podprla Šek Škafarjevo, čeprav je beltinski občinski svet sprejel sklep, da podpira dosedanjo direktorico Jasno Horvat, zato je po besedah beltinskega župana Milana Kermana občinska kadrovska komisija že začela postopek odpoklica Topoljskijeve. Šek Škafarjevo so sicer poleg predsednika sveta zavoda Marka Polanščka podprli še trije predstavniki mestne občine: Brigita Perhavec, Martina Luteršmit in Renata Pinter Vertot. Proti pa so bili Lea Friškič, prav tako predstavnica mestne občine, Bojan Žerdin (Občina Beltinci) in predstavnik zaposlenih Vesna Radovanovič in Boštjan Zver. V Beltincih zaradi razpleta dogodkov razmišljajo tudi o tem, da bi izstopili kot občina ustanoviteljica in bi s knjižnico po novem sodelovali kot pogodbeni partner, o predlogu bo v novem letu razpravljala tudi občinski odbor za negospodarstvo. »Pokazalo se je, da naša občina z dvema delegatoma v svetu zavoda nima možnosti odločanja, zato razmišljamo, da bi se umaknili kot ustanovitelji, pa naj potem Sobota sama o vsem odloča,« pravi Kerman.

- **Ponudba je dobra za velike kmete. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 51, 21. decembra 2017, str. 9**

Zaradi zemlje na Hrvaškem zakup v Sloveniji

V ponudbi slovenske države kmetom glede zakupa zemlje je še veliko neznank, enako glede politike Hrvaške do tujcev kot lastnikov zemlje

Kmetija Antolin s Hotize ima približno 13 hektarjev orne zemlje, od tega štiri hektarje in pol na hrvaškem katastru, tam pa imajo tudi hektar in pol v zakupu od zasebnih lastnikov. Zemlja na hrvaški strani je zelo rodovitna, pred poplavami reke Mure jo varuje nasip, za kmetijo pa je zelo pomembno še to, pravi gospodar Ivan Antolin, da je blizu domačije. Zaradi količenja meje med Slovenijo in Hrvaško kmetija lastništva res ne bo izgubila, izgubila pa bo marsikatero korist, ki jo imajo od te zemlje, ugotavlja sogovornik. In tega ponudba slovenske države kmetom, katerih zemlja je zaradi arbitražne odločitve ostala na drugi strani meje, ne more povsem odtehtati.

Za najboljšo zemljo gre

Antolin je tudi povedal, da še vedno nimajo uradne informacije o tem, katero zemljo naj bi jim država ponudila v zakup, neuradno pa je bilo mogoče slišati, da naj bi bila to zemlja pri gasilskem domu v Gaberju. Če je to res, pravi, potem jim bo v zakup ponujena zemlja, ki je manj kakovostna od te, ki jo obdelujejo zdaj, saj je v delu bolj prodnata, zanjo pa bodo seveda morali plačevati zakupnino skladu kmetijskih zemljišč. »Tudi če nam ostane obdelovalna zemlja na Hrvaškem, ne vemo, komu in po kakšni ceni bomo sploh lahko prodali ta pridelek,« bistvo problema pove Antolin. Zanjo tudi več ne bodo imeli plačilnih pravic, torej subvencij, in če še tega ne bo, se lahko zgodi, da obdelovanje sploh ne bo rentabilno. Toliko bolj, ker ostaja neznanka tudi višina davka, ki ga bodo morali po novem plačevati hrvaški državi. »Za vodo, torej za morje, ki smo ga itak imeli od nekdanj, so se naši zelo zavzemali, to našo obdelovalno zemljo pa bomo zdaj kar prepustili drugim,« je še dejal Antolin.

Glede na zdajšnje stanje je ponudba slovenske države dobra, vendar predvsem za večje kmete, meni eden od gospodarjev srednje velike kmetije, ki ne želi, da bi zapisali njegovo ime. Veliki kmetje bodo po njegovem mnenju imeli interes vzeti zemljo v zakup, saj bodo nanjo lahko prenesli plačilne pravice, mali kmetje, ki obdelujejo manjše površine, pa bodo ostali pri tem, kar pač imajo. Sogovornik tudi pove, da sam glede državne ponudbe nima velikih pričakovanj, saj kmetija nima mladega prevzemnika, bo pa sam kmetoval, dokler bo pač lahko. Spomnil pa je tudi na živahno trgovino z zemljo na hrvaškem katastru, ki je potekala že, ko to uradno ni bilo mogoče. Na območju Dolnjega Mirišča se je menjalo kar nekaj lastnikov, ki so bili vsi s Hotize, iz Velike Polane in Žižkov, saj se je našla pravna možnost, kako to narediti, da bo kupoprodajna pogodba veljavna tudi v poznejšem času, in kupci so bili v glavnem domačini, torej Slovenci. Hrvatje namreč za zemljo toliko ne bi bili pripravljeni plačati, je še povedal sobesednik. In ti bodo zdaj tudi lahko uveljavljali pravico do prednostnega zakupa zemlje v enakem obsegu na slovenski strani.

Veliko je neznank

Kakšno politiko bo hrvaška država ubrala do tujcev kot lastnikov te zemlje, ostaja velika neznanka, pa opozarja eden od manjših kmetov, ki prav tako želi ostati neimenovan. Uradno Hrvaška zaradi članstva v Evropski uniji ne bo delala formalnih razlik, lahko pa drugače zagreni lastništvo, še meni, na primer z oviranjem dostopa do posesti. Sploh pa ima ponudba države kmetom glede zakupa zemlje še številne neznanke, pove sogovornik, ki ga žuli tudi to, da se v pogovore z vladno skupino vključujejo v glavnem samo veliki kmetje, čeprav bi tudi mali želeli izvedeti več o možnostih, ki jih imajo na voljo. Podžupan lendavske občine Stanko Gjerkeš, ki je sodeloval tudi na zadnjih pogovorih z vladno skupino ta mesec glede uveljavljanja arbitražne odločbe v Lendavi, je povedal, da sam ni strokovnjak, da bi lahko presojal vladno ponudbo kmetom, dejstvo pa je, da imajo pravico do zakupa zemlje, in to prednostno pred zdajšnjimi pogodbeniki, vsi kmetje oziroma lastniki zemlje, tako veliki kot mali. Je pa res, pravi, da so se nekateri kmetje, ki živijo od kmetijske dejavnosti, na pogovore z vladno skupino zelo dobro pripravili in svoje zahteve tudi podprli z argumenti. Ena od zahtev je bila na primer tudi, da bi zemljo dobili v zakup v enem kosu. Gjerkeš je še poudaril, da je pogovore med vladno skupino in kmeti spremljal tudi Franc Režonja, direktor Kmetijsko - gozdarskega zavoda Murska Sobota, s tem da ga je o obisku obvestil sam. Vladna delegacija namreč ni obveščala o obisku.

Neobdelane zemlje ni

Največja zdajšnja zakupnika obdelovalne zemlje v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov na območju lendavske občine sta podjetji Kmetijsko gospodarstvo Lendava in ZTT iz Kapce. Bosta po preteku zakupne pogodbe ostala brez sto hektarjev, kolikor naj bi zdaj prednostno dobili v zakup kmetje z zemljo na hrvaški strani? Zakupnina sklada kmetijskih zemljišč je letos od 135 do 192 evrov za hektar, to pa je najmanj 60 odstotkov več od zakupnine, ki jo kmetje za zemljo plačujejo zasebnikom.

- **Prvi gost vse leto zdrav in srečen. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 51, 21. decembra 2017, str. 17**

Etnografska razstava o Medžimurju v Lendavi

Kako so v Medžimurju nekoč praznovali božič - Na ogled so tudi narodne noše Medžimurja

Božič v Medžimurju in narodne noše Medžimurja je naslov etnografske razstave, ki jo je pripravilo Hrvaško kulturno društvo (HKD) Pomurje v nekdanjih prostorih trgovine na Trgu ljudske pravice v Lendavi.

Ob odprtju sta nastopili ženska vokalna skupina Kulturno-umetniškega društva Veseli Medžimurci iz Čakovca, ki je zapela božične pesmi, in dramsko - recitatorska skupina Kulturnega društva Žiškovec, ki je predstavila, kako v Medžimurju tradicionalno v družinskem krogu praznujejo božični večer oziroma badnjak, kot mu pravijo tam.

V Medžimurju je bila navada, da so na božični večer v hišo prinesli tri velike šture in jih postavili ob ognjišču, so povedali na predstavitvi nastopajoči iz Žiškovec. Šturi so simbolizirali Sveto trojico in so prinašali mir in blaginjo v dom. Po tleh in mizah so natrosili slamo, iz katere so naredili vence in snopje, ki so bili simbol plodnosti in dobrega pridelka. Na slami so sedeli med pogovorom, na njej pa so tudi spali in se tako spominjali Jezusovega rojstva v hlevu na slami. Krašenje božičnega drevesa se je začelo v teh krajih v 19. stoletju pod vplivom vplivom nemške tradicije, prej pa je bila navada krasiti dom z zelenjem, cvetjem in plodovi. Na božič so pogosto šli k trem mašam, polnočnici, jutranji maši (misi zornici) in dopoldne še k veliki maši (poldanici ali veli misi). Po prazničnem kosilu je bil čas za obisk prijateljev in po verovanju naj bi bil prvi gost, ki pride na obisk, vse leto zdrav in srečen.

Razstava o narodnih nošah Medžimurja je le del iz bogate zakladnice narodnih noš v tej pokrajini. »Tokrat smo dali poudarek zimskim oblačilom. Izdelana so bila iz domačega blaga, predvsem lanu in konoplje. Taka tkanina se pojavlja tudi pri drugih slovanskih ljudstvih, proces njenega tkanja na takratnih pripravah za tkanje pa je zahteval veliko fizične moči in potrpežljivosti, « pravi predsednik HKD Pomurje Djanino Kutnjak. »Oblačila za delo so bila v tej pokrajini skromna tako kot v Prekmurju, ob svečanostih pa so se oblekli v najboljše, kar so premogli. Narodne noše Medžimurja ohranjamo in predstavljamo tudi v našem društvu z nastopi folklorne skupine na prireditvah,« doda Kutnjak.

- **V akciji zbrali 1267 knjig. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 51, 21. decembra 2017, str. 20**

Zbiralna akcija Podari slikanico za spodbujanje bralne pismenosti romskih otrok je bila več kot uspešna, saj so samo v dveh tednih zbrali kar 1267 knjig za najmlajše. Pri tem so združili moči trije organizatorji Romski akademski klub (RAK), Ljudska univerza Lendava (LUL) in Center šolskih in obšolskih dejavnosti (CŠOD) ter različne organizacije, ustanove in posameznike povabili, naj slikanice, ki jih ne potrebujejo več, dajo za dober namen in tistim, ki jih ne potrebujejo več.

»Odziv vseh je bil nepričakovano dober, česa takega sploh nismo pričakovali, zato smo lahko zelo zadovoljni, « je povedala Samanta Baranja iz CŠOD. Zbrane slikanice so sortirali in jih podarili večnamenskim romskim centrom in večnamenskim centrom v romskih naseljih po Prekmurju in na Dolenjskem, vsak pa bo prejel okoli 90 knjig za vse starostne skupine otrok, od kartonk, slikanic do pesniških zbirk, pravljic in drugih knjig.

Pobudnica je bila Rahela Hojnik Kelenc, direktorica LUL, ki je Samanto Baranja vprašala, ali bi morda vzela knjige njenih otrok, ki jih ne potrebujejo več. »Iz lastnih izkušenj vem, da ko prihajajo različni prostovoljci in izvajalci v romska naselja ali večnamenske centre, se pri delu z romskimi otroki pogosto znajdejo v zagati, da nimajo pripomočkov, da bi otroke animirali in jih privabili tudi k drugim aktivnostim,« je povedala Hojnik Kelenčeva. Knjige so lahko zato učinkovito sredstvo pri navezovanju stikov ter pomemben prispevek k predbralni in bralni pismenosti romskih otrok, katerih materni jezik je romščina, potem se srečajo s prekmurščino in s slovenščino kot tretjim jezikom.

»Naš namen je, da se v večnamenskih romskih centrih uredijo bralni kotički, kjer se bodo izvajali različni bralni dogodki, kjer bodo otrokom prebirali pravljice in jih vabili v svet domišljije,« pove Sandi Horvat iz RAK in doda, da je najbolj bistveno, da pritegnejo starše, ki bodo te knjige brali svojim otrokom, in da bodo slikanice brali in zgodbe pripovedovali tudi doma.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Vse je dišalo po božični svetkaj. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 2-3**

Če je nekak 9. decembra prišlo na dvorišče Slovenskoga doma, je tam najšo pravo adventno-predbožično idilo. Vsepovsedik so goreli drauvni posvejti, steri so simbolizirali krispan, eške grmovje je bilau okinčano s posvejti pa šaupami. Na srejni zelenice, pokrite s snejgom je stala betlehemska štalica pa čakala, ka go napunijo liki, brezi steri je tau samo prazna ūtica, dapa z njimi vred je najlepši prizor (jelenet), steroga si človek želej videti v tom časi. Na drugom tali dvorišča so ništrni ponūjali svojo blago, obiskovalec si je leko kūpo z rokav napravleni nakit (ékszer), iz kukrčnoga lupinjana pravlene figure in okrase, dapa največ je bilau meda. Po medej (medenjakaj) je dišalo znautra v Slovenskom kulturnom pa informativnom centri tō, gde so mlajši flajсно okraševali medenjake v obliki zvezd ali krispanov. Medenjake so njim spekli v künji hotela Lipa, ranč tak so njim tam napravili maso, s sterov so je leko okrasili. V ednom kauti razstavnoga prostora so flajсне roké plele iz slame, slamnikarstvo Smodiš je pa pripravilo lepo razstavo pri recepciji hotela. Samo smo se čūdivali, ka vse se da napraviti iz slame. Zvūn doužnjekov, vaz, križov, zvezd, smo leko občūdovali mali betlehem, napravlenoga iz slame. Če je notri v daumi saga ojdla po medej, smo na terasi restavracije prdenili, ka se kūjata vino pa zeliščni čaj. Vraučo piti je ejst potrebno bilau, vej pa tisto soboto se je reden mraz napravo, glavni tau programa se je pa samo zdaj začno, pa tau vanej na dvauri. Betlehemska štalica se je v ipi napunila, kauli Marije, sv. Jožefa pa Jezuščka so se po trej krali pa pastirge. (Vsi so člani gorenjeseničkoga pevskoga zbora Avgust Pavel, Marija pa folklorne skupine. Sv. Jožefa so organizatorge našli v Števanovci.)

Vse obiskovalce pa nastopajoče je najprva pozdravila sekretarka Slovenske zveze Gyöngyi Bajzek, stera je povedala, ka je Zveza zatok pripravila božični bazar, ka bi olepšala adventni čas pa dala priliko za srečanje in pogučavanje.

Nastopajoče je napovedala sodelavka zveze Andreja Korpič, najprva so nam tri pesmi spopejvali števanovski mlajši pod vodstvom lerance Eve Kukor. Glavni v programi so bili člani moškoga vokalnoga kvinteta Aeternum iz Prekmurja, steri delajo pod vodstvom Andreja Tibauta. Kvintet nam je popejvo slovenske božične pesmi pa gospele, primerne za te čas. (Rajske strune, Že počiva vsa narava, Glej zvezdice božje, O holy night, Hallelujah, O happy day itd.) Njino spejvanje je

bilau tak lepo pa kvalitetno, ka smo ešče na mraz pozabili, steri je te čas že redno pritiskavo.

Mraz so té čas »trpeli« trije kralji pa pastirge, steri so kak člani pevskega zbora z Gornjega Senika pri jaslicaj spopejvali tri pesmi, porabske in prekmurske. Vodo nji je Ciril Kozar. Z njim petjem se je končo uradni tau programa, dapa ništrni – med njimi slovenska zagovornica v madžarskom parlamenti Erika Köleš Kiss pa generalni konzul Boris Jesih – so malo eške ostali pa se pogučavali pri šalici küjanoga vina ali čaja.

Za konec samo telko. Vejn, ka je mrzlo bilau, vejn, ka vsigdar mamosta dela, dapa leko je žau tistim, sterim se je vnažalo priti na Božični bazar, steroga so sodelavke Slovenske zveze z veliko skrbjov pripravile. Pa vejndrik drugo leto...

- **»Ostanite naš ponos«. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 3**

»Naš maček je šel v Rogatec po sol,« smo 15. Decembra slišali hudomušno vzhodnoštajersko ljudsko pesem v »a capella« izvedbi sedmih članov zasedbe Kogovski dečki iz Občine Ormož. Prav ta pokrajina je dala tudi mlade folkloriste, ki so nam zaplesali, vinogradnike, ki so nas vzradostili in mojstrice kulinarike, ki so nas nasitile na letošnjem sprejemu ob dnevu samostojnosti in enotnosti Republike Slovenije (26. december). Slavje je v Refektoriju monoštrske samostanske zgradbe priredil gostitelj generalni konzul RS dr. Boris Jesih, ki je svoja otroška leta preživel prav v prej omenjenem okolišu. Povabilu organizatorjev so se v lepem številu odzvali gostje z obeh strani meje, med njimi poslanka v DZ RS Marija Bačič, državna sekretarka pri Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Aleksandra Pivec, podpredsednik Skupščine Zalske županije Csaba Bene, predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök, namestnica veleposlanika RS v Budimpešti Metka Lajnšček, župan Monoštra Gábor Huszár ter drugi župani iz Porabja in Pomurja. Prisotni so bili tudi voditelji porabskih narodnostnih samouprav in predstavniki Cerkve, kulturnih ustanov ter medijev.

V svojem slavnostnem nagovoru se je državnozborna poslanka Marija Bačič Porabskim Slovincem najprej zahvalila za ohranjanje in plemenitenje narodove zavesti v preteklih desetletjih. »Ta pot nikoli ni bila lahka,« je govornica opozorila na politične, gospodarske, kulturne, jezikovne in socialne prepreke. Izpostavila je pomen truda posameznikov in skupnosti, ki je dajal še večji zagon za uresničevanje pravic. »Nikoli brez tankočutnega posluha za spoštovanje kulturnih razlik in različnosti,« je nadaljevala poslanka DZ in poudarila pomen sodelovanja s sosedi, ne glede na njihovo narodnost. Marija Bačič je dejanja zamejskih Slovencev označila kot »vir najbolj žlahtne pripadnosti slovenskim koreninam«. Ni šla mimo 25-letnice meddržavnega sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic obmejnima skupnostma, ki ga je imenovala »zgodovinski premik v zavesti«. Obe skupnosti pa naj bi zidali mostove, ki jih politika »včasih ni zmogla prečkati«, lokalni prebivalci pa so. Spomin slednjih na procese osamosvajanja Slovenije je živ, tako Marija Bačič, postopek pa naj bi v njih zbudil občutek negotovosti.

»Sodelovanje med narodi ne slabi enega ali krepi drugega, temveč daje več obojim,« s temi besedami je govornica izrazila zadovoljstvo nad delovanjem skupnih manjšinskih mešanih komisij. Dinamiki vse bolj kompleksnega življenja današnjega časa pa so znali Porabci vselej slediti, njihova skrb za materinščino je gradnik in motor ohranjanja narodne zavesti. »Ste vzgled dobrega sodelovanja in sobivanja v okolišu, ki se sooča z nemalo izzivi za prihodnost,« je slavnostna govornica še posebej poudarila pomen gospodarskega razvoja in svoj govor zaključila z željo: »Ostanite naš ponos!«

V nadaljevanju so si lahko prisotni ogledali bogat in barvit kulturni program Folklorne skupine »Podkev« TD Miklavž pri Ormožu. Združenje deluje že osem let, trenutno ima 25 članov iz okolice kraja Miklavž. Članice in člani plešejo vzhodno- in zahodnoštajerske, koroške in prekmurske plese. Spremljajo jih trije mladi godci, tudi sicer pa je v Monošter tokrat pripotovala mladinska zasedba v štajerskih nošah iz začetka 20. stoletja. Gostovali so že v številnih državah, od Italije in Hrvaške celo do Španije. V središču Porabja so se tokrat predstavili z dvema postavitvama, z zmeraj nasmejanimi obrazi. Če smo bili v prvem spletu priča plesom, ki zelo odstopajo od porabskih, smo v drugem prepoznali marsikateri korak (ajnccvajdraj, rozinka).

Kogovski dečki so po vrnitvi na plesišče še večglasno zapeli o ljubezenskem hrepenenju (»tri dni sem ljubil ustnice tvoje, ustavila si srce moje«), nato pa je generalni konzul Boris Jesih številnim gostom nazdravil ob državnem prazniku Republike Slovenije, jim zaželel vesele in mirne »svetke« ob koncu leta ter vsem voščil srečno prihajajoče leto 2018.

- **Slovenska zagovornica spregovorila v parlamentu. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 4**

Slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss je na zadnji dan parlamentarnega zasedanja pred prazniki po dnevnem redu spregovorila v madžarskem Parlamentu. Naslov njene razprave je bil Vloga in vpliv madžarsko-slovenskih dvostranskih sporazumov na življenje slovenske narodnosti. Aktualnost nastopa je dala 25. obletnica podpisa Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji in slovenski narodni manjšini na Madžarskem.

V svojem govoru je izpostavila, da je manjšinski sporazum nasploh, posebej močno pa v zadnjih petih-sedmih letih, izboljšal položaj slovenske skupnosti, kajti na podlagi sporazuma obe državi podpirata skupnost, ki se je kljub svoji maloštevilčnosti hranila skozi stoletja. Köleševa je potem naštel pridobitve slovenske narodnosti (Slovenska hiša v Monoštru, Slovenska zbirka na Gornjem Seniku, Hiša jabolk in Slovenska vzorčna kmetija, časopis Porabje, Radio Monošter itd.), posebej je izpostavila šolstvo, kjer dve dvojezični šoli in vrta vzdržuje DSS, ki je pred kratkim podpisala pogodbo z Ministrstvom za človeške vire o srednjeročnem (5 let) financiranju šol. Trenutno potekajo pogovori, da bi DSS prevzela tudi vrtec v Sakalovcih. Posebej je izpostavila pozitivno vlogo asistentov (vzgojiteljic in učiteljev), ki prihajajo iz Slovenije.

Tudi manjšinski sporazum je pripomogel k temu, da imamo narodnosti na Madžarskem – med njimi tudi Slovenci – svoje zagovornike v Parlamentu, je poudarila Köleševa.

V drugem delu svojega govora je nanizala naloge, ki še čakajo na rešitev: v prvi vrsti je to razvoj gospodarstva in ionfrastrukture Slovenskega Porabja, ki bi potem lahko zadržalo mlade ljudi, saj bi jim zajamčilo primerno eksistenco.

Prav tako je potreben razvoj turizma, je podčrtala zagovornica in omenila obnovo monoštrske baročne cerkve, ki jo je vlada podprla z znatno podporo. Zahvalila se je za delo madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije in njenemu sedanjemu predsedniku Ferencu Kalmárju.

Zagovornica je prepričana, da so meddržavni stiki med Madžarsko in Slovenijo izredno dobri tudi na drugih področjih, kar dokazujejo tudi pogosti obiski na najvišjih nivojih, ki največkrat ne zaobidejo območja, na katerih živi slovenska skupnost na Madžarskem in madžarska v Sloveniji.

Zagovornica Erika Köleš Kiss je poslance in svoje kolege pozdravila tudi v slovenskem jeziku in jim tako tudi voščila za praznike.

- **Spremembe pri dveh zakonih sprejete enoglasno. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 4**

12. decembra je madžarski Parlament na plenarni seji sprejel amandmaja k Zakonu o pravicah narodnosti ter Zakonu o narodnem javnem šolstvu, ki ju je samostojno predložil parlamentarni Odbor za narodnosti na Madžarskem. Izid glasovanja je še toliko bolj pomenljiv, saj je bilo enoglasno, torej noben prisotni poslanec ni glasoval proti predlogoma ali se vzdržal. Po spremembi političnega sistema so prvi »zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin« sprejeli leta 1993, ki je doživel prvo večjo preobrazbo leta 2005. V letu 2011 pa je nastal - še danes veljavni - »zakon o pravicah narodnosti«. Od takrat je minilo že šest let in je postal pravni akt - po mnenju narodnostnih zagovornikov, ki so jih izvolili leta 2014 – potreben prenove. Odbor za narodnosti na Madžarskem je želene spremembe v parlamentu neuspešno predložil že maja, decembra pa so poslance in poslanci vendarle sprejeli prečiščene in dopolnjene predloge narodnostnega delovnega telesa. Odobreni amandmaji vsebujejo natančnejšo definicijo narodnostnih društev in v krog narodnostnih civilnih organizacij vključujejo tudi narodnostne fundacije. Predlagatelji so nadalje opozorili na nedosledno uporabo pojma »narodnostni jezik«, ki ga odslej - na primer pri izbiranju imen za lastne otroke - nadomešča izraz »jezik narodnosti«, ki označuje tudi jezik matične domovine.

Predlogi se nanašajo še na sklicevanje na parlamentarno zastopstvo narodnosti, kot ga predpisuje temeljni zakon (ustava) - v zakon se odslej uvrščajo pojmi »narodnostni poslanec«, »narodnostni zagovornik« in »odbor za narodnosti«.

Zakon o narodnem javnem šolstvu po novem podrobno ureja pogoje za dopolnilno narodnostno izobraževanje, ki ga razširja na lokalne narodnostne samouprave, v primeru, če državne organizacije teh nalog ne prevzemajo. Tako so lahko tudi lokalne narodnostne samouprave vzdrževalke inštitucij, ki lahko to vlogo prevzemajo tako od lokalnih občin kot od države. Ta pravica pa obstaja tudi v primeru šolskih ustanov, v katerih se narodnostnega pouka udeležuje najmanj 75 odstotkov učencev. Nov predpis je, da je v tem primeru potrebno za mnenje prositi tudi regionalne narodnostne samouprave.

Sprejeti predlog zakona vsebuje, da lahko narodnostne samouprave kot vzdrževalke pridobijo tudi pravico za upravljanje s premoženjem, tako premoženjskim kot nepremičninskim. Praksa je pokazala, da je v primeru, ko je narodnostna samouprava že pred več leti prevzela vzdrževanje, potrebno podpisati pogodbo za upravljanje s premoženjem med lokalno občino in vzdrževalko - in sicer najkasneje v šestih mesecih po sprejetju zakona. Ta predpis velja tudi za narodnostne kulturne institucije.

Več predlogov se ukvarja z delovanjem, izvolitvijo in financiranjem narodnostnih samouprav. Kar se tiče nezdruljivosti, sprejeti predlog zakona narodnostnim svétnikom dovoljuje delovanje na treh nivojih zastopstva (na lokalnem, regionalnem in državnem). V nadaljnjem se regulira imenovanje voditeljev uradov pri državnih samoupravah in se ponovno uvajajo petčlanske samouprave v naseljih, kjer je v narodnostni volilni register vpisanih najmanj sto predstavnikov narodnosti. Obvezna je zagotovitev prostorov lokalnim narodnostnim samoupravam v mesečno 32 urah, občine pa morajo z njimi sodelovati pri posredovanju podatkov in notranji kontroli. Kot pojma se ukinjata »sistem financiranja po nalogah« in »normativni prispevek«, urejajo pa se dohodki predsednikov samouprav (na vseh nivojih).

Odbor za narodnosti na Madžarskem je tako dosegel spremembo 30 členov od 170 v Zakonu o pravicah narodnosti. Čeprav vseh svojih zelenih sprememb člani delovnega telesa niso uspeli vključiti v sprejeti predlog, svoje delo nadaljujejo tudi v bodoče.

- **Veselo v adventni čas na Gornjem Seniku. Besedilo: Nino Gumilar. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 5**

Začetek cerkvenega leta, ki ga prinaša prva adventna nedelja, napoveduje prihod malega Jezuščka, ki bo čez slab mesec dni že rojen v jaslicah. V večjih in tudi v manjših mestih se ob večerih zbirajo ljudje, ki se družijo ob stojnicah (štandih), popijejo topel čaj ali vino ter pojejo kakšen medenjaka. Seveda v ozadju ne sme manjkati božična pesem ... Ta navada pa se počasi seli tudi na podeželje, na vasi, kjer prav tako ljudje poleg okrasitve domov postavljajo v središču naselij božična drevesa (krispane), adventne venčke in s prepevanjem božičnih pesmi čakajo božični dan. Ravno tako se je že drugič zgodilo tudi na Gornjem Seniku, v parku ob cerkvi, kjer sta lokalna in slovenska narodnostna samouprava s pomočjo domačinov organizirali prijetno večerno prireditev »v veseli adventni čas«.

Dogajanje, ki je bilo v soboto, 2. decembra 2017, se je začelo zvečer ob 17. uri na istem mestu kot lani - v parku ob gornjeseniški cerkvi. Pridni in aktivni Gornjeseničani so že popoldne »okinčali« božično drevo, ki je v večernih urah zasvetilo v sijaju lučk. Program, ki ga je povezovala učiteljica Gabriella Labricz, je otvorila učenka tretjega razreda DOŠ Jožefa Košiča Vannesa Šulič z recitacijo »Bela pesmica«, za njo pa so nastopili: učenke DOŠ Jožefa Jožefa Košiča s plesom »Ples snežink«, mešana odrasla zbor: MePZ Avgust Pavel in seniški cerkevni zbor svete Cecilije s petjem adventnih pesmi in najmlajši iz gornjeseniškega vrtca z recitacijami in pesmicami. Navzoče sta pozdravila tudi predsednica Slovenske narodnostne samouprave Eva Lazar in župan Gornjega Senika Gábor Ropoš.

Slavnostni nagovor, »glavni guč« je med programskim delom imela Erika Köleš Kiss, zagovornica Porabskih Slovencev v madžarskem parlamentu. Ta je med drugim dejala, kako pomembne so tovrstne prireditve za obstoj Porabskih Slovencev. V svojem nagovoru je poudarjala naslednje (povzemam): »Čeprav živimo v državi, v kateri se v uradnih situacijah

moramo pogovarjati ali delati v jeziku večine, to še ne pomeni, da nam svojega domanjega jezika, jezika svojih staršev ali starih staršev, ne potrebno uporabljati. Dolžni smo ga spoštovati in dolžni smo ga dajati naprej našim najmlajšim / .../ t tovrstne prireditve so dokaz za to. Prepričana sem in upam, da se bo vsak, ki bo za božič v cerkvi slišal slovensko pesem, tega zavedal in se spomnil svojih korenin ter mu bo pri srcu toplo.«

Vse zbrane je na koncu obiskal tudi Miklavž, ki je največje veselje namenil najmlajšim. Seveda ni prišel praznih rok.

Praznih rok pa niso ostali tudi ostali obiskovalci, saj so pridni domačini pripravili obložene mize z orehovimi in makovimi poticami ter toplim čajem in vinom.

- **Na izletu v predbožičnem Győru. Besedilo: Nino Gumilar, učitelj asistent. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 5**

Učenci DOŠ Jožefa Košiča že več let pridno sodelujejo v slovenskih kulturnih skupinah: gledališka skupina, folklorna skupina in pevski zbor. Skupine sodelujejo z nastopi na šolskih proslavah, ob raznih dogodkih v vasi in tudi širše. Največji delež »obstoja« teh skupin pa seveda nosijo učitelji mentorji. Kot v zahvalo in darilo za trud pri delu občolskih skupin so se učenci skupaj z učitelji, v torek, 5. Decembra 2017, z avtobusom odpravili v madžarsko mesto Győr.

Prva postaja obiska madžarskega mesta Győr je bil tako imenovan »Mobilis – interaktivni razstavn center iger in igrač«.

Tukaj so se učenci lahko preizkusili v raznoraznih razstavnih konzolah, pri katerih je bil poudarek na avtomobilizmu.

Poleg aktivnega spretnega rokovanja z igrami pa so učenci bili deležni tudi ure kemijskih poizkusov s poudarkom na dušiku (nitrogenu).

Za starejše učence je bilo zelo poučno. Po kosilu v bližnji restavraciji pa je sledil še ogled starega mestnega jedra – v centru mesta je namreč že adventno-božična dekoracija: okrašene stojnice s spominki, okrašeno božično drevo, velik spleten adventni venček, vozeča lokomotiva, božiček z jeleni in podobno. Seveda v ozadju ni manjkal zven božičnih pesmi. Učenci so si ogledali mestno jedro, si kupili kakšen spominček ali še kaj za pod zob. A hitro je prišel čas odhoda proti Porabju. Naj ob koncu velja iskrena zahvala za finančno podporo obema slovenskima nadonostnima samoupravama: doljnjeseniški in gornjnjeseniški. Otroci so kljub nekoliko slabemu vremenu in dolgi vožnji uživali na izletu, zagotovo pa je takšne vrste izlet odlična spodbuda za delo slovenskih kulturnih skupin tudi v bodoče. Mogoče bodo kdaj ob kakšni takšni priložnosti uživali tudi na izletu v Slovenijo.

- **Delam je za svojo veseldje. Karči Holec. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 6-7**

Od prve adventne nedele naprej se lüstvo pomalek začne kreda dejvati na božič, na največji katoličanski svetek. Istina, ka tašoga reda še vsikši dela pa ne morajo tak na zorjenice odti kak gnauksvejta, dapa v misli se že vejn zato vsi pripravlamo. Edni etak, drugi tak. Ági Grebenar po možej Čuk z Gorenjoga Senika že na začetki novembra vcujstane betlehem redti, kak zdaj že dolgo, dolgo lejt vsigdar. Kak pravi, njej je tau fejst velko veseldje, brezi betlehema bi božič nej biu božič.

- Ági, gda sem se odlaučo, ka pridem pa poglednam tvoj betlehem, sem mislo, ka de velki, dapa tau, ka tak fejst velki betlehem maš napravlano, na tau sem sploj nej mislo.

»Tauma je že skur dvajsti lejt, ka sem dobila figure betlehemske, te smo še edno malo leseno štaló vcujnaprajli, pa tau je te tak bilau na stauli. Gnauk smo se pelali v kraj Vörs, pa smo poglednili tisti vólki betlehem. Te sem pravla, ka ge bi najraj tö taše jaslice mejla. Potistim sem vsikšo leto nika malo vcujklala pa gledala, kak bi ga leko še lepše vönpravla, pa tak so te s tauga gratalo te velke jaslice, po našom betlehem na terasi.«

- Jaslice cejlo leto maš vöpostavlene ali samo zdaj je napraviš, pred božičom?

»Do slejdnjoga novembra jih naredimo, februarja se pa dojfttrnejo.«

- Tau je tak velki betlehem, ka k tauma, gda ga delaš, tak mislim, od cejle družine nüces pomauč, nej je tak?

»Mena vsakši mora pomagati, ovak bi nej šlau. Moški mi kamenje morajo vcujvozti s taligami, zato ka tak dvajsti talig jih nücam. Stariške mi morajo z lesa listke voziti, borovo skaurdjo pa vejke, tak ka vsakši mora pomagati, sploj pa te, gda postavlamo, te vsakši mora nika držati.«

- Ti v tom fejst uživaš, gda jaslice delaš, pa oni?

»Sprvoga so me tak čüдно gledali, ka ge škem delati, pa gda je že gotovo gratalo, te so že oni tö pravli, ka fajn pa lejpo delo je tau. Zdaj je že tak, ka vsakši mi pomaga pa niške nika vcuj mi ne povej, gda so pa gotove jaslice, te se pa vküper veselimo. Mena je tau delati velko veseldje, tau ge strašno rada delam. Vodnek, gda je sveklau, te vekšo delo vküper napravimo, potistim ge po večaraj dveje, tri vöre tam tastogim, gledam, vcuj dejem, vkraj vzemem pa nazajdejem, tak ka ge tau strašno rada delam.«

- Odkec si te kamenje sprajla, ka pri jaslicaj maš, zato ka tau so nej z Janezovega brga, tau gvüšno.

»Te kamenje smo küpli, v leti je v ograchenki nücemó kak skalnjak pa meni rauže okrasijo, zdaj pozimi je pa vozimo sé na teraso k jaslicam, tak ka ge te kamenja v zimi v leti je nücam.«

- Ági, vküp si že preštejla, kelko figur aš vsevküper pri jaslicaj?

»Tak štirdeset, birke, koze, lüstvo, ves, drvarge, ženske, stere gvant perejo, možki, steri koze domau sprvaja pa te še sveta družina. Ge tau tak mam nerejeno, kak je tau v Betlehemi bilau, ka sveti Djaužef pa Marija ne dobita mesto, gde bi leko spala. Zato je vrkar ves, gde lüstvo žive, dapa oni so nej meli mesto pa sta dale mogla titi pa iskati, dočas sta tau štaló tü spodkar nej najšla. Velke kamenje so mlajši trli na dravne falate, z velkoga sivoga kamna je, kak voda teče, bejli kamenji so a paut.«

- Vö ste zračunali, kelko vör ste delali na betlehemi?

»Dosta, edno soboto pa nedelo skur cejli den, gda začnemo, tak dva kedna pa podrauvnoma, ka že sama delam. Ovak pa leko povejm, ka če bi nej bilau družine, steri mi pomagajo, sama bi nej mogla naredti toga betlehema, tau gvüšno.«

- Kak dolgo do stale jaslice?

»Ge je v februarja dojfttrngnem, zato ka tau je še moja babica sir gučala, ka do februarja leko mamó te božične okrase, zato, ka prvin je tak bilau, pa oni so tau tö tak držali.«

- Kama skladeta jaslice potejm?

»Zvekšega vse na pod (podstrešja) dé, ka je pa tašo, ka fejst skrb trbej meti, kak figure, stere so iz gipsa, tiste znautrik v rami nut v omari mam. Zato, ka te so meni dosta vrejndne, te sem še ge od moje mame dobila na božič. Ovak te figure, ka so pri betlehemi, že tō majo vrejndnost, zato ka dosta ji gé, vsakšo leto nika kúpim pa se je vkúpna bralo. Zdaj, če bi tau vse nagnauk mogla kúpti, te bi dosta koštalo.«

- Te jaslice vsigdar svejtijo ali samo gda je kmica?

»Te se vožgejo, gda kmično gratúva, pa te so najlepše, zato ka te se še vse vidi, Gda je trda kmica, te se bola že samo kauli posvejta vidijo te figure.«

- Tau najbola delaš za svojo veseldje, dapa gvúšen sem, ka drúgim se tō vidijo tvoje jaslice pa pridejo pa je poglednejo, nej?

»Vsikšo leto je več taši, steri pridejo je gledat, najbolje se pa mlajšom vidijo. Zato ka starejši poglednejo, pa dobro, tau so jaslice, lejpe so, dapa gda mali pridejo, oni si lopau dojpokúčnejo, gledajo pa vidiš v njigvi očaj, ka vse podrobno oglednajo. Kak birke, potok, somara, krave, sveto družino, vse. Tak ka oni dosta bola znajo ceniti tau kak odrasli, tau je za nji tak kak edna pravljica, pa ge sem tō taša kak mlajši, gda jaslice delam, te vse drugo pozabim.«

- Tvoje jaslice so od leta do leta vekše, tak baude tau drúgo leto tō, ka še vekše jaslice napraviš kak so letos?

»Da jaslice delam, te mi vsigdar nika napamet pride, kak bi fajn bilau, če bi še tau bilau ali ka etak bi trbólo naprajti, pa te že naprej zmišlavam, kak baudejo drugo leto. Tak ka moje jaslice so vsikšo leto ovakše, nej samo zato, ka kaj vcújkúpim, zato ka sir se ovak napravijo. Prvo leto je betlehemska štalica na brgej bila, zdaj je že tak napravljena, kak če bi v ednoj jami bile. Pa že zdaj znam, ka drúgo leto ka baude ovak napravljeno.«

- Ági, hvala lejpa za pogovor, dja ti vesela božične svetke žalejm, dobro zdravje pa mauč k taumi, ka še dosta pa dosta lejt aj leko delaš jaslice nej samo za svojo, liki za vse našo veseldje.

- **Božični svetek v Budimpešti. Irena Pavlič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 7**

Slovensko društvo v Budimpešti že tradicionalno sveti advent pa božič. Zdaj smo to prirediteljem imeli skupaj s Slovensko samoupravo iz XI. okrožja. Zbrali smo se v soboto, 9. decembra, na podružnici Dražavne slovenske samouprave. Adventne vejnce smo dali na sto, prižgali dve svejče in začnili program. Navzoče je najprven pozdravila predsednica Agota Merkli Kállay, potejm pa namestnica veleposlanika, poblaščena ministrica Metka Lajnšček. Želela je nam vesele svetke pa srečno novo leto.

Na tom svetki smo zdaj mogli žalivati. Na začetki novembra je mrla »Medi«, ki je bila naša najstarejša članica, bila je stara 95 lejt. Naj si počiva v meri Božem.

Program so začnili muzikanti Slovenske samouprave XI. okrožja. Ta samouprava se je lepau notri pokazala. Predsednik je Peter Kondor, imajo slovenski ansambel. Zdaj so pa šče enoga mejnkšoga naprajli. Ime ma je Špajnsni flajnsni muzikanti. Šče na majicaj na plečaj tau majo napisano. Gratuliramo Člani so: Peter Kondor - trobenta, Dragica Gašpar - kitara, Eržika Kondor - harmonika, Judita Farkaš - saksofon, pevka pa je Gyöngyika Nagy. Kakšno presenečenje so napravili. Igrali so nam slovenske ljudske pesmi, pet. Vse so lejpe bile, ali najlepša je bila Rasi, rasi rozmarin... pa Na bregji trnina... Uživali smo. Pevka je Vogrinka, ali tak lepau je spejvala, če bi rojena Slovenka bila.

V petek je bijo božični koncert v Matjaževi cerkvi na budimskom gradu. Te koncert je organiziralo Veleposlaništvo R. Slovenije v Budimpešti. Nastopila je pevska skupina SHALOM iz Celja. Tudi pri nas so nastopili. Drugo lepo presenečenje, da je to skupino Nataša Pergel (kulturna atašejka na veleposlaništvu) pripeljala na naš svetek. Oni so tō zapeli. Kak ta skupina Shalom poje, tau je že umetnost (művészet). Oni so nam spejvali pesmi: od Franza Schuberta Lipa, potejm od Ludvika Zepiča En vetrič je pihal. Čudovito je bilo.

Na konci so spejvali naši pevci adventne pa božične pesmi. Vendar je najlepša bila Händlova: Aleluja... Skupna pesem je bila Sveta noč. Tak smo svetili mi advent pa božič. Lepo smo se imeli. Sledil je prijateljski večer. Malo smo nazdravili, jedli in pripovedovali, kak je bilau inda svejta doma v Porabji v rojstnem kraji. Kakšen jebijo božič, mi pravimo sveti den pa nauvo leto. Te so pa podje pa pojbičke odlifriškat. V Slovenski vesi na Janošovo tūdi. Friškali so s krpačom. Zgodilo se je, če je kakšen pojep čemeren bijo na dejklo, je fejs dobila po riti. Če pa je v postelji bila šče pod dunjo, te je pojep s krpačom telko bijo, ka se je dunja raztrgala pa je perje po lufti lejtalo. (To mi je mama pripovedovala.) Tak so friškali: Friški, friški bojte, zdravi, zdravi bojte v etom starem (ali nauvom) leti. Naj vam Bog da dobro zdravje, dosti žita, dosti vina pa sveti božji blagoslov. Seveda tekst je v vsaki vesi malo drugačen.

- **V vrtcu Gornji Senik nas je obiskal Miklavž. Pridi, pridi, pridi sveti Miklavž! Zapisala vzgojiteljica asistentka: Andreja Serdt Maučec. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 9**

Sveti Miklavž, prijatelj naš, vsako leto rad obišeče nas. Mi ti pesmice zapojemo in tako se te spominjamo. Sveti Miklavž, velik tvoj koš, jabolke, orehe ti imaš. Hvala ti preljubi naš Miklavž, za dobrote, ki jih nam deliš.

To in še več pesmic je bilo mogoče slišati v sredo 6. 12. 2017 v Vrtcu Gornji Senik, ko je bil za otroke tam prav poseben dan. Obiskal in razveselil nas je Miklavž s svojim spremstvom! Z veseljem smo ga sprejeli v svojo sredo. Miklavža so spremljali tudi trije parklji, ki naj bi poskrbeli za tiste malo manj pridne otroke. V našem vrtcu pa parkljev ne potrebujemo.

Na prihod Miklavža smo se v vrtcu pripravljali kar nekaj časa. Skupaj z vzgojiteljico Kristino smo se učili različne pesmice in deklamacije, da bi z njimi razveselili Miklavža in mu pokazali, kaj vse že znamo. Pričakali smo ga tako, da smo ga priklicali najprej z madžarsko pesmico in nato še s slovensko pesmico Pridi, pridi sveti Miklavž. Po lepo zapetih pesmicah nas je slišal in je počasi vstopil v našo igralnico. Z njim so prišli tudi trije parklji, ki pa nam niti malo niso bili všeč. Miklavž je veselo prisluhnil našim pesmicam, deklamacijam, dvogovoru, plesu jelenčka Rudolfa, nato pa je vzel v roke svojo knjigo, v kateri so bila zapisana imena otrok. Miklavž je imel tam notri zapisano ime prav vsakega otroka, ki obiskuje vrtec. Vedel je povedati lepe in tudi manj lepe stvari o vsakem otroku. Otrokom je naročil naj bodo pridni ter jim razdelil darila. Vsak otrok je dobil dva paketa daril. Otroci so se Miklavžu za prejeta darila lepo zahvalili ter mu obljubili, da se bodo še naprej trudili biti pridni. Miklavž pa ni pozabil niti nas vzgojiteljic v vrtcu in je tudi nam prinesel darila, za katera smo mu zelo hvaležne. Še pred

njegovim odhodom smo Miklavžu vsi skupaj obljubili, da bomo tudi v prihodnjem letu pridni in si tako zaslužili njegovo darilo, kot smo si ga letos.

- **Predbožične priprave. L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 9**

V okviru predbožične delavnice na Vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku so skupaj pripravljali adventne vence in druge božične okrase otroci, njihovi starši in stari starši. S pripravljenimi okrasi so v decembru okraševali domove in olepšali čas pričakovanja svete noči.

- **Delo pa dogodki 2017 leta na Slovenski zvezi. Sestavila: Gyöngyi Bajzek. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 10-11**

Literatura pa gezik

5. januarja smo leko v roke vzeli novine Porabje, stere so se razširile na 12 strani, pa nas vsakški keden informirajo o aktualnosti, dogodki v Porabji, Sloveniji pa na Vogrskom v domanjom pa knjižnom geziki.

Sprtolejt pa geseni smo organizirali dvakrat trimesečni jezikovni tečaj za odrasle v Slovenskom domi. Največ tečajnikov se je zglasilo iz Varaša z različnim znanjem gezika. Včila sta školnika Zoltan Majcan pa Norbert Gerenčer. Ljudska glasba dosta vsega nosi v sebi, ma svoj ritem, ma svojo zgodbo, ma svojo mauč, tazaspejvano nas pelje nazaj v stare čase. Te pesmi nam pomagajo pri tem, ka bole leko spoznamo našo preteklost. Meseca februara smo na slovenskem kulturnem svetku nutpokazali zgoščenko z naslovom Edna ftica prileteja (ljudske pesmi iz Porabja) iz arhiva Glasbenonarodopisnega inštituta Slovenije. Te pesmi, ka se leko čujejo na CD-ni, je Inštitut gorvzeu v 70. lejtaj v cejlom Porabji. Letos smo nutpokazali knjigo Branka Šöмна: Rakičanski breg-Monoštterski brejg.

27 lejt je Slovenska zveza založnik letopisa Slovencev na Madžarskem, Porabskoga koledara, ka ga vsakšo leto dobijo naročniki novin Porabje na Vogrskom za božični dar. Prispevki v njem so v domanjem porabskem pa prekmurskem narečju ter v knjižnem geziku, vsebinsko so razdeljeni na različne tale (poglavja). V njem najdemo tudi bogato fotokroniko o različni porabski inštitucijaj, društva v pa organizacijaj.

Kulturna dejavnost

Za nas je tudi važno, ka aj se ohrani porabska kultura v Porabji. Za tau se skrbi 9 odrasli kulturni skupin v Porabji, štere delajo pod Slovensko zvezo. Pri tej skupinaj skupinaj dela vseküper pb. 100 plesalcov, pevcov pa gledališnikov, zvün toga vsakšaskupina ma svojoga vodjo, mentorja, muzikanta, režiserja in istega vzdrževalca, etak vsi vküper leko napravimo vse več za našo porabsko erbo. Za ceoletno aktivno delo se njim lepau zahvalimo in želejmo za naprej dosta potrpljenja pa dobre vole.

Leta 2017 so skupine vse vküper imele 80 nastopov. MePZ Avgust Pavel Gorenji Senik 11, FS Gorenji Senik 5, Ljudski pevci Gorenji Senik 5, Sakalovska folklor 10, Komorni zbor v Varaši 9, gledališki skupini Fodor Duo pa Nindrik-indrik 12, folklorna skupina upokojenk 10, števanovski Veseli pajdaši 9 pa števanovski cerkveni zbor 9.

Meseca septembra je svetila Folklorna skupina Sakalovci 20. oblejtnico svojega dela v Sakalovci. Plesalcem, mentorici Dragici Kolarič in muzikantu Borisu Velnerju čestitamo in želejmo njim veliko uspeha pri njegovom deli. Varaški komorni zbor je šesto paut sodelovau na reviji »Primorska poje« v Kopru, na območni reviji odraslih pevskih zborov v Cankovi. Pevci s svojim repertoarom so se nutpokazali tudi v tujini, v Pragi na Češkem pa na Dunaji v Avstriji pod vodstvom Tomaža Kuharja. Seniški MePZ Avgust Pavel je letos 45-ič gorstaupo na Taboru slovenskih pebskih zborov v Šentvidu pri Stični, spejvo je na reviji cerkvenih pevskih zborov v Dolenci pod vodstvom Cirila Kozarja. Števanovska gledališka skupina Veseli pajdaši je letos maja sodelovala na 11. festivali skečev v Pečarovci pod vodstvom Lacija Kovača. Gledališka skupina Nindrik-indrik je letos oktobra nutpokazala nauvo igro z naslovom Miss Porabja, avtorja in režiserja Milivoja Mikija Roša. Na tradicionalni prireditvi Dobrodošli doma je sodelovala FS Sakalovci v Rakičanu. Meseca novembra je slovenska televizija za oddajo Dobro jutro snemala v Porabji, gé so se tudi nutpokazale naše kulturne skupine (gledališka skupina Nindrik-indrik, FS Sakalovci).

2017. leta smo vküper postavili nauve, zanimive pa pestre kulturne programe za naše obiskovalce. Z naslovom »Obujamo dediščino« smo organizirali pravljíčne večere za odrasle vküper s Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota. Meseca janurja pri topli peči in dišeči dobrotaj so nam sodelavci knjižnice pa dva Porabca, Mihály Ropoš pa Karel Holec, prpovejdali pravljíce na Gorenjom Seniki. Marcijuša smo nadaljevali v Števanovci, gé so Metka Sraka, Vesna Radovanovič, Ana Sušec iz knjižnice Murska Sobota pa Marija Svetec iz Porabja pripovedjali pravljíce za obiskovalce. V okviru tega sta nam Klaudija Sedar pa Mihály Ropoš nutpokazala monografijo z naslovom Porabje na starih slikah. Spoznavali smo svejt s Srečkóm Kalamarjem, ki je nam nej samo tapravo, liki s kejpami ilustriro svojo potovanje v Lykie, provinco Turčije. Na Verici-Ritkarovcih smo si poglednili slovenski film z naslovom Traktor, ljubezen in rock'n'rol. Tudi letos smo ponüdili različne koncerte za obiskovalce: velikonočni koncert v sodelovanju PZ Maranata iz Nuskove v Števanovci, meseca aprila sta nas razveselila priznani slovenski pesnik Feri Lainšček in glasbenica Ditka s svojim programom »uglasbene poezije«, v okviru Porabskega dneva je nastopila skupina Orlek, avgusta se je nutpokazala skupina D-dur v Sakalovci, konca leta smo imeli narečno glasbo in recital o Müjri z naslovom Med Müjrof in Rabof – v sodelovanju Moirissimo quartetom in pisateljem Tinetom Mlinaričem, decembra pa smo leko poslušali adventno - božične pesmi od moškega kvinteta Aeternum. Meseca maja je na srečanju ljudskih pevcev in godcev »Od kec si, lubica?« gorstaupilo 5 skupin iz Slovenije, Ljudski pevci z Gorenjoga Senika pa Sombotelske spominčice. Poleti smo se srečali Porabski Slovenci v okviru Porabskega dneva z II. Mednarodnim festivalom plesa LIPAFEST v Varaši. Te den je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc v Slovenskem domu prejkdau knjižnico. Na festivalu so gorstaupile skupine iz Slovenije (AFS France Marolt), Romunije pa z Vogrskoga. Avgusta smo šestnajsto paut organizirali mednarodno likovno kolonijo v Slovenskem domu, gé je ustvarjalo 9 umetnikov iz štiri rosagov. Geseni na Gorenjom Seniki smo organizirali zborovski koncert z naslovom Jesenski pozdrav. Na koncerti so gorstaupili moški pa ženski pevski zbor Vidovo iz Šentvida pri Stični, kam seniški zbor že več kak 40 lejt odi, pa domanji MePZ Avgust Pavel.

Letos smo vseküper meli 7 razstav v Slovenskem domu, gé so umetniki nupokazali svoje kejepe. Túdi leta 2017 so nas gorpoiskali politiki, visoki gostje z Vogrskoga pa iz Slovenije.

Šege

Šege so povezane z lidami pa naravo, so del kulturne dediščine narodov. Šege erbamo ali prejk vzememo od enoga - drugoga, zatok pa se moramo poskrbeti, ne da bi prišle v pozabo. Na fašenski torek sta Fašenek pa Lenka s fudašom vred gorziskala več družin v Porabju pa plesala za kusto repo pa za dugi len. Geseni smo s tamkajšnjim društvom peto paut vküper organizirali Vrajžo paut v Andovci, na štero so túdi letos dosta najgiri bili. Na nočnem pohodu so se leko srečali z liki ljudskege verovanja. Decembra je porabske malčke gorpoisko Miklauš, komu so mlajši lejpe naute spejvali. Miklauš je za darilo prineso s sebov eno božično predstavo z naslovom Rudolf in praznične kremšnite. V mrzlem mejsecu decembru je drugo paut zaživeu Slovenski dom v Varaši. Dvorišče so napunili domanji obrtniki s svojimi izdelki, mlajši so medene figice krasili, s slame so si napravili božične okrase, nut smo pokazali žive jaslice, gé so moški člani pevskega zbora z Gorenjoga Senika sodelovali kak kralji pa pastirji. Na kulturnem programu sta adventne pa božične naute spejvala otroški pevski zborček DOŠ Števanovci pa moški kvintet Aeternum.

Programi za mlajše pa mlade

Mlajši se radi včijo, so batrivni, vse je briga, ka je kauli njih, zatok se pa moramo z njimi pravočasno začniti včiti. S KRAVO CIFRO NA KMETIJO, s tem sloganom smo začnili izvedbo 5 delavnic za vse porabske malčke (80 otrok) na Vzorčni kmetiji pa v Hiši jabolk na Gorenjom Seniki. Spoznavali smo se z nauvimis slovenskimi izrazi in z okaulico, gé živimo. Po skupinaj naslednje teme smo meli: delo na vrtu (sejali pa sadili smo paradajsovo flanco, poimenovali zelišča, živali), delo na travniku (grabljanje, košnja, lovljenje metuljev, prikaz vseh orodij), delo v sadovnjaku (prešanje jabolčnega soka, poimenoavnje sadja in dreves). Tau sta srokovno vodili vzgojiteljici asistentki iz Slovenije Andreja Serdt Maučec pa Romana Trafela. Vzgojiteljicama bi se radi zahvalili za kvalitetno pa marljivno delo. Razvojna agencija Slovenska krajina pa je vodila vse gastronomske delavnice, gé so se mlajši leko navčili pripraviti vsefale namaze, sladice, solate pa pogače. Hvala túdi RA Slovenska krajina za požrtvovalno delo. Na konci novembra smo napravili razstavo, gé smo nupokazali starišom, ka so njigvi mlajši napravili, pa túdi na fotografijaj so si leko poglednili. Porabski osnovnošolci so letos leko šli na 11. jezikovne počitnice v Fieso v organizaciji Zavoda RS za šolstvo, OE Murska Sobota.

Mladi športniki iz Slovenke vesi so letos spet sodelovali na 41. Srečanji mladih slovenskih športnikov iz obmejnih dežel v Celju. Na tradicionalnem srečanju »Dobrodošli doma« na športnem področju je sodelovalo ŠD Sreberni brejg Gornji Senik.

Sodelovanje

Važno je za našo organizacijo, ka aj kulturne programe organiziramo túdi po porabski vasnicaj pa pri slovenski društvaj zvün Porabja. Letos smo z naslednjimi društvami vküper organizirali prireditve: Društvo za vas Verica-Ritkarovci, Slovensko društvo v Budimpešti, Slovensko društvo Avgust Pavel v Szombathelyu, Društvo porabskih slovenskih upokojecev, PKTD Andovci. Zvün toga sodelujemo z drugo krovno organizacijo na Vogrskom, z Državno slovensko samoupravo, z Generalnim konzulatom RS v Varaši pa z zagovornico Slovencev v madžarskem Parlamentu. Od leta 2016 naprej túdi na cerkvenem področju pomagamo gordržati slovensko cerveno petje v Števanovci pa na Gorenjom Seniki.

Štipendije

Slovenska zveza je túdi v leti 2017 nadaljevala podelitev štipendij »Rozmarin« za mlade, aktivne člane kulturni skupin Zveze. Štipendijo so dobili: Szilárd Gyécsek, I. in II. polletje (MePZ Avgust Pavel ZSM Gornji Senik), Benjamin Sukič I. polletje, Bettina Bajzek II. polletje (FS ZSM Gornji Senik) pa Martin Štajer I. polletje, Reka Kovač II. polletje (FS ZSM Sakalovci).

Nagrade

Meseca marca je Karel Holec, fotoriporter časopisa Porabje, prejkzveo Pavlovo spominsko plaketo Skupščine Železne županije za ohranjanje in negovanje vrednot porabske slovenske kulture. Plaketo je dobiu na predlog Slovenske zveze. Na Porabskem dnevu smo túdi letos podelili nagrade, priznanje tistim lidam, steri so si tau zaslúžili s svojim delom. Priznanje Slovenske zveze »Za Porabje« so dobili Laci Bajzek, Iluš Dončec pa Feri Gerič (Slovenija).

V letu 2017 smo imeli dosta nauvi pa pestri programov kak za starejše. Gvüšni smo, če koga zanima slovenka kultura, si je leko vsakši kaj za sebe najšo. Zato, ka smo leko vse te programe uresničili, bi se radi zahvalili Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstu in po svetu, Ministrstvu za človeške vire pa Javnemu skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Za duge zimske večere Vam letos Slovenska zveza pošilja za božični knjižni dar knjigo Milana Vincetiča: Luna na mejseci pa Porabski kalendar 2018.

Ko prižgejo božične se luči,

vsak v srcu si nekaj zaželi.

Naj božič bo prijazen, naj

bodo

prijazni v njem ljudje,

naj misli bodo iskrene

in veselo bo srce.

Vam želijo sodelavci Slovenske zveze pa novin Porabje!

- **Joj, že prišel je med nas ... Besedilo: Nino Gumilar, učitelj asistent. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 12**

V sredo, 6. decembra 2017, smo na DOŠ Jožefa Košiča gostili prav posebne goste. Ugibate, kdo bi to bil? Seveda, obiskal nas je sveti Miklavž s svojimi spremljevalci – s parklji. Učenci so ga že nestrpno pričakovali, prav tako parklji. Slednji so skupaj z Miklavžem šli od razreda do razreda in prisluhnili, kaj je povedal učencem. Saj vsi vemo, posebej pa še učitelji: nekateri so bili pridni, nekateri malo manj. Pa vendar ... Na koncu so vsi dobili čokoladne paketke. Kdo ve, ali bodo nasveti Miklavža ka obveljali?

- **Srečanje v Sombotelu. Marija Kozar. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 13**

Slejdni program v leti pri sombotelski Slovencej je vsikdar srečanje z lüstvom (közmeghallgatás) in Miklaušom. Te den želejmo eden drugoma blajžene božične svetke pa srečno nauvo leto tö. Na začetki programa má Sombotelska slovenska samouprava svoj djilejš, na šterom predsednica tapovej, kakšne programe sta samouprava in slovensko društvo organizirala letos, pa ka majo v plani za drugo leto.

V leti 2017 so meli sombotelski Slovenci 19 programov. Sombotelske spominčice so gorstaupile sedemkrat. Ob 15. oblejtnici slovenske iže v Škanzeni je Sombotelska slovenska samouprava vödala karto s kejpami programov. Oblejtnico smo svetili vküper z Društvom porabski slovenski penzionistov – šteri so meli lani 20. oblejtnico – na Narodnostnom dnevi v Škanzeni. Slovenska samouprava in slovensko društvo sta bila glavna organizatora letošnjoga 14. Sombotelskoga narodnostnoga dneva, na šterom sta gorstaupili skupini Sombotelske spominčice in Folklorna skupinapenzionistov tö. O vsej programaj leko štete pa leko vidite kejpje v fotokroniki Porabskoga kalendara za leto 2018. V leti 2017 smo dobili pomauč od Občine mesta Szombathely, iz državnoga proračuna, društvo pa od Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu pa Zveze Slovencev na Madžarskem. Vsiškšoma se lepau zavalimo.

2018. leta mo svetili z našimi programi 20. oblejtnico sombotelski Slovincov. Prvo samoupravo smo ustanovili 4. novembra 1998, slovensko društvo pa 25. Januara 1999. 20. oblejtnico mo svetili vküper – 27. oktaubra. Samouprava vödä en prospekt s kejpami programov v preminauči 20-i lejtaj, pa dá napraviti eden film tö. 16.- 17. junija mo šli na prauško v Slovenijo »v središče svetá«, v ves Osék pri Novi Gorici, gde je cerkev sv. Martina. Pauleg cerkve je lipa. Domanji pravijo, ka so uni na srejudi cejloga svetá. Drugo leto Andovčani pridejo k nam, septembra de pá narodnostni den v Škanzeni. Za člane društva, za vsikšo držino tadale nutplača samouprava novine Porabje, pa de plačüvala bus, če mo se kam pelali.

Guč predsednice samouprave Marije Kozar so poslušali člani Slovenskoga kulturnoga društva Avgust Pavel. Njini mlajši pa vnüki so zmejs malali za Miklauša. Prauti konci guča smo že čüli, kak če bi nekaj z zvoncom cingo. Predsednica je vöpoglednila na dveri, pa je vidla, ka se približuje Miklauš. Gda je nut v ižo staupe, so ga vsi veselo pozdravli: »Dober večer!« Miklauš je dovjseu na tronoš, šteroga smo dobili od Andovčanov pa je eno lejpo parpovejst pravo.

»Po pauti, kak sem prišo do vas, sem gledo, v štera aukna so mi mlajši vönalekli svoje črejvle. Gnauk samo vidim, ka na stolici venej na ulici, na mrazi nekaj spi. Paulek sem üšo, pa sem vüdo, ka toga srmaka poznam. Pred vnaugimi lejtami, gda je eške mali pojbiček biu, sem ma dosta cukra pa čokoladena nut v črejvle djau. Drugi zranek se je do neba čülo, kak se je smedjau od veseldja. Tau je že dugo bilau, dejte je gorzraslo. Zdaj pa kak vörazščeni, srmak tü v decemberskom mrazi na stolici leži. Tak se ga milüvo, ka sem ma brž napuno žepke s čokoladami pa lejšnikami. S svojim toplim rdečim manglinom sem ga nutpokriu, nej ka bi se rasladiu. Gda sem vüdo, kakše üde črejvle má, sem dovjüu svoje tople šöbare, pa sem ma gorobüu. Tak sem te zdaj baus prišo k vam. Prve, kak sem tü nutskloncko, sem tanazaj pogledno, pa sem vüdo, ka se je srmak gorprebüdo. Čüdivo se je, kakšni köpenek pa čizme ma. Gda je pa v žepke segno, tam je dosta penez najšo. Že si je leko sam küpo gvant pa gesti. Zdaj se je pá tak veselo smejau, kak v mlašeci lejtaj. Ge sem pa tö veseli biu, ka sem srmaki leko pomago.«

Sombotelske mlajše je Miklauš tö obdarüvo s čokoladami. Mlajši pa so ma pokazali, ka vse so namalali. Spejvali pa pesmi so ma gučali. Z vözraščeni vredso slovenski pa madžarski tázospejvali božično pesem »Z neba je prišo«. Po tistom pa sta eden mali pa eden »veuki pojbiček « (Rudi Cser) s krpačom pofriškala vsikišoga, ka aj bi drugo leto vsi zdravi bili. Šest lejt star pojbiček Alex Cserpnyák je lepau slovenski tapravo, kak friškajo na Gorenjom Siniki: »Zdravi bojte, friški bojte, v etom nauvom leti. Dosta krüja, dosta vina. Düšno zveličanje pa največ«. Tau želejmo vsejm bralcom Porabja tö!

- **»Turizma ne moreš razvijati, če je vse zaraščeno«. Slovenska vzorčna kmetija v leti 2017. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 17**

»Leko povem, ka smo fejst zadovolni, sploj na turističnom tali. Samo tü in tam se ške najde kakšna »lüknja«, gda nemamo gostov. Tau se zgodi samo te, gda je nej sezona. Največ mamó domanji gostov, z Madžarske, neka pa jih pride iz Slovenije in drugih sausedni rosagov. Največ jih pride tak za štiri ali pet dni, se pa najde tüdi takši, ka ostane duže, pa tüdi takši, ka ostane samo en den,« prvi vodja Razvojne agencije Slovenska krajina (RASK) Andreja Kovač. Tak ona kak sodelavci se zavedajo, ka je fejst fontoško, ka so gosti zadovolni, ka te pá pridejo nazaj k njim: »Že zdaj mamó rezervacije za drugo leto. Fontoško je, ka gostom furt ponüdimó neka nauvoga. Pri tom si najbolje pomagamo z evropskimi penezi, stere dobimo prejk projektov. V tom leti smo ob pomauči projekta Green exercise zvüna napravili eno takšo pokrito mesto za počivati. Tü si lidge leko ške kaj spečejo, vej pa smo zozidali peč, natočijo vodau, pa tüdi z elektriko napunijo svoj e- bike, električni piciklin. Napravili smo tüdi otroško igrišče za mlajše, pa tüdi takše škeri smo postavili, stere leko ponücajo starejši, če se škejo malo razgibati. Mamó tüdi picikline, tüdi tiste na elektriko, ka si jih lidge leko sposaudijo.«

Andreja Kovač pravi, ka so leko veseli, ka stogi vzorčna kmetija na tak dobrom mesti, pauleg tromeje, tak ka leko goste napoutijo tüdi v Slovenijo in Avstrijo: »Leko povem, ka mamó dobre sodelavce. Oni se radi pogučavajo z lidmi, radi jim svetujejo. Brodim, ka je tüdi tau vplivalo na tau, ka so nas gosti dobro ocenili. Na szallas.hu mamó oceno 9,8, na booking.hu pa 9,6.«

Malo več nevol majo pri RASK zavolo paverskoga tala vzorčne kmetije, vej pa tü ške delajo z zgübo. »Če maš na začetki sedem krav in dobiš sedem telet, je tou premalo penez, ka bi enomi človeki dau plačo. Tüdi naš sadovnjak je ške mladi, pauleg toga pa smo nej odvisni samo od našoga dela. Kak če bi nam Baug že dve leti enga za vüje dau, vej pa nam je že drugo leto skor vse zmrazilo, ka je raslo na drevji. Več kak 80 procentov djabok je bilou vničeni,« je raztolmačila Andreja Kovač, stera tak brodi, ka do pomalek, nej pa ške v leti 2018, prišli do toga, ka do prišli do pozitivne nule: »V štali de trbelo meti bar 15 krav, stere do letno kotile. Nekaj telet te odaš, neka pa krmiš. V leti 2017 smo tüdi ške nej daubili nikše odpore, nikše subvencije, meli pa smo že dosta inšpekci. Skor vsakši mejsce kontrolerajo, gnauk njive, drugič sadovnjak, tretjič štale. Zavolo vsega toga se moram zahvaliti Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, vej pa nam furt priskočijo na pomouč. Naša agencija ške naprej dela evropske projekte. Če bi nej meli svoj tau penez, bi nej mogli delati na investicijaj.«

Slovenska vzorčna kmetija je prinesla dosta dobroga tudi Gorenjomi Seniki. 2011. leta, gda so začnili s svojim delom, je bilou v največši porabski vesnici ške dosta zaraščeno: »Gda so lidge vidli, kak smo začnili kositi in vrejđ gemati zemlau in travnike, so tudi oni začnili kositi. Turizma ne moreš razvijati, če je vse zaraščeno. Leko povem, ka mi ne delamo za sebe, mi delamo za naše lüstvo. Zdaj pripravlamo projekt, s pomočjav steroga bi radi najšli bar deset domanji lidi, steri bi ponujali doma pridelano in predelno gesti. Tej lidge, steri do se mogli registrerati, do leko te v našoj maloj bauti odavali svoje pridelke in izdelke. Že zdaj, gda naši gosti koštavajo doma pripauvano marmelado ali pa krüj, bi vse tau radi kúpili, pa ške ne morejo, zatau ka ške nemamo registreranih proizvajalcov.«

V 2017. leti je RASK na vzorčni kmetiji pripravila dosta zanimivih delavnic in drugih prireditiev, tak za mlajše kak tudi starejše. Vse tau, pa mogauče ške kaj več, do pripravili tudi v leti 2018.

- **Član mednarodnega košarkarskega hrama slavnih. Murska Sobota: Vanekov večer - Ivo Daneu. Tekst: E. Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 17**

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija je letošnje Vanekove večere zaključila v Pokrajinski in študijski knjižnici s predstavitvijo knjige Bojana Budje o Ivo Daneu, legendi slovenske in svetovne košarke. Pogovor je vodil Marjan Šiftar, za glasbeno popestritev pa so poskrbeli Marjan Farič, Branko Vučkí, Moira in njen sin Urh. Na Vanekov večer je prišel tudi prvi slovenski predsednik Milan Kučan, nekđaj tudi predsednik Košarkarske zveze Slovenije in za kratek čas tudi Vlado in Milan Kreslin. Novinar Bojan Budja je ob košarkarjevi osemdesetletnici napisal knjigo Ivo med 10 in 13, kar sta številki, ki ju je nosil Ivo Daneu, ki je od leta 1956 do 1970 odigral kar 209 mednarodnih tekem. Tedanja jugoslovanska ekipa je osvojila leta 1979 na svetovnem porvenstvu v Ljubljani zlato medaljo in dve leti prej srebrno na olimpijskih igrah v Mehiki. Iva Deneua so sprejeli tudi v Mednarodno košarkarsko hišo slavnih.

Pogovor je razkril, da Ivo Daneu ni bil samo izvrsten športnik, marveč je tudi prijeten pripovedovalec o sebi, še bolj pa o sodelovanju košarkarske reprezentance na vseh koncih sveta, celo v Pekingu na Kitajskem. Ne hvali se z uspehi, čeprav so izjemni, raje govori o odličnih odnosih med člani reprezentance, potovanjih in peripetijah na njih.

Na obisku v Prekmurju se je Ivo Daneu s prijatelji najprej ustavil na Petanjcih, kjer si je ogledal Vrt spominov in tovarštva, V Murski Soboti pa se je pogovarjal z učenci I. osnovne šole.

Zadnji Vanekov večer je bil 124. dogodek, ki ga je letos pripravila Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija, ki že snuje prireditve v letu 2018.

- **Malo špajnsi, malo flajnsi – depa dosta vrejđni. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 18**

»Dosta smo brođili od toga, kakšo ime aj damo svojoj nauvoj skupini. Ge sem si želejla, ka aj bi bilau povezano s porabskimi korenjái pa domanjov rečjav. Eden den mi je na pamet prišlo, ka geste edna rečj 'špajnsí' pa kak liki bi bila edna druga rečj 'flajnsí'. Vö sem opitala, ka djenau znamenújeta pa pitala druge člane skupine, če se jim vidita. Gor smo prišli, ka je ranč tak: malo smo špajnsi, depa flajnsi tö.« Tau nam je pripovedjala mlada Porabska Slovenka z Budimpešte Dragica Gašpar, štera igra kitaro v ansambli Špajnsi - flajnsi muzikanti. Nauva skupina je oprvin gorstaupila 24. novembra v varaškem Slovenskom domi, prva kak liki so oprli razstavo letošnje mednarodne likovne kolonije.

»Prvo glasbeno skupino sem stvauro lani, z imenom 'Veseli goslarge'. Tisto so bili mlajši, šteri so se brigali za slovensko kulturo pa muziko. Igrali so zvekšoga Avsenikove naute,« nam je začno pripovejdati voditel nauve skupine Peter Kondor, šteri je ovak predsednik Slovenske narodnostne samouprave v XI. okrožji Budimpešte pa član Državne slovenske samouprave. »Tau je zdaj druga skupina. Moj ciu je biu, ka bi vküperprišli mladi Slovenci s porabskimi korenjái, šteri živemo v Budimpešti, vejmo igrati na kakši inštrument ali radi spejvamo. Djenau tak se mi je nej priškalo, donk pa gnes igramo porabske ljudskepesmi. Repertoar mamó od Lacina Korpiča, šteri nam dosta pomaga,« je pripovejdo Peter, šteri na trpejto igra. »Probe mamó gnauk na keden pri meni doma, pevko pa mamó iz Györa, s šterov probamo vsíkši mejsec gnauk,« je cujđau voditel skupine.

»Vsi v ansambli so pravli, ka ne dajo valati, ka sem se leko tak navčila slovenski spejvati,« se je smejala pesmarka Gyöngyi Nagy, štera je Madžarka. »Gezik mi je biu simpatičen pa léki. Bole kak angleški, s šterim sem se dosta mantrala. Vidi se mi ta rečj,« je cujđala pevka, štera nosi dejte pod srcom. »Sprtoleti sem bila na ednoj internetnoj strani za ansamble, tam me je najšo Peter. Ge spejvam stare šlagere pa operete, Petri pa se je povüdo moj glas. Prejk mi je poslo en par slovenski pesmi, meni pa se je povidla njina atmosfera. Poslušala sem igranje Korpičove bande, gda je fudaš sam spejvo brezi žensek. Tak so mi melodija pa reči brž v vüja prišli,« je rztomačila Gyöngyi Nagy pa skončala: »Rada sem, ka gordržimo tradicijo. Vidi se mi znamenje od pesmi tö: zvekšoga so melanholične, depa gestejo vesele tö. Donk pa se vse končajo s hepi-edom.«

V skupini najdemo eške edno Madžarko, štera igra na saksofon – tau je prava rejdkost na Vogrskom. Judit Farkas pravi, ka je rada med Slovincami. »Ž njimi sem mejla duplansko veseldje. Kak prvo, dobila sem eden ansambel, šteroga člane leko včim na harmoniko igrati. Tistoga ipa pa so zvödali, ka geigram na saksofon tö, pa je prišla druga radost, vzeli so me v nauvo skupino. Tü leko igram tau lejpo, žalostno-veselo muziko,« je pripovejđala saksofonistka, štera je na té inštrument začnila igrati eške te, gda smo ga komaj najšli v našom rosagi. »Kak goslarki se mi vidi slovenska muzika zatok, ka je večglasna. Ta večglasnost pa je ovaška od ljudske glasbe drugi narodov – Nemcov ali Rusov. Edna harmonija stogi za drugov, tau je najlepše v slovenski pesmaj,« je skončala glasbena leranca Judit.

V petčlanskom ansambli najdemo eške edno mlado žensko z veukimi fudami. Erzsébet Kondor – ovak podpredsednica Slovenske narodnostne samouprave v XI. okrožji – se je včila igrati od mlašeči lejt. »Oprvin sem igrala na gosli, te pa eške na klavir, sledik pa na orgole. Brat Peter je začno igrati na harmoniko, meni pa se je tau sploj povidlo. Doma sem naprej vzela fude, sledik pa sem se v glasbenoj šauli včila šest lejt na tau škér igrati. Zavolo službe pa včenjá sem mogla na žalost enjati,« smo zvödali pripovejst od Erzsi. Vsidkar pa leko pride nauvi začetek, pravi. »Dvej leti nazaj je brat napravo ansambel Veseli goslarge, gde so nej meli goslara, ka bi igro na bas harmoniko. Ge sem se navčila tiste pesmi. Zdaj, gda smo se odlaučili, ka mo vküper igrali, sem pá nazaj v roké vzela fude.« S pomočjav repertoara od Lacina Korpiča igra zdaj harmonika ka že več kak dvajsti porabski pesmi.

Skupina Špajnsni-flajnsni muzikanti je tistoga novemberskoga večera mejla pet kompletni porabski ljudski pesmi na kitaro, trpejto, saksofon, harmoniko pa glas. Pripravljajo pa eške več. »Odlaučili smo se, ka za prvi nastop odeberémo takše naute, štere ležej zaigramo. Na tau smo tō skrb meli, aj baudejo takše pesmi, štere poznamo. Dvej madžarski članici pa sta se brž cujnavčili,« pripovejda kitaristka Dragica, šteta je nekda na kitaro klasično muziko igrala. Zdaj se je mogla navčiti ovaški stil. »Na začetki mi je bilau žmetno, k sreči pa mi je pomagó Laci Korpič. Njema se lekozavalim v svojom imeni pa v imeni skupine, vej je pa dosta pomagó pri pripravaj. Držo je za nas individualne pa skupinske probe. Vsikdar nas je usmerjo, dau tanače pa ideje, kak bi leko eške baukši gratali,« je od svojoga mentora tapravla mlada kitaristka pa cujdala: »Pripravlamo se že od lanjskoga decembra, če rejsan samo v glavej, te smo začnili brodití o skupini. Prve probe pa smo meli eške samo majuša, do tistoga smo nej najšli cajta. Te sem pravla, zdaj pa dojde, trbej si je vzeti čas. Začnili smo se intenzivno pripravlati, od tistoga mau mamó – bar mi Peštarge – gnauk ali celau dvakrat na keden vaje.«

Tau pa je samo začetek, iščejo se nauvi člani, smo zvōdali od voditela skupine Petra Kondora. »Vūpam, ka mladi Slovenci dobijo volau, ka bi igrali. Mi tō mamó eške en par oprejtí pozicij: nūcali bi basista pa klarinetista, lekar eške ednoga pevca. Vūpam, ka dobijo volau.«

Če je štoj čūu igrati Špajnsne - flajnsne muzikante v Monoštri, je leko brodo, ka so se povrnauli zlati časi Korpičove bande – z ženskím glasom. Najbole važno pa je tau, ka so se mladi Slovenci (z Budimpešte!) podali za tau, ka goraldūjejo dosta svojoga slobaudnoga časa, ka bi gordržali porabsko slovensko pesmarsko tradicijo. Za veselje nji sami – pa vsej nas.

- **Razstava monoštrskega fotokluba ob koncu leta. L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 21. decembra 2017 - Leto XXVII, št. 51-52, str. 20**

Spet je veliko ljudi obiskalo razstavo monoštrskega fotokluba ob koncu leta. Andrea Bartakovič je na otvoritvi razstave med drugim izpostavila, da »fotografiranje nam daje veselje, kajti ovekoveči trenutek. Razstava bo na ogled (ob delavnikih) do sredine januarja leta 2018.

Mladina

- Izgubljena levica / Grega Repovž. – št. 50, 15.12.2017, str. 2
- Jezdecí apokalipse (koalicija, suverenost in druge ujme) /Vlado Miheljak. – št. 50, 15.12.2017, str. 6
- Žrtve holokavsta in partizanskega nasilja : Rome so med drugo svetovno vojno preganjali vsi, Nemci, Italijani in partizani /Peter Petrovčič. – št. 50, 15.12.2017, str. 24-25
- Počlovečenje zločinov /Heni Erceg. – št. 50, 15.12.2017, str. 38

Reporter

- Bomo vzljubili to Evropo, kakršna že bo, ali pa se obnašali kot opice, ki ne vidijo, ne slišijo in ne govorijo : Karl von Habsburg-Lothringen /Biserka Karneža. – št. 50, 11.12.2017, str. 28-34
- Klemen Jaklič ustavo vrača ljudstvu /Jože Biščak. – št. 50, 11.12.2017, str. 40-41
- Makedoniji grozi državljanska vojna /Jože Biščak. – št. 50, 11.12.2017, str. 48-50
- Podpira uradna Slovenija genocid nad Katalonci? /Gregor Preac. – št. 50, 11.12.2017, str. 49
- Pravice otrok še naprej kršene /Ivan Puc. – št. 51, 18.12.2017, str. 10
- Radio Trst zamejski Reporter /Jože Biščak. – št. 51, 18.12.2017, str. 12
- Ugrabljena in ukradena Evropa /Damir Črnčec. – št. 51, 18.12.2017, str. 27
- Namesto da bi mi kupovali Balkan, je Balkan začel kupovati nas : Vojko Volk, diplomat /Jože Biščak. – št. 51, 18.12.2017, str. 28-33

Svobodna beseda

- Žrtve inkvizicije /Martin Premk. – št. 26, december 2017, str. 7
- V bližini Gadove peči odkrili tromejo med Nemčijo, Italijo in NDH : vloga okupacijskih meja v raznarodovalni politiki in življenju Slovecev /Božo Repe. – št. 26, december 2017, str. 12-13
- »Vsega je konec in začelo se bo lepo življenje : Zdenko Roter, partizan in profesor /Janez Alič. – št. 26, december 2017, str. 14-15

Periodične publikacije – kazala

- **Carinthia I, Zeitschrift für geschichtliche Landeskunde von Kärnten Geschichtsverein für Kärnten**
http://www.geschichtsverein.ktn.gv.at/231942_DE-Publikationen-Carinthia_I_Register_CD-Rom-Ausgabe
http://www.geschichtsverein.ktn.gv.at/231945_DE-Publikationen-Details?carid=34
http://www.geschichtsverein.ktn.gv.at/345253_DE-Carinthia_-Carinthia_I_2017_Inhalt_Seite_1.
http://www.geschichtsverein.ktn.gv.at/345254_DE-Carinthia_-Carinthia_I_2017_Inhalt_Seite_2.
http://www.geschichtsverein.ktn.gv.at/345255_DE-Carinthia_-Carinthia_I_2017_Inhalt_Seite_3.

- **Kärntner Jahrbuch für Politik – 2017, Mohorjeva založba, ISBN:978-3-7086-0956-0**
https://www.mohorjeva.com/knjige_buecher/detail/kaerntner-jahrbuch-fuer-politik-2017
<http://www.jahrbuchkaernten.at/home.html>
<http://www.jahrbuchkaernten.at/kaerntner-jahrbuch-fuer-politik.html>

